BIBLJOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH
POD REDAKCJĄ PPŁK. S. G. ROWECKIEGO i MJR. S. G. ROMISZOWSKIEGO

TOM VII

BOJOWA SŁUŻBA PIECHOTY

(REGULAMIN SOWIECKI Z DN. 11 KWIETNIA 1924 R.)

PRZEŁOŻYŁ
TADEUSZ ŁYSIŃSKI
PORUCZNIK

WARSZAWA 1925
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

BIBLJOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH
POD REDAKCJĄ PPŁK. S. G. ROWECKIEGO i MJR. S. G. ROMISZOWSKIEGO

TOM VII

BOJOWA SŁUŻBA PIECHOTY

(REGULAMIN SOWIECKI Z DN. 11 KWIETNIA 1924 R.)

PRZEŁOŻYŁ
TADEUSZ ŁYSIŃSKI
PORUCZNIK

WARSZAWA 1925
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

BIBLIOTEKA WOJSKOWA 5 SZPITALA OKRĘGOWEGO

BOJOWA SŁUŻBA PIECHOTY

BIBLJOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH
POD REDAKCJĄ PPŁK. S. G. ROWECKIEGO i MJR. S. G. ROMISZOWSKIEGO

Tom I. Francuski tymczasowy regulamin piechoty. Cz. I . . . . . cena 0.70 zł.
Cz. II . . . . „ 2.70 „
Załączniki — tłum. por. Zygmunt Wojciechowski . . . . . cena 1.90 zł.

Tom II Dowodzenie i walka broni połączonych, przełożyli:
Cz. I mjr. Stanisław Thun . . cena 3.00 zł.
Cz. II mjr. S. G. Eugenjusz Quirini, w druku.

Tom III Niemiecki regulamin wyszkolenia piechoty, przełożyli:
Cz. I i II gen. bryg. Ferdynand Zarzycki cena 4.10 zł.
Cz. III i IV mjr. S. G. Mieczysław Czaderski i kpt. Konstanty Zaborowski . . . w druku.
Cz. V i Dodatek mjr. S. G. Mieczysław Czaderski . . . . . w druku.

Tom IV. Niemiecka instrukcja o fortyfikacji polowej, przełożyli:
Cz I i II ppłk. S. G. St. Rowecki cena 4.50 zł.
Cz. III gen. bryg. M. Dąbkowski „ 2.10 „

Tom V. Walka o rzeki — instrukcja niemiecka — w przygotowaniu.

Tom VI. Francuska tymczasowa instrukcja o taktycznem użyciu wielkich jednostek . . . . . w przygotowaniu.

Załączniki do Francuskiej tymczasowej instrukcji o taktycznem użyciu wielkich jednostek:

Załącznik Nr. I. Tymczasowa instrukcja służby polowej. Przetłumaczył płk. S. G. Janusz Gąsiorowski . . . . . w druku.

Załącznik Nr. 2. Tymczasowa instrukcja o organizacji i działaniu łączności technicznej i taktycznej
w przygotowaniu.
Załącznik Nr. 3. Instrukcja o urządzeniu pola walki . . . w przygotowaniu.
Załącznik Nr. 4. Tymczasowa instrukcja o zbieraniu i objaśnianiu wiadomości o nieprzyjacielu
w przygotowaniu.
Załącznik Nr. 5. Instrukcja ogólna o obserwacji [Tymczasowa instrukcja]
w przygotowaniu.
Załącznik Nr. 6. Tymczasowa instrukcja o organizacji środków komunikacji i transportów wojskowych w czasie wojny . . w przygotowaniu.
Załącznik Nr. 7. Tymczasowa instrukcja o ochronie przeciwgazowej
w przygotowaniu.

Tom VII. Bojowa służba piechoty. (Regulami sowiecki z dn. 11 kwietnia 1924 r.). Przełożył por. Tadeusz Łysiński.

Tom VIII. Angielski regulamin służby polowej
w przygotowaniu.

Tom IX. Ogólne zasady walki — instrukcja austrjacka — przełożył ppłk S. G. Tadeusz Kwiatkowski . . . . . cena 1.80 zł.

Tom X. Tymczasowe wskazówki o bataljonach c. k. m., przełożył ppłk S. G. Mieczysław Ścieżyński . . . . . w druku.

Tom XI. Instrukcja o organizacji i funkcjonowaniu sztabów w polu
w przygotowaniu.

BIBLJOTEKA REGULAMINÓW I INSTRUKCYJ WOJSK OBCYCH
POD REDAKCJĄ PPŁK. S. G. ROWECKIEGO i MJR. S. G. ROMISZOWSKIEGO

TOM VII

A 755.

BOJOWA SŁUŻBA PIECHOTY

(REGULAMIN SOWIECKI Z DN. 11 KWIETNIA 1924 R.)

PRZEŁOŻYŁ
TADEUSZ ŁYSIŃSKI
PORUCZNIK

WARSZAWA 1925
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

355.91 (47)

BIBL. WOJSK. 5 SZPIT. OKR.

Biblioteka Wojsk. Akad. Polit. im. F. Dzierżyńskiego
21557/1

DRUKARNIA MINISTERSTWA SPRAW WOJSKOWYCH

TREŚĆ

Str.

Wstęp 1
Zasady ogólne 3
Zasady walki współczesnej 3
Rola piechoty w walce współczesnej, jej zadania i właściwości 7
Uzbrojenie piechoty 8
Piechota w walce. (Zasady ogólne) 15
Organizacja piechoty 19
Szyki bojowe 23
Dowodzenie i łączność 26
Służba ubezpieczeń bojowych 32
Rozpoznanie 33
Ubezpieczenie, obserwacja przeciwlotnicza i przeciwchemiczna 42
Postój, ubezpieczenie i obserwacja 44
Marsz i jego ubezpieczenia 49
Ubezpieczenia podczas walki i obserwacja. (Przeciwchemiczna i przeciwlotnicza) 55
Maskowanie 56
Spotkanie oddziałów ubezpieczających 58
Działania zaczepne piechoty 61
Zbliżanie 61
Zbliżanie pułku 62
Zbliżanie sie bataljonu 65
Zbliżanie się kompanji 68
Natarcie 72
Obowiązki dowódców i szeregowców w okresie natarcia . 79
Szturm 83
Obowiązki dowódców w kompanji podczas szturmu 85
Rozwinięcie powodzenia, pościg i utrwalenie zdobytych stanowisk 86

Str

Obowiązki dowódców w okresie rozwinięcia powodzenia . 87
Zarządzenia w razie nieudanego szturmu 89
Obowiązki dowódców podczas nieudanego szturmu 90
Maskowanie podczas walki zaczepnej 92
Organizacja tyłów podczas walki 95
Zaopatrzenie w amunicję podczas walki 96
Zaopatrzenie w sprzęt saperski i do maskowania 99
Pomoc sanitarna i ewakuacja 100
Zaopatrzenie w żywność podczas walki 103
Działania obronne piechoty 105
Zasady ogólne 105
Ugrupowanie pułku do działań obronnych 109
Ugrupowanie bataljonu do działań obronnych 112
Ugrupowanie kompanji strzeleckiej do działań obronnych 116
Ugrupowanie plutonu strzelców na odcinkach 119
Ugrupowanie drużyny i sekcji do działań obronnych . . . 123
Roboty saperskie związane z fortyfikowaniem bronionego odcinka 125
Zasady ogólne 125
Fortyfikowanie strefy ubezpieczeń 125
Fortyfikowanie strefy głównego oporu 126
Prace w strefie odwodów 130
Walka oddziałów w obronie 131
Przeciwdziałanie szturmowi nieprzyjaciela, przeprowadzenie przeciwnatarcia i rozwinięcie powodzenia 135
Odwrót 138
Działania nocne 140
Marsz nocny 140
Walka nocna. (Zbliżanie się i szturm) 142
Nocny szturm przedmiotów terenu lub silnie ufortyfikowanych odcinków przeciwnika 145
Działania podczas mgły i zamieci 147
Walka w lesie 148
Walka górska 151
Walka uliczna 153

WSTĘP.

Niniejsza instrukcja ma za zadanie być pomocą dla dowódców robotniczo-włościańskiej czerwonej armji w opanowaniu nowych sposobów prowadzenia walki piechoty i przy wprowadzeniu tych sposobów w życie drogą nauczania swych podwładnych, zarówno niższych dowódców, jak i szeregowców.

Technika wywiera wpływ na taktykę, wpływa na sposoby prowadzenia walki i w miarę swego rozwoju i doskonalenia się (ilościowo i jakościowo) wprowadza wciąż nowe zmiany i uzupełnienia w szybko starzejące się formy taktyki.

Każdy dowódca powinien liczyć się z wpływem nowych czynników i na podstawie trafnego obliczenia tego wpływu w czasie wojny, a nawet w czasie walki, obmyślać i stwarzać nowe formy i sposoby jej przeprowadzenia.

Zadaniem wojska podczas pokoju jest przygotowywanie się do wojny, uczenie się umiejętności prowadzenia walki z najmniejszemi stratami i największemi dodatniemi wynikami.

Szkolenie wojska podczas pokoju w umiejętności prowadzenia walki powinno mieć za podstawę nietylko doświadczenie poprzednich wojen, lecz również i uzasadnione przewidywania, tyczące się charakteru wojny w przyszłości.

Instrukcja niniejsza jest oparta nietylko na doświadczeniach poprzednich wojen (imperjalistycznej i domowej) i naszej obecnej rzeczywistości (pod względem duchowym i materjalnym), lecz również i na pewnych przewidywaniach tyczących się najbliższej przyszłości.

Przyszłe walki będą wymagały wielkiego napięcia duchowych i materjalnych wysiłków całego państwa, całego proletarjatu.

Istotnie zasadnicze znaczenie będzie miało napięcie sił duchowych, wytrzymałość i wytrwałość, wobec czego podstawowym czynnikiem pracy nad przygotowaniem żołnierza podczas pokoju do wojny (zarówno szeregowców jak i dowódców) powinno być wychowanie polityczne i szkolenie wojskowe oraz zwiększenie rzeczywistego zainteresowania się powodzeniem przyszłych wojen.

Jedynie te zalety żołnierza umożliwią wprowadzenie w życie nowych sposobów walki.

W niniejszej instrukcji rozpatruje się różne formy działań bojowych piechoty na wojnie (oprócz partyzanckich i niektórych innych), zarówno w składzie małych grup i oddziałów (sekcja, drużyna), jak i w składzie jednostek organizacyjnie zupełnych (pułk).

Czasowo, do ukazania się regulaminu piechoty (części 2-ej) i regulaminu służby polowej wszystkie oddziały robotniczo-włościańskiej czerwonej armji powinny używać niniejszej instrukcji jako podstawy do taktycznego szkolenia wojska.

KIEROWNICTWO WYSZKOLENIA BOJOWEGO
ROBOTNICZO-WŁOŚCIAŃSKIEJ CZERWONEJ ARMJI.

ZASADY OGÓLNE.

ZASADY WALKI WSPÓŁCZESNEJ.

1. Dodatnie właściwości wszystkich oddziałów wojska wszelkich rodzajów broni, polegają na umiejętności prowadzenia walki, względnie umiejętności przeprowadzania działań pomocniczych podczas tej walki.

2. Walka ma na celu pobicie, a nawet zupełne zniszczenie żywej siły przeciwnika i owładnięcie jego technicznemi środkami walki.

3. Walka ma rozstrzygające znaczenie podczas wojny, wobec czego należy skierować dla skutecznego jej przeprowadzenia cały wysiłek oddziałów prowadzących walkę lub wspierających działania bojowe.

4. W walce współczesnej, gdy w wielkiej mierze będą stosowane udoskonalone środki do zniszczenia przeciwnika, osobiste zalety żołnierza i stopień jego wyszkolenia będą miały zasadnicze znaczenie.

5. Świadomość słuszności sprawy, w imię której prowadzi się wojnę, podniesienie ducha wolą zwycięstwa i niezachwiane dążenie do podjęcia walki i przeprowadzenia jej z dobrym wynikiem do końca, nie cofając się przed stratami, będą zawsze prawdziwą rękojmią zwycięstwa.

6. W obecnych warunkach wojny, licząc na zwycięstwo nie należy się opierać jedynie na nastroju i duchu wojska, lecz również na ilości i jakości środków technicznych, które dałyby możność zadania nieprzyjacielowi fizycznych i materjalnych strat i podziałałyby w przygnębiający spo-

sób na stan jego ducha, oraz na starannem przygotowaniu wojska w umiejętności posługiwania się temi środkami.

7. Do pomyślnego przeprowadzenia walki i szybkiego osiągnięcia powodzenia, zawsze będzie pomocnem uprzednie rozprzężenie duchowych i materjalnych sił przeciwnika, co osiąga się drogą starannego i poważnego postawienia prac agitacyjnych zarówno w pasie przyfrontowym, jak i na tyłach przeciwnika.

8. Celem walki powinno być zawsze zwycięstwo t. zn. zniszczenie środków walki przeciwnika, a przedewszystkiem jego żywej siły, wobec czego niezależnie od postaci i sposobów jej prowadzenia, na całość walki współczesnej, składają się dwa okresy:

1) przygotowanie natarcia lub przeciwnatarcia;
2) przeprowadzenie ich aż do chwili zupełnego pobicia przeciwnika.

9. Okres przygotowania natarcia lub przeciwnatarcia obejmuje:

1) podczas działań zaczepnych: podejście do pola walki, rozwijanie się, zbliżanie się i natarcie;
2) podczas obrony: zajęcie pozycji i przeciwdziałanie podczas zbliżania się nieprzyjaciela i jego natarcia.

10. Okres przeprowadzenia natarcia lub przeciwnatarcia obejmuje:

1) podczas działań zaczepnych: natarcie, walkę o zawładnięcie stanowiskami nieprzyjaciela, pościg i utrwalenie osiągniętego powodzenia;
2) podczas obrony: przeciwdziałanie natarciu przeciwnika, walkę w strefie głównego oporu, przeciwnatarcie i wykorzystanie powodzenia.

11. W okresie przygotowania szturmu, niezbędnem jest drogą szerokiego zastosowania wszystkich środków i sposobów walki zdążać do:

1) zadania nieprzyjacielowi możliwie wielkich strat materjalnych i duchowych;

2) zbliżenia się do przeciwnika na odległość szturmu bez względu na jakiekolwiek trudności.

12. W okresie szturmu lub przeciwszturmu celowo i znienacka szturmować na przeciwnika i osiągnąwszy powodzenie, rozwinąć je szybko, aż do zupełnego rozprzężenia i zniszczenia żywej siły i owładnięcia technicznemi środkami walki przeciwnika. Zadaniem technicznych środków nacierającego będzie: nie pozostawać wtyle poza oddziałami lecz przeciwnie wszelkiemi sposobami współdziałać, celem rozwinięcia osiągniętego powodzenia.

13. Powodzenie w walce współczesnej jest oparte na współdziałaniu wszystkich rodzajów wojska, t. zn. na celowem i właściwem wykorzystaniu żywej siły i zastosowaniu techniki, co osiąga się przez osłonięcie natarcia żywej siły (strzelcy piechoty) energicznem działaniem środków technicznych walki (karabiny maszynowe wszystkich rodzajów, artylerja, bronie pancerne, lotnictwo, gazy i t. d.).

14. Rękojmia powodzenia w walce zależny od: a) trafności, energji i prostoty decyzji dowódcy przeprowadzającego walkę, b) zrozumienia ogólnego zadania przez wszystkich, począwszy od starszych dowódców, kończąc na szeregowcach i zrozumienia przez każdego zadania swego oddziału, c) szerokiego ujawnienia przez wszystkich swej przedsiębiorczości, mającej na celu wykonanie z powodzeniem zadania swego oddziału, d) wytrwałości w przeprowadzeniu powziętej decyzji oraz podczas wykonywania danego zadania i wreszcie e) najwyższego napięcia wysiłków wojska wszystkich rodzajów broni, drogą wzajemnego wspierania, ku osiągnięciu wspólnego celu.

15. Na walkę składają się działania zaczepne i obronne, które w warunkach wojny ruchowej, podczas przebiegu całej walki ściśle przeplatają się wzajemnie w każdym oddziale.

Tak podczas natarcia, jak i podczas obrony oddziały powinny obsadzać osiągnięte (zajęte) stanowiska w terenie i poruszać się od jednego do drugiego, rozczłonkowane wszerz frontu i w głąb, zajmując swemi środkami ogniowemi punkty terenu najdogodniejsze do prowadzenia ognia, zaś żywą siłą wyzyskując zasłony terenu celem przeniknięcia do miejsca uderzenia lub przeciwuderzenia. Uszykowanie oddziałów na stanowiskach osiągniętych podczas natarcia powinno zapewniać trwałe ich utrzymanie i odwrotnie uszykowanie oddziałów podczas obrony ma zapewniać możność szybkiego przejścia do natarcia.

16. Uderzenie lub przeciwuderzenie (natarcie) w walce współczesnej zadaje się z głębi uszykowania bojowego drogą utworzenia do tej chwili z pośród podciągniętych posiłków i odwodów bardziej zwartych grup uderzeniowych, wobec czego odpowiednie użycie odwodów i posiłków nabiera szczególnego znaczenia.

17. Umiejętne i możliwie szerokie zastosowanie zaskoczenia, zarówno przy wykorzystaniu technicznych środków walki, jak i przy zadawaniu uderzenia siłą żywą, będzie najpewniejszą rękojmią powodzenia.

18. Każdy dowódca, który powziął decyzję wydania bitwy, powinien ustalić szczegółowy i w miarę możności prosty plan walki oraz obeznać z nim we właściwym czasie wszystkich swych podwładnych. Starania wszystkich oddziałów wojska i dowódców powinny być skierowane ku skutecznemu przeprowadzeniu ustalonego planu.

19. Silny rozwój lotnictwa, szerokie zastosowanie chemicznych środków walki i wciąż zwiększające się doskonalenie tych ostatnich zmuszają wszystkie oddziały w warunkach wojny współczesnej zarówno w walce, jak i poza walką do ciągłej gotowości do przeciwdziałania nagłemu niebezpieczeństwu. W tym celu niezbędna są bezustanna obserwacja przestrzeni powietrznych i stanu atmosfery.

20. Zwiększenie ilości i potęgi środków zniszczenia zmusza do szerokiego zastosowania maskowania, zarówno naturalnego jak i sztucznego.

Wykorzystanie nocy do działań wojennych powinno być szeroko stosowane.

ROLA PIECHOTY W WALCE WSPÓŁCZESNEJ, JEJ ZADANIA I WŁAŚCIWOŚCI.

21. Potężny rozwój techniki wojskowej i zastosowanie jej na wojnie nie zmieniły znaczenia piechoty w walce.

22. Piechota jest tym zasadniczym rodzajem wojska, którego zwycięstwo lub porażka stanowi o zwycięstwie lub porażce całego wojska.

23. Największy ciężar w prowadzeniu walki spoczywa na piechocie, ponieważ tylko jej stanowczemi działaniami można rozstrzygnąć losy walki — osiągnąć powodzenie i utrwalić je; zadaniem pozostałych rodzajów wojska jest pomocnicze działanie, okazywane piechocie drogą współdziałania aż do granic możliwości, celem osiągnięcia powodzenia.

24. Piechota może poruszać się i działać wszędzie i w każdym czasie, tam, gdzie może to uczynić człowiek; może ona razić przeciwnika swym ogniem, wówczas, gdy znajduje się on w odległości do dwóch kilometrów (wiorst) i zwalczać go bagnetem i granatem ręcznym na odległościach najbliższych.

25. Posiadając zdolność prowadzenia walki w różnorodnych warunkach, piechota powinna, nawet bez pomocy innych rodzajów wojska, być zawsze przygotowaną do działań samodzielnych.

Rewolucyjna świadomość słuszności sprawy, w imię której toczy się walkę, męstwo i odpowiednie przygotowanie będą zawsze pewnymi sprzymierzeńcami piechoty

w walce, nawet przy niedostatecznej pomocy innych rodzajów wojska.

26. Przyjmując, że piechota w walce ma się odznaczać: niezależnością, uporem, wielką fizyczną i moralną wytrzymałością, samodzielnością, zarówno wielkich mas jak i małych grup, a także pojedyńczych żołnierzy, w warunkach przewlekłego okresu bezpośrednich niebezpieczeństw grożących życiu każdego, niezbędne jest zwrócenie na sprawę wychowania i wyszkolenia piechoty jak największej uwagi.

UZBROJENIE PIECHOTY.

27. Środkami wzmacniającemi piechotę, celem przysporzenia jej większej samodzielności w walce, są środki techniczne służące do uzbrojenia piechoty.

28. Całe uzbrojenie piechoty można podzielić na dwie grupy, stosownie do jego przeznaczenia: a) uzbrojenie stanowiące broń każdego pojedyńczego żołnierza (broń osobista) i b) broń stanowiąca uzbrojenie całej grupy lub oddzielnej jednostki organizacyjnej (broń grupy).

29. Do broni osobistej należą: karabin z bagnetem, granat ręczny i rewolwer lub pistolet.

30. Do broni grupy należą: karabiny maszynowe ręczny, lekki i ciężki, granat karabinowy i działka piechoty.

31. Broń osobista:

a) Karabin wzoru 1891 r.

Ciężar z bagnetem 4,2 kg (10 i $^1/_2$ funta).
Kaliber . . . . 3 linje [1]).
Rodzaj ognia . . pojedyńczy.
Szybkość ognia . 10—12 strzałów na minutę.
Donośność ognia . 3200 kroków podług celownika.
Skuteczność ognia — celny, pojedyńczy do 400 m (600 kroków).

[1]) 7,62 mm (przyp. tłum.).

Skuteczny, zbiorowy ogień do 1000 m (1200—1400 kroków). Przy dalszych odległościach można liczyć na ostrzelanie jednego celu tylko przy ogniu większej ilości karabinów.

Łódka . . . . na 5 naboi.

Zapas naboi na żołnierza 120 sztuk, waga około $7\frac{1}{2}$ f.

Karabin jest zaopatrzony w bagnet dla natarcia i obrony w walce wręcz. Karabin jest przeznaczony do celnego strzelania do niewielkich, szybko znikających celów, na niewielkie odległości, jednak może znaleźć zastosowanie również przy strzelaniu zbiorowem na średnie odległości, *wobec czego dotychczas stanowi zasadnicze, najważniejsze uzbrojenie piechoty, które może i powinno zastąpić wszystkie inne rodzaje uzbrojenia w razie ich braku, lub chwilowej nieużyteczności.*

b) Granaty ręczne.

Granat wzoru 1914 r.

Ciężar	1,2 kg (3 f.).
Donośność	50—60 kroków.
Promień wybuchu około . .	5 „
Rozprysk odłamków około .	25—30 „

Granat Mills'a.

Ciężar	około $1\frac{1}{2}$ f.
Donośność	do 75 kroków.

Rozprysk odłamków na 50 kroków. Wobec dużych rozmiarów odłamków i dużego promienia rozprysku rzuca się przeważnie z ukrycia.

Zadaniem ręcznych granatów jest zniszczenie gniazd karabinów maszynowych i strzelców przeciwnika na bliskie odległości i rażenie żywych celów.

Granat ręczny stanowi skuteczny środek rażenia przeciwnika ukrywającego się w pobliżu, gdy warunki terenu nie dają możności razić go z karabina maszynowego, z karabina lub bagnetem.

Jest on szczególnie dogodnym środkiem rażenia przeciwnika i ujemnego wpływu moralnego na tego ostatniego podczas walki w okopach o zawładnięcie przedmiotami i punktami ufortyfikowanemi w terenie, jak również przy nagłych dziennych i nocnych napadach.

c) Rewolwery.

Rewolwer systemu Nagant'a.

Ciężar	około 1 kg (około 2 funtów).
Kaliber	3 linje.
Rodzaj ognia . .	pojedyńczy.
Donośność . . .	do 75 — 100 kroków.
Celny i skuteczny ogień na odległość	40 — 50 kroków.
Magazynek . . .	bębenek naładowany 7 nabojami.

Pistolet Browning'a.

Ciężar	1 kg ($2^1/_2$ funta).
Kaliber	9 mm.
Ilość naboi . . .	7.
Rodzaj ognia . .	samoczynny-powtarzalny.
Skuteczność ognia	do 40 — 50 kroków.

Zastosowanie rewolweru — samoobrona na bliskie odległości w chwilach krytycznych.

32. Broń grupy (zbiorowa).

a) Ręczne karabiny maszynowe[1]).

[1]) W wojsku sowieckiem ręczny karabin maszynowy nosi nazwę karabin-automat, ciężki — karabin maszynowy z podstawą, lekki — nazywa się ręcznym karabinem maszynowym (przyp. tłum.).

Karabin maszynowy Chauchard'a.

Ciężar 8 kilogramów (około 20 funtów).

Magazynek na 20 naboi.

Ogień samoczynny, do 150 strzałów na minutę, może strzelać ogniem pojedyńczym

Ogień skuteczny na odległości średnie do 1000 metrów.

Celem sprawnego działania wymaga dobrej znajomości części i ich wzajemnego oddziaływania, starannego utrzymania i smarowania oraz starannego obchodzenia się z magazynkiem i taśmą.

Karabin maszynowy Fiodorowa.

Ciężar około 4,5 kilograma ($10^1/_2$ funta).

Magazynek na 25 naboi i wewnętrzny na 10 naboi.

Ogień samoczynny — 80 do 100 strzałów na minutę, pojedyńczy do 50 strzałów na minutę.

Celnością ognia pojedyńczego nie różni się od karabina, użyty samoczynnie — przy ogniu ciągłym daje wielki rozrzut z powodu niepewnego ustawienia. Przy oddawaniu strzałów niewielkiemi serjami celność będzie zadawalniająca na średnie odległości do 1000 metrów.

Mechanizm bardzo złożony, wymagający dobrego i starannego obchodzenia się i smarowania.

Karabin ten nie znosi długotrwałego ciągłego strzelania z powodu silnego rozgrzewania się lufy. Strzelać należy niedługiemi serjami, z przerwami, do celów określonych.

Obsługę stanowi jeden człowiek, wobec czego może być łatwo ukryty i zezwala na oszołomienie przeciwnika przez nagły masowy ogień na niedalekie odległości.

Dzięki swej lekkości może wszędzie towarzyszyć strzelcom. Siłą swego ognia może zastąpić ogień 10 strzelców.

b) Lekki karabin maszynowy.

Karabin maszynowy systemu Lewis'a.

Ciężar . . 12 kilogramów (około 30 funtów).
Kaliber . 3.03 linje[1]).

Rodzaj ognia samoczynny, nie wyklucza jednak możności ognia pojedyńczego.

Szybkość ognia do 500 strzałów na minutę, może być utrzymana jedynie w stosunkowo krótkim czasie.

Donośność i skuteczność ognia są takie same, jak w karabinie piechoty.

Ochładzanie zapomocą powietrza.

Magazynek . . . . . okrągły na 47 naboi.
Podstawa . . . . . dwójnóg.
Mechanizm . . . . . pewny i niezłożony.

Dodatnie właściwości lekkiego karabina maszynowego — ruchliwość, mała wielkość, siła ognia (równa 25 strzelcom).

Może towarzyszyć piechocie w przedniej linji i daje skuteczny masowy, skupiony ogień na odległości do 1000 metrów (1400 kroków).

Zadaniem lekkiego karabina maszynowego jest umożliwienie ukrytego posuwania się strzelców i prowadzenia walki ogniowej z karabinami maszynowemi przeciwnika powstrzymującemi to posuwanie się.

c) Ciężki karabin maszynowy.

Karabin maszynowy systemu Maxim'a.

Ciężar z podstawą około 64 kilogramów (4 pudy).
Kaliber . . . . . 3 linje.

[1]) Około 7.7 mm (przyp. tłum.).

Ogień . . . . . samoczynny.
Szybkość ognia do 500 strzałów na minutę.
Donośność ognia $3^1/_2$ kilometra (podług celownika 3200 kroków).

Skuteczność ognia na bliskie i średnie odległości dobra, na dalekie odległości — zadawalniająca.

Karabin maszynowy systemu Colt'a.

Ciężar z podstawą . . . 32 kilogramy.
Kaliber . . . . . 3 linje.
Ogień . . . . . samoczynny.
Szybkość ognia do 500 strzałów na minutę.
Donośność ognia . . . . do 3 kilometrów.
Magazynek — taśma na 250 naboi.

Zasadniczemi swemi zaletami ustępuje nieco karabinowi maszynowemu Maxim'a.

Ciężkie karabiny maszynowe są bronią przeznaczoną do walki piechoty na dalekie, średnie i bliskie odległości, dającą największy wynik pod względem duchowym i materjalnym.

Zaskoczenie ogniem ciężkiego karabina maszynowego posiada w walce bardzo wielkie znaczenie.

Ciężkie karabiny maszynowe mają wielkie zastosowanie na dalekie odległości dla ostrzeliwania gęstych i dużych celów, przy ogniu do pola i celem utworzenia osłony ogniowej.

Na średnie odległości można niemi dobrze ostrzeliwać poruszające się i nieruchome grupy przeciwnika.

Ogień ciężkich karabinów maszynowych powinien być krótkotrwały i o ile możności ześrodkowany.

Powinien być, o ile możności, rozpoczynany znienacka i prowadzony z mniej lub więcej długiemi przerwami. Im bardziej zaskoczy on przeciwnika, tem więcej poniesie ten strat i tem skuteczniejsze będą wyniki ognia ciężkiego karabina maszynowego.

By nie przerywać ognia, ciężkie karabiny maszynowe przesuwają się rzutami.

Zadaniem ciężkich karabinów maszynowych w walce jest walka z karabinami maszynowemi i działkami piechoty przeciwnika oraz rażenie jego siły żywej.

d) Granat karabinowy.

Ciężar . . od $^1/_2$ do 1 kg (od 1 do $2^1/_2$ funtów).
Donośność około 500 kroków.

Jest wyrzucany zapomocą garłacza nakładanego na lufę karabina.

Znajduje zastosowanie celem niszczenia gniazd karabinów maszynowych i zaczajonych w ukryciu strzelców nieprzyjacielskich.

e) Działka piechoty.

Działko systemu Maklen'a.

Ciężar . . 336 kilogramów (około 20 pudów).
Kaliber . 37 mm.
Donośność 2 — 3 kilometrów.
Rzeczywista szybkostrzelność do 20 strzałów na minutę.
Pocisk . . granat.

Celny ogień nawprost na odległości do 1200 metrów.

Działko systemu Rosenberga.

Ciężar . . . 180 kilogramów (do 11 pudów).
Kaliber . . 37 mm.
Donośność . 2 — 3 kilometrów.

Szybkość ognia do 8 strzałów na minutę.
Pocisk . . . granat.

Celny ogień nawprost na odległości do 1200 metrów.

Działka piechoty są przeznaczone do walki z czołgami i samochodami pancernemi przeciwnika, do niszczenia jego karabinów maszynowych, celem współdziałania z piechotą w okresie poprzedzającym bezpośrednio natarcie i podczas samego natarcia, gdy skutkiem zbliżania się piechoty do przeciwnika, działanie własnej artylerji dywizyjnej jest utrudnione, a nawet niemożliwe.

Ogień prowadzi się z pozycji odkrytej — celowaniem bezpośredniem.

Ogień rozpoczęty nagle i na bliskie odległości, działa przygnębiająco na stan duchowy przeciwnika.

PIECHOTA W WALCE.

(Zasady ogólne).

33. Przy współczesnych warunkach walki, rozstrzygające znaczenie mają wysiłki piechoty na średnich, od 1000 do 600 metrów (1500 — 800 kroków) i na bliskich od 600 metrów (800 kroków) odległościach — jest to okres największych wysiłków piechoty.

34. Artylerja, której działalność bojowa jest ściśle związana z takąż działalnością piechoty, okazuje tej ostatniej wielką pomoc. Rażąc przeciwnika swym potężnym ogniem, poczynając z dalekich odległości, dopomaga ona posuwaniu się piechoty naprzód w czasie natarcia i rozprzęga siły nacierającego przeciwnika podczas obrony, a pod osłoną swego ognia daje możność piechocie zbliżyć

się do przeciwnika na odległość działania jej środków ogniowych.

35. Liczebna przewaga żołnierzy piechoty nie zawsze może mieć rozstrzygające znaczenie dla osiągnięcia powodzenia. Powodzenie może być osiągnięte tylko drogą celowego i właściwego wykorzystania technicznych środków, stanowiących uzbrojenie piechoty i właściwego zastosowania jej siły żywej — żołnierzy.

36. Istota współczesnej walki piechoty polega na właściwem wykorzystaniu środków ogniowych i żywej siły. Środki ogniowe, działka piechoty, ciężkie i inne karabiny maszynowe, prowadząc walkę ze środkami ogniowemi i niszcząc żywą siłę przeciwnika, sprzyjają ukrytemu i szybkiemu posuwaniu się i przenikaniu strzelców piechoty w sferze bezpośredniej bliskości od nieprzyjaciela celem wykonania natarcia i przeciwnatarcia oraz przeciwdziałają posuwaniu się przeciwnika, a w okresie natarcia pomagają skutecznemu przeprowadzeniu tegoż, rozszerzeniu i utrwaleniu powodzenia.

37. Działalność środków ogniowych, przydzielonych do piechoty, ma być czynna i zdecydowana oraz zmierzać do zabezpieczenia nieustannego i skrytego posuwania się strzelców piechoty, gdyż odosobniony poryw ostatnich naprzód, w większości wypadków pociągnie za sobą zbyteczne straty i doprowadzi do niepowodzenia.

38. Poczynając od dalekich odległości od przeciwnika 2400 metrów (3500 kroków) aż do ostatniej chwili walki — utrwalenia osiągniętego powodzenia, punkt ciężkości walki ogniowej spoczywa na ciężkim karabinie maszynowym. Z odległości 1000 metrów (1400 kroków) w walce ogniowej zaczynają brać udział lekkie karabiny maszynowe i wreszcie, z odległości 600 metrów i bliżej, wprowadza się do walki wszystkie pozostałe środki ogniowe piechoty (ręczny karabin maszynowy, karabin piechoty, granaty karabinowe i ręczne). Celem ich wspólnej pracy jest torowanie drogi bagnetowi i ręcznemu granatowi,

ułatwienie im pracy w czasie natarcia, obrony, przeciwnatarcia, pościgu i utrwalenia osiągniętego powodzenia.

39. Przy współczesnych warunkach walki, uderzenie-natarcie, przeciwnatarcie nie powinny być przeprowadzane równomiernie na całym odcinku obsadzonym przez przeciwnika w pasie natarcia jakiegokolwiek oddziału; każdy oddział, począwszy od plutonu powinien mieć swój zawczasu określony odcinek głównego uderzenia, na który ma być skierowane gros żywej siły oddziału i środków technicznych.

40. Celem zabezpieczenia giętkości manewru, celowego wykorzystania terenu, zarówno dla zmniejszenia strat żywej siły od artyleryjskiego i karabinowego ognia przeciwnika, jak i właściwego zastosowania swych różnorodnych i licznych ogniowych środków walki, piechota podczas walki ma być rozczłonkowana wszerz i w głąb. Celem rozczłonkowania jest wykorzystanie najmniejszych fałd terenu do krycia się i w następstwie, ukryte, z najmniejszemi stratami, przenikanie do punktu uderzenia — miejsca szturmu, nie przeszkadzając własnym środkom ogniowym w prowadzeniu walki z ogniowemi środkami przeciwnika.

41. Rozczłonkowane wszerz i w głąb sekcje i grupy sekcyj poruszają się, zajmują stanowiska i prowadzą ogień zupełnie samodzielnie; wzajemne wspomaganie osiąga się drogą ześrodkowania ognia na najbardziej przeszkadzające posuwaniu się grupy przeciwnika; w okresie natarcia i przeciwnatarcia piechota działa bardziej zwartemi grupami, tworzącemi się ze skupionych przeciw punktom uderzenia kilku sekcyj, podczas gdy wszystkie pozostałe grupy i środki ogniowe ześrodkowują ogień na nieatakowane odcinki nieprzyjaciela w celu stłumienia ich ognia.

42. *Na manewr piechoty składają się: manewr środków ogniowych i manewr żywej siły*, ściśle związane jednym ostatecznym celem — zwycięstwem, ściśle zgrane z sobą, jednak mające swe osobne przeznaczenie.

43. Manewr środków ogniowych ma polegać na:

a) potężnem uderzeniu ogniowem w jakąkolwiek działającą jedną jednostkę przeciwnika lub w kilka ich, drogą poddania tego celu ogniowi możliwie wielkiej ilości środków ogniowych rozczłonkowanych wszerz — a więc drogą skupienia samego ognia na tym celu, nie zaś skupienia w jednym punkcie środków ogniowych;

b) zajęciu zawczasu podczas działań obronnych i we właściwym czasie podczas działań zaczepnych, stanowisk ogniowych i punktów w terenie, dogodnych do prowadzenia ognia przeciwko nieprzyjacielowi;

c) posuwaniu się wprzód skokami od jednego stanowiska ogniowego (punktu) w terenie do drugiego;

d) rozmieszczeniu stanowisk w terenie i ruchu głównie w ugrupowaniu rozczłonkowanem wszerz, zaś w głąb tylko schodami;

e) skierowaniu ruchu w odstępy między punktami głównych uderzeń plutonów i kompanij w tym celu, by nawet w chwilach poprzedzających natarcie i podczas samego natarcia można było swym bezpośrednim, skośnym i bocznym ogniem paraliżować nieatakowane punkty przeciwnika, znajdujące się bądź w głębi, bądź też na bokach odcinka atakowanego.

44. Manewr żywej siły (sekcje strzeleckie) powinien polegać na:

a) szybkiem przenikaniu sekcyj strzeleckich do stanowisk wyjściowych przed szturmem;

b) posuwaniu się naprzód szybkiemi skokami od jednego ukrycia w terenie do drugiego;

c) przebywaniu ostrzeliwanych przestrzeni przez oddziały rozczłonkowane w głąb (przedewszystkiem) i wszerz;

d) natarciu na zgóry wyznaczony punkt, na włamaniu się w ugrupowanie przeciwnika i rozwinięciu powodzenia przez kilka sekcyj skupionych na stanowisku wyjściowem;

e) skierowaniu ruchu do punktu głównego uderzenia.

UWAGA. Sekcje strzeleckie ustawione (rozmieszczone) na jakimkolwiek stanowisku ogniowym w terenie, w pasie głównego oporu, spełniają zadania środków ogniowych.

45. Rewolucyjne uświadomienie żołnierzy, zaufanie do swego uzbrojenia i umiejętność jego właściwego wykorzystania — są podstawą powodzenia.

ORGANIZACJA PIECHOTY.

46. Środkiem zwiększającym celowe i właściwe zastosowanie wojska na wojnie, a tem samem i jego siłę, jest prawidłowa organizacja.

47. Organizacja piechoty, będąc następstwem jej taktyki, powinna sprzyjać celowemu wykorzystaniu i dowodzeniu wszystkiemi oddziałami piechoty, począwszy od najmniejszych (sekcja, drużyna) i kończąc na największych (bataljon i pułk).

48. Piechotę armji czerwonej stanowią pułki strzelców łączone z artylerją i kawalerją w wyższe związki — dywizje i korpusy.

49. Pułk strzelców jest największą organizacyjną jednostką piechoty. W skład pułku strzelców wchodzą: sztab pułku, 3 bataljony strzelców, baterja działek piechoty, kompanja zwiadowców, kompanja łączności, oddział saperski instruktorów maskowania, wojskowa stacja chemiczna, klub pułkowy, oddział opatrunkowy i oddział gospodarczy z taborem.

50. Bataljon strzelców jest taktyczną jednostką piechoty; składa się z czterech kompanij — trzy kompanje strzeleckie i jedna kompanja karabinów maszynowych.

51. Kompanja karabinów maszynowych jest potężnym środkiem ogniowym w rękach dowódcy batalionu; skład — 8 ciężkich karabinów maszynowych; zależnie od charakteru walki i okoliczności może być dzielona na plutony przydzielane dla wzmocnienia kompanjom strzelców.

52. Kompanja strzelców jest taktyczną jednostką piechoty, składa się z trzech plutonów strzelców, zupełnie jednakowo zorganizowanych i czwartego plutonu dowódcy.

53. Pluton strzelców jest taktyczną jednostką piechoty, będącą w stanie prowadzić walkę, mając punkt głównego uderzenia w strefie swego natarcia, będącą w stanie rozstrzygać i wykonywać różne bojowe zadania, mającą swe ugrupowania bojowe, dogodne dla manewrowania i uderzenia. Skład plutonu strzelców — dwie drużyny strzelców, jedna drużyna karabinów maszynowych i poczet dowódcy plutonu. Drużyna karabinów maszynowych składa się z dwóch sekcyj, uzbrojonych każda w jeden lekki karabin maszynowy; zadaniem drużyny karabinów maszynowych jest prowadzić walkę o przewagę ognia nad przeciwnikiem, własnym ogniem pomagać przesuwaniu się i przenikaniu drużyn strzeleckich do punktu uderzenia plutonu. Każda drużyna strzelców składa się z dwóch sekcyj o jednakowej organizacji; w skład uzbrojenia każdej sekcji strzelców wchodzi jeden ręczny karabin maszynowy i karabiny piechoty, z których jeden przystosowany do strzelania granatami karabinowemi.

54. Pluton dowódcy kompanji składa się z trzech drużyn, z których pierwsza — z sekcyj zwiadowczych i łączności, druga — z donosicieli amunicji i trzecia sanitarno-gospodarcza.

55. Baterja działek piechoty; skład — dwa, cztery działka piechoty 37 mm, podczas walki dzieli się na oddzielnie działające działka, przydzielane dla wzmoc-

nienia do kompanij i bataljonów, prowadzących natarcie w kierunku głównego uderzenia pułku lub broniących się na ważniejszym zagrożonym odcinku; działka piechoty powinny mieć szerokie zastosowanie w walce z czołgami, wozami pancernemi i karabinami maszynowemi przeciwnika.

56. Kompanja zwiadowców składa się z dwóch plutonów pieszych zwiadowców i jednego plutonu konnego; każdy pluton pieszych zwiadowców składa się z dwóch drużyn, z których każda liczy dwie sekcje; pluton konnych zwiadowców składa się z trzech drużyn uzbrojonych w szable i jednej drużyny karabinów maszynowych. Uzbrojenie każdej sekcji pieszych zwiadowców stanowi jeden ręczny karabin maszynowy, karabiny piechoty i ręczne granaty, każdej sekcji uzbrojonej zasadniczo w szable: karabinki, szable i ręczne granaty, zaś konnej sekcji karabinów maszynowych — jeden lekki karabin maszynowy i karabin.

57. Kompanję łączności stanowią dwa plutony telefonistów, rozczłonkowane na obsługę całego pułku do kompanji włącznie i jedna drużyna jeźdźców i kolarzy, składająca się z jednej sekcji łączników konnych i jednej — łączników - kolarzy.

58. Oddział saperski instruktorów maskowania w pułku składa się z jednego kierownika i 9 instruktorów, posiada swój tabor ze sprzętem i materjałami do fortyfikowania, maskowania i saperskim. Instruktorów przydziela się po jednym lub też zbiorowo z niezbędnym sprzętem i materjałem do bataljonów i kompanij celem technicznego kierowania robotami.

59. Wojskowa stacja chemiczna w pułku składa się z kierownika stacji, wyszkolonego specjalisty chemicznych środków bojowych i 9 obserwatorów, posiada tabor ze specjalnym sprzętem i materjałami (zapasowe maski, przyrządy i chemiczne środki walki). Przeznaczeniem stacji chemicznej jest ciągła obserwacja stanu atmosfery, okre-

ślanie możności zastosowania chemicznych środków walki, zarówno z własnej strony, jak i ze strony przeciwnika, uprzedzanie we właściwym czasie własnych oddziałów ze wskazaniem środków ochronnych w razie pojawienia się niebezpieczeństwa.

60. Klub pułkowy, oddział sanitarny i oddział gospodarczy obsługują wogóle kulturalne, fizyczne i materjalne potrzeby całego składu pułku.

SZYKI BOJOWE.

61. Piechota przystępuje do walki, porusza się w walce i rozmieszcza w terenie w uszykowaniach rozczłonkowanych w głąb i wszerz.

62. Rozczłonkowanie uszykowań:

a) utrudnia przeciwnikowi obserwację i rozprasza jego ogień;

b) daje piechocie możność wykorzystania najdrobniejszych dogodności terenu i zabezpiecza giętkość niezbędną do manewrowania, nietylko celem wyjścia we właściwym kierunku, lecz również celem uniknięcia ognia przeciwnika, t. zn. obejścia punktów szczególnie silnie ostrzeliwanych;

c) następnie daje możność wykorzystać w pełni siłę ognia rozmieszczonych w tyle oddziałów, przedewszystkiem ciężkich karabinów maszynowych.

63. Jednak rozczłonkowanie ugrupowań nie może być zbyt wielkie. Ma to na celu nieutrudnianie: uzgodnienia poruszeń, możności wzajemnego poparcia, spójności w wypełnieniu zadania oraz wykluczenie możności włamania się większych oddziałów nieprzyjaciela w przerwy.

64. Wobec współczesnego rozwoju artylerji, pułki powinny się rozwijać bataljonami, bataljony kompanjami,

zawczasu w przewidywaniu możliwości rażenia kolumn marszowych ogniem artylerji nieprzyjacielskiej.

65. W strefie ognia nieprzyjacielskiej artylerji polowej kompanje rozwijają się plutonami, odległości i odstępy pomiędzy plutonami ustala dążenie by ogień szrapnelowy jednej serji nie raził jednocześnie dwóch lub więcej plutonów, wobec czego odległości pomiędzu plutonami nie mogą wynosić mniej niż 150 metrów (około 200 kroków) odstępy zaś mniej niż 100 metrów (około 150 kroków).

Plutony poruszają się zwykle w kolumnie dwójkowej.

66. Poruszeń pod dalekim ogniem piechoty dokonywa się w uszykowaniach rozszerzonych i odpowiednio skróconych, w drużynach sekcje idą w kolumienkach lub tyraljerką.

67. Dla prowadzenia ognia sekcje uszykowują się tak, by walczący mogli działać i poruszać się nie przeszkadzając sobie wzajemnie, jednak z zachowaniem warunków, dających rękojmię pewności dowodzenia, wobec czego sekcja nie może rozciągać się wszerz ponad 30 — 40 kroków.

68. Zespolenie sekcyj, zajmujących najdogodniejsze w terenie punkty dla zwiadów, ubezpieczenie ognia i wykonania uderzenia tworzy uszykowanie bojowe oddziałów piechoty.

69. Podczas planowego rozwoju walki wprowadza się stopniowo w bój zwiadowców, ubezpieczenie, ciężkie karabiny maszynowe, drużyny i sekcje lekkich karabinów maszynowych, drużyny i sekcje strzelców. Walkę kończy się bezpośredniem starciem (wręcz).

70. Zewnętrzna forma uszykowania bojowego będzie się stopniowo zmieniać, jednak naogół uszykowanie bojowe każdego oddziału i w każdem położeniu bojowem zwykle będą stanowić:

a) *oddziały ubezpieczające* całe uszykowanie bojowe zwiadami, obserwacją, czatami i mające obo-

wiązek związać przeciwnika przy zapoczątkowaniu walki;

b) *oddziały rozwijające i prowadzące walkę* (bojowa część uszykowania): takiemi będą podczas działań zaczepnych—oddziały prowadzące natarcie, podczas działań obronnych — oddziały tworzące strefę głównego oporu;

c) *oddziały odwodu* kończą walkę rozwinięciem powodzenia drogą utrwalenia tegoż na zajętym terenie i pościgu nieprzyjaciela, lub też są używane do odpierania natarcia nieprzyjaciela i łagodzenia niepowodzeń.

71. Środki i siła oddziału, wchodącego w skład tej lub innej części uszykowania bojowego, są ustalone zależnie od położenia; należy przestrzegać podstawowej zasady: im opór przeciwnika jest silniejszy, tem uszykowanie bojowe powinno być bardziej rozmieszczone w głąb, ma ono być sprawione planowo celem zapewnienia najbardziej owocnej pracy wszystkich jego oddziałów.

72. Zmiana form uszykowań bojowych zależnie od rodzaju działań piechoty, jest podana w odpowiednich rozdziałach niniejszej instrukcji: działania zaczepne, obronne, ubezpieczenia i t. d.

BIBL. WOJSK. 5 SZPIT. OKR.

DOWODZENIE I ŁĄCZNOŚĆ.

73. Dowodzenie polega na:

a) powzięciu decyzji;

b) przeprowadzeniu rozwiązania w myśl tej decyzji.

74. Decyzję można powziąć na podstawie:

a) zorjentowania się w danem zadaniu, obliczenia środków, będących w rozporządzeniu i dostatecznych do wykonania zadania oraz wzięcia pod uwagę położenie politycznego;

b) wszechstronnego obznajmienia się z położeniem, t. zn. z danemi o nieprzyjacielu, terenie, czasie i sąsiednich oddziałach otrzymanemi zgóry i drogą osobistych zwiadów lub przez wyznaczone specjalnie do tego oddziały.

75. Rozwiązanie przeprowadza się drogą:

a) wyznaczenia podwładnym poszczególnych zadań, wypływających z ogólnego zadania i nakreślonego planu działań, w postaci prostych i jasnych rozkazów i zarządzeń;

b) zorganizowania dowództwa;

c) kontroli wykonania tych zadań.

Przytem niezbędnem jest ciągłe wzajemne powiadamianie się dowódców wszystkich stopni o rozwoju działań.

76. Dowodzenie piechotą poza walką i podczas walki opiera się na zasadniczych podstawach dowodzenia wojskiem, ustalonych w regulaminie służby polowej [1]) i odznacza się szczególnemi trudnościami napotykanemi zarówno przy przesyłaniu przez oddziały swym dowódcom wiadomości o położeniu, niezbędnych do powzięcia dalszych postanowień, jak i przy wydawaniu przez dowódcę swym oddziałom rozkazów i zarządzeń, które mają być wykonane na czas.

77. Techniczne (przeważnie drutowe) środki łączności znajdują zastosowanie w przekazywaniu wyżej wymienionem w granicach od sztabu dywizji do dowódcy kompanji włącznie, wyjątkowo tylko od dowódcy kompanji do dowódcy plutonu.

Dlatego w piechocie posiada szczególne znaczenie wewnętrzna (ideowa) łączność, oparta na jasnem zrozumieniu przez wszystkich żołnierzy wspólnego celu i wypływających z niego częściowych zadań oraz wyrażająca się w samodzielności przejawianej inteligentnie, w granicach postawionego i wykonywanego zadania.

78. Podczas walki, gdy zgranie się wysiłków wszystkich jej uczestników jest utrudnione lub też niemożliwe w drodze kolejnego wydawania szeregu rozkazów, zarządzeń i t. p., stosownie do rozwoju i zmian położenia; trwała i pewna wewnętrzna łączność jest najlepszą rękojmią uzgodnienia działań i w następstwie — powodzenia.

79. Narówni z technicznemi środkami łączności, na których szerokiem i umiejętnem wykorzystaniu, zasadza się dowodzenie większemi związkami piechoty, jako to: piechota dywizyjna, pułk, bataljon, niekiedy kompanja, mają obowiązkowe zastosowanie w piechocie:

a) sygnalizacja dźwiękowa — zapomocą gwizdków, trąbek, syren i t. p., wzrokowa — zapomocą

---

[1]) W chwili tłumaczenia niniejszego jeszcze nie wydany. (Przyp. tłum.).

chorągiewek, latarek, migaczy, rakiet, płacht sygnałowych (dla łączności z lotnikami);

b) przekazywanie rozkazów zapomocą gońców pieszych i konnych, kolarzy, a podczas walki — łączników;

c) przekazywanie meldunków zapomocą gołębi pocztowych i psów.

80. W skutecznym ogniu przeciwnika można liczyć na powodzenie w przekazywaniu tylko krótkich i zawczasu umówionych sygnałów, ustanowionych w części I-ej regulaminu piechoty.

81. Do sygnalizacji chorągiewkami, latarkami, reflektorami w oddziałach, gdzie sygnalizacja taka jest przyjęta, powinno się posiadać w dostatecznej ilości:

a) chorągiewki;

w razie braku chorągiewek, żołnierze powinni umieć podawać sygnały zapomocą chustek, czapek i t. p. oraz przyjmować podane w powyższy sposób sygnały;

b) do czasu przyjęcia ogólnego wzoru, można używać latarek różnych systemów, zezwalających na rzucanie światła w pożądanych okresach czasu;

w braku latarki zezwalającej na rzucanie światła z przerwami mogą być zastosowane 2 latarki z różnemi szkłami; w tym wypadku sygnalizowanie ma się odbywać na tych zasadach, jak chorągiewkami.

82. W wielu wypadkach, zwłaszcza na dalekich odległościach, skuteczność sygnalizacji zależy od wyboru miejsca dla sygnalizujących. Sygnalizujący ma być starannie ukryty w terenie, tak by jego sygnały były dokładnie widziane przez odbierającego i o ile możności niewidoczne dla przeciwnika. W razie potrzeby sygnały mogą być podawane siedząc, leżąc lub z poza zasłony.

Najodpowiedniejszym terenem jest ten na którym sygnał jest widocznym na tle nieba lub czystego niezacienionego miejscami pola.

83. Odległość skutecznego sygnalizowania chorągiewkami — 1, 5 kilometra, w nocy latarkami — 3 kilometry; Posługując się lornetką, odległość można zwiększyć dwukrotnie.

UWAGA. Ogólne przepisy wzrokowej (świetlnej) sygnalizacji, kompletnej i skróconej są podane w instrukcji dla zwykłej świetlnej sygnalizacji. (Wydział Kierownictwa Łączności Czerwonej Armji 1922 r.).

84. Rakiet używa się, jako umówionych sygnałów dla łączności z artylerją i tyłami. Zabarwienie rakiet i ich ilość nie są stałe, celem uniknięcia nadużywania podpatrzonych sygnałów przez przeciwnika, lecz ciągle się zmieniają.

Oddziały przednie mogą sygnalizować rakietami osiągnięcie strefy, powodować ogień artylerji i t. d.

Rakieta może służyć jako sygnał do szturmu, przeciwuderzenia, wstrzymania, odwrotu danej jednostki do kompanji włącznie.

85. Płachty sygnalizacyjne są środkiem łączności z lotnikami.

Na umówiony sygnał z płatowca piechoty — „gdzie jesteście", powinny być wyłożone płachty, dające lotnikowi możność ustalenia miejsca, gdzie się znajdują oddziały piechoty. Na ponowny sygnał dany z płatowca płachty mają być schowane.

Płachty powinny być z jednej strony białe, z drugiej zaś pomarańczowo-czerwone (lub specjalnie ustalonych barw i kształtów).

86. Szczególne znaczenie podczas działań bojowych piechoty posiada przekazywanie rozkazów, meldunków i t. p. w strefie skutecznego ognia nieprzyjacielskiego,

gdzie użycie konnych łączników i cyklistów jest niemożliwe.

W tej strefie używa się gońców.

87. Żołnierze przeznaczeni do służby w charakterze gońców powinni być dobrze obznajmieni ze swemi obowiązkami i zaprawieni do biegania, by możliwie szybciej przebywać najsilniej ostrzeliwane przestrzenie.

88. Gońcy przenoszą pisemne, w ostateczności ustne wiadomości. W tym drugim wypadku otrzymawszy rozkaz, goniec powinien go powtórzyć i wróciwszy znowu powtórzyć przekazany rozkaz.

89. Jakiekolwiek przeszkody lub inne zadania nie mogą odrywać gońca niosącego rozkaz od spełnienia obowiązku. W razie zranienia zwraca się on do najbliższego oddziału, którego dowódca ma użyć wszelkich środków, by rozkaz doszedł do miejsca przeznaczenia bez opóźnienia. W razie gdy nie znajdzie potrzebnego mu dowódcy, goniec powinien zameldować o tem ostatniemu dowódcy, jakiego widział.

90. Gońcy szybko przebywają skokami odległości po 150 — 200 metrów (225 — 300 kroków); jeżeli odległość jest znaczniejsza, to ustanawia się pośrednie posterunki, podające rozkazy i meldunki dalej.

91. W przewidywaniu walki nocnej, gońcy powinni za dnia poznać drogę.

92. W celach łączności, w razie potrzeby, mają być również wykorzystani donosiciele amunicji i sanitarjusze, a gdzie będzie to możliwe, podawanie wiadomości głosem kolejno od strzelca do strzelca.

93. Specjalne instrukcje określają używanie w poszczególnych wypadkach gołębi pocztowych i psów meldunkowych.

94. Dane wytyczne co do dowodzenia i łączności w jednostkach od kompanji wdół w walce są przedstawione w niżej podanej tablicy.

L. p.	Dowódca	Okres walki	SPOSÓB I ŚRODKI DOWODZENIA
1	Pułku lub bataljonu	Zawsze.	Rozkazem i zarządzeniem pisemnem, zapomocą telefonu, gońców konnych i pieszych i kolarzy.
2	Kompanji	Przed rozwinięciem się.	Rozkazem ustnym lub pisemnym, zapomocą gońców.
		Przybliżanie się.	Tak samo.
		Natarcie i obrona.	Sygnałami, telefonem i tylko w wyjątkowych wypadkach gońcami, mając na uwadze, że goniec w większości wypadków może nie dotrzeć do celu.
		Bezpośrednio przed szturmem i podczas szturmu.	Najbliższym oddziałom (odwodowi kompanji) głosem i osobistym przykładem, sygnałami i znakami.
		Pościg.	Głosem i gońcami.
3	Plutonu	Przybliżanie się, natarcie i szturm.	Głosem, sygnałami dźwiękowemi, w razie konieczności łącznikami.
		Przed szturmem.	Głosem, sygnałami dźwiękowemi, znakami i osobistym przykładem.
4	Drużyny	Podczas wszystkich okresów walki.	Osobistym przykładem, głosem, znakami i sygnałami dźwiękowemi.
5	Sekcji	Podczas wszystkich okresów walki.	Miejsce na przodzie sekcji; dowodzenie osobistym przykładem, głosem, znakami i sygnałami dźwiękowemi (gwizdawka).

SŁUŻBA UBEZPIECZEŃ BOJOWYCH.

95. Każdy dowódca piechoty i każdy oddział mają być powiadomieni:

a) o nieprzyjacielu, jego siłach, oddaleniu, rozmieszczeniu i zamiarach:
b) o terenie, na którym będą one rozmieszczone, będą się poruszać i prowadzić walkę;
c) o swych sąsiadach — ich zadaniu i oddaleniu;
d) o nastroju panującym we własnych oddziałach i oddziałach nieprzyjaciela;
e) o usposobieniu miejscowej ludności, zarówno w okolicy obecnego jak i przyszłego rozmieszczenia i działań.

96. Te wiadomości są niezbędne, by każdy oddział był gotów i mógł:

a) przeprowadzić walkę w najdogodniejszych dla siebie warunkach;
b) przyjąć walkę w każdych okolicznościach (podczas postoju i w marszu) i o każdej porze (w dzień i w nocy), w zupełnej gotowości i w takim stanie, by można było nietylko odeprzeć napad przeciwnika, lecz i rozbić go;
c) zabezpieczyć się przed nagłym napadem lotników lub środków chemicznych przeciwnika;
d) pozbawić przeciwnika możności zbadania siły oddziału i jego zamiarów.

97. Stałą gotowość bojową piechoty osiąga się przez prawidłowe pełnienie służby ubezpieczeń przez wszystkie jej oddziały.

98. Służba ubezpieczeń bojowych polega na:

1) zwiadach na ziemi i w powietrzu;
2) ubezpieczeniu na ziemi i w powietrzu;
3) ścisłem przestrzeganiu zasad ochrony przeciwlotniczej i przeciwchemicznej przez wszystkie oddziały;
4) maskowaniu.

ROZPOZNANIE

(Schemat Nr. 7).

99. Wiadomości o nieprzyjacielu, jego sile, rozmieszczeniu, oddaleniu i zamiarach, a także o terenie przyszłych działań, osiąga się drogą rozpoznawania.

100. Rozpoznanie nieprzyjaciela, t. zn. zbieranie o nim wiadomości, przeprowadza się drogą:

a) nieustannego utrzymywania styczności z nieprzyjacielem i nieustannego obserwowania go przez wysłane w tym celu oddziały;
b) badania jeńców i starannego badania pochwyconego materjału wywiadowczego;
c) badania ludności miejscowej.

101. Rozpoznanie terenu, poznanie jego właściwości, mających wpływ na rozmieszczenie i działania wojska, przeprowadza się:

a) drogą starannego zbadania terenu na mapie lub na planie;
b) drogą zbierania wiadomości o terenie zapomocą wysłanych w tym celu specjalnych oddziałów lub badania miejscowej ludności.

102. Rozpoznawanie nieprzyjaciela powinno być przeprowadzane bezustannie przez każdy oddział pie-

choty w granicach zajmowanego przez nią obszaru w wyznaczonym pasie posuwania się i działań oraz stosownie do środków jakiemi rozporządza dowódca piechoty.

103. Żadne okoliczności, nawet wymagające największej szybkości działania nie powinny wykluczać rozpoznania; mogą one mieć jedynie wpływ na ilość czasu poświęcanego tym czynnościom i ilość wiadomości, jaką może dać rozpoznanie.

104. W warunkach wojny ruchowej, brak wyczerpujących wiadomości o nieprzyjacielu nie powinien mieć wpływu na decyzje dowódców tyczące się przeprowadzenia walki; jednakże postanowienie powzięte na podstawie minimalnej ilości wiadomości powinno być uzupełnione wskazówkami opartemi na nowych wiadomościach o nieprzyjacielu, otrzymanemi przez nietylko że nie przerywane, lecz odwrotnie wzmożone rozpoznanie zarówno całego związku piechoty jak i poszczególnych jego oddziałów.

105. Podstawową dodatnią cechą każdego dowódcy powinna być umiejętność powzięcia trafnego postanowienia, tyczącego się przeprowadzenia walki, na zasadzie minimalnej ilości danych o nieprzyjacielu.

106. Wszystkie, zebrane przez zwiady, wiadomości powinno się porównywać wzajemnie, niejasności zaś — usuwać drogą dodatkowego badania, a nawet, gdy to możliwe, drogą ponownych zwiadów.

107. Tylko ścisłe zachowanie zasady powiadamiania we właściwym czasie przełożonych przez podwładnych i odwrotnie (w zakresie zadania podwładnych) o wszystkich danych zebranych przez zwiady potrafi zabezpieczyć skuteczne przeprowadzenie walki, powzięcie we właściwym czasie nowego postanowienia i wydanie oddziałom dopełniających i celowych rozkazów.

108. Pułk przeprowadza zwiady w pasie głębokości 15 — 20 kilometrów. Na dalszych odległościach rozpoznanie przeprowadza dywizja i tylko w wyjątkowych wypadkach pułk.

109. Każdy związek, oddział piechoty, pułk, bataljon, kompanja i wydzielony pluton prowadzą uporczywie własne zwiady w strefie swych działań, celem otrzymania wiadomości, niezbędnych do bardziej skutecznego wypełnienia otrzymanego zadania.

110. Zadania zwiadów piechoty są zależne od rozwoju walki i działań oddziałów własnych i przeciwnika.

111. Środkiem zwiadów dla pułku jest kompanja zwiadowców, złożona z konnych i pieszych zwiadowców.

Zależnie od zadania, stawianego przez pułk, kompanja zwiadowców może być wzmacniana przydzieleniem do niej plutonu strzelców i środków technicznych (ciężkie i lekkie karabiny maszynowe, działka piechoty, samochody pancerne).

112. Środkami zwiadów dla bataljonów i kompanij są zwiadowcy kompanijni wzmacniani, zależnie od zadania, sekcjami strzelców i karabinów maszynowych.

113. Zadaniem zwiadowców pułkowych w czasie działań zaczepnych jest:

1) podczas zbliżania się pułku do pola walki:
   a) wyjść na linję oddziałów ubezpieczających przeciwnika, zbadać ich rozmieszczenie i siłę;
   b) zbadać i ujawnić flanki przeciwnika i najmniej bronione punkty jego rozmieszczenia.

   Zwiady przeprowadza się zapomocą konnych zwiadowców—podjazdami w szyku konnym i pieszym.

2) W okresie rozwijania się pułku (w oddaleniu 8 — 10 kilometrów od nieprzyjaciela):
   a) przeniknąwszy poza oddziały ubezpieczające przeciwnika, zbadać jego rozmieszczenie w strefie głównego oporu;
   b) w razie niemożności przeniknięcia bez walki do strefy głównego oporu — odrzu-

cić i przeć oddziały ubezpieczające przeciwnika;

c) opanowywać stanowiska dogodne i punkty obserwacyjne w terenie, starając się dokładnie zbadać z nich rozmieszczenie nieprzyjaciela i drogi podejścia do niego.

Zwiady przeprowadzają konni i piesi zwiadowcy pułku, niekiedy wzmocnieni przydzielonemi oddziałami i środkami.

3) W okresie zbliżania się pułku:

do czasu nadejścia bataljonowych i kompanijnych zwiadowców wykonywują nadal wspomniane zadanie.

4) W okresie natarcia pułku:

przepuściwszy bataljonowych i kompanijnych zwiadowców, ściągają w nakazanym przez dowódcę kierunku i punkcie.

114. W czasie działań obronnych — zwiadowcy pułku:

a) obserwują miejscowości przed frontem strefy ubezpieczenia na odległość połowy przemarszu dziennego (10 — 12 kilometrów) od tej strefy;

b) w razie ujawnienia przeciwnika, wyjaśniają kierunek jego poruszeń, paraliżując jego zwiady;

c) pod naciskiem nieprzyjaciela powoli ustępują od jednego stanowiska obserwacyjnego do drugiego, obserwując przeciwnika w dalszym ciągu;

d) po odejściu w strefę oddziałów ubezpieczających, ściągają w nakazanym przez dowódcę kierunku i punkcie.

115. Bataljonowe i kompanijne zwiady spełniają zadania wskazane w rozdziałach niniejszego podręcznika, omawiających działania zaczepne i obronne.

116. Oprócz wyżej wymienionych, są jeszcze następujące środki rozpoznawania w piechocie:

a) zbadanie mapy uzupełnione osobistemi oględzinami terenu i badaniem miejscowej ludności;
b) wiadomości od sąsiadów;
c) obserwacja osobista dowódców i przez specjalnie wyznaczonych oberwatorów;
d) prócz tego, wszyscy żołnierze ubezpieczeń w walce, podczas marszu i podczas postoju, jak również i żołnierze oddziałów przednich bojowej części uszykowania są obowiązani bacznie obserwować przeciwnika i sąsiednie oddziały, a o swych spostrzeżeniach niezwłocznie meldować dowódcom.

117. Praca środków rozpoznania i uzyskiwanie wszystkiemi możliwemi sposobami wiadomości o nieprzyjacielu powinny trwać i podczas zastoju w działaniach bojowych, w dzień i w nocy. W celu wykonania wyżej wskazanego niezbędnem jest, by oddziały nie ograniczały się jedynie do wysyłania ubezpieczeń, lecz również wysyłały obowiązkowo zwiady.

118. Zwiady mogą dać niezbędne wyniki, tylko w tym wypadku, gdy:

a) są prawidłowo zorganizowane;
b) cel zwiadów i stawiane im wymagania są ściśle określone;
c) środki wydzielone odpowiadają zadaniu;
d) zadanie jest wykonalne i o ile możności proste.

119. Praca pieszych zwiadowców przeciętnie nie trwa dłużej niż jedną dobę. Dla osiągnięcia ciągłości nie należy nigdy używać jednocześnie do zwiadów więcej ponad połowę środków zwiadowczych pułku.

120. Celem zmiany we właściwym czasie jednych zwiadowców przez drugich, zmieniające oddziały rozpoznawcze są wysyłane zawczasu, tak by we właściwym czasie mogły przybyć w wyznaczone im strefy i przechodząc przez czynnych jeszcze zwiadowców, mogły otrzymać od odchodzących niezbędne wiadomości.

121. Powodzenie zwiadów zależy całkowicie od sposobu działania zwiadowców. Działania powinny być ukryte, ostrożne, a jednak śmiałe do zuchwalstwa, teren — umiejętnie wykorzystany.

122. Do walki mają się zwiadowcy uciekać, gdy niema innego sposobu wykonania wytkniętego zadania.

123. Oddziały zwiadowcze pułku prowadzą zwiady sekcjami, drużynami i plutonami zwiadowczemi.

124. Bataljony i kompanje prowadzą zwiady oddzielnemi sekcjami i drużynami zwiadowczemi.

125. Dowódca sekcji zwiadowczej prowadzi zwiady osobiście, wysyłając w miarę potrzeby wprzód i na boki patrole po dwóch ludzi (na odległość strzału, nie przekraczającą 200 — 300 metrów) z pozostałych zaś ludzi swej sekcji tworzy jądro sekcji zwiadowczej.

126. Drużyna zwiadowcza postępuje tak samo, jak i sekcja zwiadowcza.

127. Pluton zwiadowczy prowadzi zwiady wydzielonemi ze swego składu sekcjami zwiadowczemi, których liczba jest dostosowana do charakteru terenu i zadania. Pozostali ludzie i sekcje tworzą jądro plutonu zwiadowczego. Oddalenie sekcyj zwiadowczych od jądra plutonu nie może przekraczać odległości skutecznego strzału karabinowego (500 — 600 metrów).

128. Do plutonu, drużyny lub sekcji zwiadowczej przydziela się środki łączności, niezbędne do możliwie szybkiego przekazywania meldunków (gońcy piesi i konni, kolarze i motocykliści).

129. Łączność między patrolami, sekcjami zwiadowczemi i jądrem plutonu zwiadowczego utrzymuje się zapomocą wzroku i najprostszych znaków umówionych (znaki i sygnały w żadnym wypadku nie powinny zdradzać zwiadowców).

130. Zadaniem patrolujących jest obserwować wszystko, oglądać wszystkie przedmioty w terenie i o wszystkiem godnem uwagi, zależnie od otrzymanego

zadania, niezwłocznie zawiadomić jądro sekcji, drużyny lub plutonu. W tym celu patrole posuwają się możliwie skrycie od zasłony do zasłony, unikając posuwania się drogami, idą przydrożami szeroko wykorzystując tło terenu i przystosowując się do niego (pomocnem jest ubieranie patrolujących i wogóle zwiadowców w ubrania barwy ochronnej, dostosowanej do tła terenu: w zimie — białe płaszcze, na wiosnę — jasno-zielone, w lecie — ciemozielone z zastosowaniem odpowiedniego środka maskującego, na jesieni — jasno-bronzowe i t. d.).

131. Jądro sekcji, drużyny i plutonu nie powinno posuwać się w szyku zwartym, lecz tak, by każdy zwiadowca mógł znaleźć sobie szybko zasłonę w terenie, a wszyscy razem nie przedstawiali dobrego celu, jednak nie do tego stopnia szeroko, by nie mógł jeden drugiego usłyszeć.

132. Jądro sekcji, drużyny i plutonu posuwa się od jednego stanowiska obserwacyjnego, punktu lub przedmiotu w terenie do drugiego, przebiegając miejsca odsłonięte krótkiemi skokami lub przepełzając małemi grupami i pojedyńczo od jednej zasłony do drugiej.

133. W razie starcia się ze zwiadowcami nieprzyjacielskimi, koniecznie trzeba starać się pochwycić ich bez wystrzału, rzucając się (bez krzyku) na bagnety.

134. Jeżeli otrzymane zadanie wymaga koniecznie przeniknięcia przez nieprzyjacielski pas ubezpieczeń, wówczas sekcje, drużyny i plutony posuwają się uparcie wprzód, prąc spotykane oddziały przeciwnika, zastosowując oskrzydlenia i niszcząc te oddziały ogniem krzyżowym na bliskie odległości.

135. Jeżeli pod naciskiem przeważających sił przeciwnika, zwiadowcy będą zmuszeni cofać się, wówczas odwrót ma być dokonywany powoli, wykorzystując stanowiska i przedmioty w terenie i ciągle obserwując przeciwnika oraz nie tracąc z nim styczności dla osiągnięcia bezpieczeństwa.

136. Jeżeli zwiadowcy znajdą się w strefie ognia podchodzących własnych przednich oddziałów, wówczas powinni pozostać na osiągniętych stanowiskach do czasu przejścia własnych oddziałów, ostrzeliwując przeciwnika z karabinów piechoty i karabinów maszynowych. Dopiero po przejściu przednich nacierających oddziałów, zwiadowcy mogą i powinni zacząć schodzić się we wskazanych na ten wypadek punktach.

137. O wszystkiem, co zdołano ujawnić i poznać w czasie zwiadów dowódca sekcji zwiadowczej, drużyny i plutonu powinien niezwłocznie powiadamiać dowódcę, który go wysłał na zwiady.

138. Meldunki pisemne powinny być posyłane przy wielkiem oddaleniu (ponad 1 kilometr) od przełożonego dowódcy zapomocą bądź przydzielonych do tego celu łączników i gońców, bądź też przez ludzi wchodzących w skład sekcji lub plutonu i zaopatrzone w razie potrzeby w szkic, objaśniający meldunek.

139. W meldunku koniecznie trzeba wyłożyć krótko, lecz zupełnie jasno wszystkie osiągnięte wiadomości o nieprzyjacielu, przyczem szczególną uwagę należy zwrócić na:

a) ścisłe określenie miejsca (ze wskazaniem na mapie) skąd meldunek był wysłany;
b) godzinę (według 24-o godzinnego obliczenia) wysłania meldunku;
c) o której godzinie i w jakiem miejscu były uzyskane wiadomości;
d) jaką drogą i od kogo otrzymano wiadomości.

UWAGA. Wskazanem jest zaopatrzyć zwiadowców w zawczasu sporządzone blankiety, w których są wyliczone dokładnie pytania zadawane zwiadowcom.

140. Dowódca sekcji zwiadowczej, drużyny lub plutonu, nawet wówczas, gdy nie otrzymał na to specjalnego rozkazu, a miał tylko wskazane godziny, w któ-

rych powinien meldować o wynikach zwiadów, jest jednak obowiązany meldować niezwłocznie, nie wyczekując wskazanej godziny:

a) o godzinie wymarszu;
b) o pierwszem spotkaniu z przeciwnikiem;
c) o spotkaniu z własnemi oddziałami, lecz nie należącemi do jego formacji;
d) o ujawnieniu nieosłoniętej flanki nieprzyjaciela;
e) o przybyciu do wskazanego mu końcowego punktu.

141. Razem ze zwiadowcami piechoty należy wysyłać jednego lub kilku pułkowych saperów-instruktorów maskowania, którzy posuwając się w myśl wskazówek dowódcy zwiadów, mają obowiązek prowadzić swoje specjalne zwiady — zbadanie użyteczności dróg, mostów i przepraw, właściwości terenu, mając na widoku zastosowanie odpowiednich środków maskowania przez oddziały posuwające się wtyle, zwracając uwagę na podręczny materjał znajdujący się na miejscu i nadający się do dokonania prac saperskich i maskujących i t. d.

142. Bezpośrednio za zwiadowcami piechoty powinni posuwać się zwiadowcy artyleryjscy, spełniając swe specjalne zadania.

143. Podczas działań zaczepnych, o ile możności ze zwiadowcami pułkowymi, a zawsze z bataljonowymi i kompanijnymi powinni posuwać się instruktorzy gazowi kompanij, których obowiązkiem jest zbadanie całej miejscowości pod względem chemicznym (ujawnienie zatrutych miejsc, lasów, jarów i kotlin) i uprzedzenie we właściwym czasie oddziałów idących ztyłu o grożącem niebezpieczeństwie.

144. Podczas działań zaczepnych razem z bataljonowymi i kompanijnymi zwiadowcami powinni posuwać się zwiadowcy baterji działek piechoty, badając i wyszukując skryte drogi podejścia i ewentualne stanowiska dla działek.

145. Celem utrzymania ciągłości w obserwowaniu nieprzyjaciela i możliwie dalekiego wglądu w teren leżący na przodzie, należy szczególnie wykorzystywać zarówno przedmioty terenu (dachy poszczególnych budynków, wysokie drzewa, kominy fabryczne, wieże kościelne) jak i sztuczne środki obserwacji (balony na uwięzi, płatowce strażnicze).

146. Piechota przeprowadzająca walki będzie wykorzystywała wiadomości zdobyte nietylko wyżej wymienionemi sposobami i środkami, ale również i dane otrzymane drogą lotniczego rozpoznania; organizacja, przeprowadzenia jego całkowicie spoczywa na dowódcach wyższych od dowódcy pułku (dowódcy dywizji, korpusu i t. d.).

UBEZPIECZENIE, OBSERWACJA PRZECIWLOTNICZA I PRZECIWCHEMICZNA.

147. Ubezpieczenie jest środkiem chroniącym wojsko przed:

a) nieoczekiwanym napadem ze strony przeciwnika;
b) przeniknięciem głównych sił nieprzyjacielskich oddziałów rozpoznających do piechoty, będącej w marszu lub na postoju;
c) przymusowem przyjęciem lub wydaniem walki w niekorzystnych dla siebie warunkach;
d) możliwością nagłego ogniowego, lotniczego lub chemicznego napadu przeciwnika.

148. Te zadania wykonywa się zapomocą wysunięcia w zagrożonym kierunku, oddziałów ze składu całej formacji w takiej ilości i na taką odległość, by:

a) można było zabezpieczyć korzystne i we właściwym czasie przeprowadzenie rozwinięcia się do walki wszystkich ubezpieczonych oddziałów;
b) nacierający przeciwnik był nietylko pozbawiony możności zajęcia swemi ubezpieczającemi od-

działami korzystnych stanowisk i przedmiotów w terenie dla dalszego prowadzenia walki, ale również był zmuszony rozwinąć się do walki przedwcześnie i tym samym zdradzić swe zamiary i swe siły.

149. Wysunięcie oddziałów ubezpieczających musi być stosowane zawsze i we wszystkich okolicznościach, zarówno podczas rozmieszczania oddziałów do odpoczynku lub działań obronnych, jak i podczas zbliżania się do przeciwnika lub odwrotu, zarówno na znacznej odległości od przeciwnika, jak i w bezpośredniej bliskości.

150. Zależnie od okoliczności i celu działań, ubezpieczenie dzieli się na czaty:

a) nieruchome — podczas rozmieszczenia oddziałów na miejscu dla odpoczynku lub walki;

b) ruchome — podczas ubezpieczania oddziałów posuwających się zarówno w kierunku nieprzyjaciela, jak i w odwrocie.

UWAGA. W razie konieczności mogą być stosowane złożone sposoby ubezpieczania — celem zajęcia znajdujących się na flankach przedmiotów i stanowisk w terenie (pojedyńcze wzgórza, przeprawy przez rzeki), których możliwie długie utrzymanie, lub też możliwie wczesne zajęcie będzie z korzyścią dla nacierających względnie broniących się oddziałów własnych.

151. Przy współczesnym rozwoju lotnictwa i bojowych środków chemicznych, służących zarówno do natarcia, jak i do obrony, niezbędnem jest, by każdy oddział, w każdem położeniu był gotów stawić czoło temu niebezpieczeństwu; w tym celu należy ciągle utrzymywać obserwację przeciwlotniczą i przeciwchemiczną, związaną ściśle ze służbą ubezpieczeń.

152. Środkiem ubezpieczającym oddziały przed nagłym napadem zarówno siły żywej, jak i środków technicznych przeciwnika, oprócz wyżej wspomnianych jest,

ciągła gotowość i zupełne przygotowanie oddziałów do spotkania czegoś nieoczekiwanego. Takie przygotowanie osiąga się przez celowe uszykowanie oddziałów przy rozmieszczeniu na miejscu i w ruchu.

POSTÓJ, UBEZPIECZENIE I OBSERWACJA.

(Schemat Nr. 8).

153. Niezależnie od oddalenia od nieprzyjaciela i sił znajdujących się przed własnemi oddziałami, każdy oddział (pułk, bataljon, kompanja) przy zatrzymaniu się do odpoczynku powinien użyć wszelkich środków, niezbędnych do odwrócenia od siebie niebezpieczeństwa zaskoczenia.

154. Przy wielkiem oddaleniu od nieprzyjaciela i przy znacznej sile oddziałów, znajdujących się przed frontem (oddalenie od nieprzyjaciela ponad dwa przemarsze — 50 kilometrów, lub obecność innych oddziałów piechoty) każda formacja, może być narażona przeważnie na nagły atak lotników nieprzyjacielskich i zastosowanie przez tych ostatnich chemicznych środków walki i silnych środków wybuchowych (bomb) oraz ognia karabinów maszynowych.

155. W położeniu wyżej wskazanem każdy pułk powinien być tak rozmieszczony by:

a) wszystkie jego oddziały były ukryte przed obserwacją lotników nieprzyjacielskich;

b) nie było skupienia taborów lub wzmożonego ruchu w okolicy rozmieszczenia oddziałów;

c) pułkowa stacja chemiczna, wydzieliwszy posterunek obserwacyjny, prowadziła obserwację przeciwchemiczną (posterunek obserwacyjny powinien być wysunięty w kierunku nieprzyjaciela i umieszczony na jakimkolwiek panują-

cym punkcie); z posterunkiem obserwacyjnym była nawiązana łączność telefoniczna;

d) na drogi, wiodące do nieprzyjaciela (w tył i na flanki, gdy ludność miejscowa jest nieprzychylnie usposobiona) były wysunięte ubezpieczające sekcje, drużyny i plutony;

e) były wyznaczone punkty zborne dla oddziałów pułku (nie wyżej bataljonu) na wypadek alarmu lub nagłej zbiórki;

f) były opracowane sposoby i wyznaczone środki odparcia lotników nieprzyjacielskich również na wypadek użycia przez nich środków chemicznych i wybuchowych;

g) wyznaczona dyżurująca kompanja karabinów maszynowych pogotowia, a z niej wystawione przeciwlotnicze plutony, gdziekolwiek, poza rozmieszczeniem oddziałów, na wyniosłych punktach, jednak w oddaleniu nie przekraczającem jednego kilometra;

h) nawiązana techniczna i żywa (o ile możności) łączność ze znajdującemi się na przedzie i sąsiedniemi oddziałami oraz z tyłami;

i) zależnie od pory roku i terenu rozmieszczenie nie wypadało w miejscach zaludnionych, a tabory były rozmieszczone oddzielnie.

156. Przy rozmieszczeniu na odpoczynek w odległości mniejszej od dwóch przemarszów i przy braku silnych oddziałów piechoty przed frontem, każdy pułk strzelców (bataljon, kompanja) musi być przygotowany do rozpoczęcia walki z przeciwnikiem (z piechotą, kawalerją, formacjami pancernemi tegoż) i zupełnie ubezpieczyć się przed zaskoczeniem ze strony lotników i środków chemicznych.

W tym celu wysuwają się w kierunku nieprzyjaciela:

a) zwiady, których czynności są omówione w poprzednim rozdziale niniejszego podręcznika;

b) czaty.

157. Do służby czat wydziela się ze składu pułku oddział ubezpieczający, którego siła i skład będą zależne od:

a) oddalenia od przeciwnika;
b) miejscowości, pory dnia lub nocy i pogody;
c) szerokości odcinka, obszaru wyznaczonego pułkowi.

158. Do oddziału ubezpieczającego (czat) w każdym razie nie należy wyznaczać więcej ponad jedną trzecią składu pułku — bataljon, jednak należy doń przydzielić (w ilości zależnej od okoliczności) działka piechoty, środki łączności, techniczne środki maskowania, obserwatorów chemicznych (i o ile jest — artylerję polową).

159. Odległość na jaką wysuwa się oddziały ubezpieczające zależy od warunków terenu i zadania, które ma do spełnienia cały pułk, jednak w każdym wypadku i zawsze oddalenie ich od pułku ma być takie by:

a) mogły pułkowi zabezpieczyć czas niezbędny do rozwinięcia się;
b) pokrywało się z oddaleniem tych ogniowych, obserwacyjnych i wogóle ciężkich do zdobycia stanowisk terenu leżącego przed frontem, których, wczesne i stałe zajęcie będzie zabezpieczało korzystne warunki dla rozwinięcia się pułku i stoczenia walki;
c) zapewniało poparcie we właściwym czasie oddziału ubezpieczającego przez oddziały wypoczywające rozmieszczone wtyle.

160. Dowódca pułku wydzielając oddziały ubezpieczające, jest obowiązany:

a) udzielić wiadomości, które posiada o nieprzyjacielu i oddziałach sąsiednich;
b) wyjaśnić zadanie całego związku, w którego skład wchodzi pułk oraz zadanie całego pułku;
c) wskazać (na mapie) stanowiska, na które ma się wysunąć oddział ubezpieczający;

d) wskazać odcinek (na froncie) ubezpieczenia;
e) oznaczyć czas, kiedy oddział ubezpieczający ma się rozwinąć;
f) zaopatrzyć oddział wydzielony w niezbędne środki techniczne;
g) wskazać miejsca, gdzie będą i powinny rozmieścić się na odpoczynku wszystkie pozostałe oddziały pułku;
h) wskazać kolejność i czas nadsyłania meldunków;
i) czas i kolejność ponownego wyruszenia i zadanie oddziału ubezpieczającego na wypadek powyższego;
j) ustalić bezustanną łączność z wydzielonym oddziałem ubezpieczającym.

161. Wydzielenie oddziału ubezpieczającego (czat) ma nastąpić zawczasu i poprzedzać przybycie pułku na miejsce odpoczynku, tak by w chwili przybycia na to miejsce pozostałych oddziałów pułku, oddział ubezpieczający już osiągnął wyznaczone mu stanowiska i rozmieścił się na nich, silnie je obsadzając.

162. Oddział ubezpieczający rozmieszcza się na wskazanych mu stanowiskach, tak jak każdy oddział, mający za zadanie obronę, z tą tylko różnicą, że pododdziały będą bardziej rozciągnięte wszerz i mniej rozczłonkowane w głąb.

163. Strefa terenu, na której rozmieszcza się oddział ubezpieczający, dzieli się na odcinki kompanij i plutonów. Kompanje i plutony rozmieszcza się według wskazań, podanych w odpowiednich rozdziałach, omawiających obronę, ustanawiając strefę ubezpieczeń, głównego oporu i odwodów.

164. Zależnie od zadania ubezpieczenia i oddalenia od przeciwnika, oddziały w strefie głównego oporu rozmieszcza się albo odrazu, jak do obrony, albo też wyznaczając odcinki dla każdego plutonu oraz punkty w terenie

dla każdej sekcji i drużyny, rozmieszcza się je razem w jakichkolwiek ukryciach i przedmiotach terenu, zajmują one swe stanowiska na wybranych wcześniej pozycjach, wskutek ostrzeżenia o pojawieniu się nieprzyjaciela.

UWAGA. Na odcinkach dla przeciwnika niedostępnych, ubezpieczenie ogranicza się tylko do zastosowania środków obserwacji.

165. Każdy oddział ubezpieczający organizuje i wysyła od siebie zwiady zarówno terenu przed frontem leżącego jak i dróg podejścia do strefy własnego rozmieszczenia.

166. Oddziały ubezpieczające organizują obserwację przeciwchemiczną i przeciwlotniczą, obronę przeciwko czołgom, stosują środki maskowania i prowadzą zwiady w myśl postanowień odpowiednich rozdziałów, omawiających obronę.

167. Pozostałe oddziały pułku stając na odpoczynek starannie maskują swe rozmieszczenie; przedewszystkiem powinno ono mieć miejsce poza punktami zaludnionemi, skupienia w rozmieszczeniu są niedopuszczalne; organizuje się obserwację przeciwchemiczną i przeciwlotniczą zapomocą środków chemicznej stacji pułku; wydziela się i rozmieszcza plutony przeciwlotnicze ciężkich karabinów maszynowych, w sposób wyżej wskazany; część niebojową taborów umieszcza się oddzielnie tak samo starannie zamaskowaną i w miarę rozrzuconą; wyznacza się oddział pogotowia. Wyznacza się punkty zbiórki na wypadek alarmu; na drogach wiodących do miejsca rozmieszczenia wystawia się posterunki.

168. W razie gdy własne flanki są nieosłonięte, wysyła się w kierunku tychże, z wiedzą i na rozkaz dowódcy pułku specjalne oddziały, którym wyznacza się:

a) granice, które mają osiągnąć;
b) zadanie;
c) charakter działań w okresie rozmieszczenia pułku na odpoczynek oraz podczas rozpoczęcia dalszego posuwania się.

169. Bataljon samodzielnie działający ubezpiecza się wydzielonemi z jego składu oddzielnemi kompanjami czat, do których przydziela się ciężkie karabiny maszynowe.

170. Kompanja działająca samodzielnie ubezpiecza się oddziałem w sile do plutonu.

MARSZ I JEGO UBEZPIECZENIA.

(Schemat Nr. 9).

171. Marsze mają za cel: bądź podprowadzenie jednostek do pola bitwy, bądź też wyprowadzenie ich z pola bitwy, względnie oskrzydlenie nieprzyjaciela.

172. Według celu marsze dzielą się na:

a) marsz zaczepny — gdy oddział posuwa się na spotkanie nieprzyjaciela: albo w celu natarcia na niego, albo też w celach obrony dla zajęcia jakiegokolwiek na przodzie leżącego odpowiedniego stanowiska;

b) marsz odwrotowy — gdy oddział straciwszy styczność z nieprzyjacielem idzie na jakiekolwiek zawczasu wyznaczone stanowiska w celu obrony lub też celem zajęcia położenia bardziej korzystnego w stosunku do nieprzyjaciela.

Zaś według kierunku na:

a) marsz czołowy, gdy oddział maszeruje prosto w kierunku nieprzyjaciela lub od niego;

b) marsz boczny — gdy oddział wykonywa marsz bądź wzdłuż frontu nieprzyjacielskiego, bądź też oskrzydlając flankę nieprzyjaciela i z jednej strony mając jego siły.

173. Pomyślne przeprowadzenie marszu zależy od:

a) racjonalnej jego organizacji;

b) zachowania wszystkich niezbędnych środków zabezpieczających oddziały maszerujące przed

nagłym napadem przeciwnika (na ziemi i w powietrzu);

c) zachowania najsurowszej karności marszowej, polegającej na przestrzeganiu wszystkich zasad, zapewniających porządek marszu w kolumnach marszowych i oszczędzających siły oddziału wykonywającego marsz.

174. Piechota maszeruje w kolumnach marszowych o sile jednego lub kilku pułków (dywizja).

175. Pułk strzelców maszeruje w kolumnie marszowej; wszystkie oddziały posuwają się w porządku specjalnie ustalonym, dla każdego poszczególnego wypadku.

176. Oszczędzenie sił osiąga się przez: racjonalną organizację marszu, surowe przestrzeganie porządku podczas marszu, wyznaczanie we właściwym czasie długich i cogodzinnych odpoczynków, zezwolenie na rozpinanie kołnierzy, a gdy posuwanie sią nie wymaga skrytości, na palenie, rozmowę i śpiew, zmianę oddziałów idących w czole kolumny, zapobieganie rozciąganiu się kolumny i stosowanie środków zapobiegających maruderstwu.

177. Przy organizowaniu marszu niezbędne jest mieć na widoku cel marszu, oddalenie od nieprzyjaciela i prawdopodobieństwo starcia się z nim, porę roku, dnia lub nocy, pogodę, teren, w którym wypadnie maszerować i długość marszu na dobę.

178. Przy dużem oddaleniu od przeciwnika (oddaleniu, wykluczającem możliwość starcia się na ziemi z przeciwnikiem) wszystkie wozy i oddziały, jadące na wozach idą na końcu kolumny; przy małem oddaleniu od przeciwnika tabor kompanijny (wózki amunicyjne) i kompanje karabinów maszynowych posuwają się za swemi kompanjami i bataljonami.

179. Podczas marszu w niedalekiej odległości (do jednego przemarszu) od przeciwnika część niebojowa taborów — tabor bagażowy, posuwa się w kolumnie, oddzielnie od całego pułku.

180. Celem zorganizowania marszu dowódca pułku, podając wiadomości o nieprzyjacielu i zadanie pułku, jest obowiązany:

a) wskazać czas wymarszu i porządek marszu;
b) wyznaczyć punkt wyjściowy, do którego w określonym czasie mają podejść oddzielnie wszystkie oddziały pułku (każdemu bataljonowi wyznacza się czas wyjścia z jego miejsca zakwaterowania, z takim obliczeniem, by w punkcie wyjścia pułku jeden oddział nie oczekiwał na drugi, lecz każdy z nich podchodził w chwili wyciągania się kolumny oddziału wcześniej przybyłego);
c) wyznaczyć miejsce długiego odpoczynku (długi odpoczynek powinien mieć miejsce w drugiej połowie całego marszu oddziału);
d) wyznaczyć miejsce ponownego zakwaterowania każdego oddziału pułku (organizując wysłanie kwaterunkowych, oznaczając czas wysłania i oddziały wysyłające);
e) zorganizować wysłanie zwiadów i ubezpieczenia, wskazując temu ostatniemu porządek marszu i stanowiska, na które powinno się ono wysunąć;
f) zorganizować łączność z sąsiedniemi kolumnami (oddziałami);
g) wskazać swe miejsce i wyznaczyć zastępców.

181. W kolumnach pułku powinna być cały czas podtrzymywana karność marszowa, przeciwlotnicza i przeciwchemiczna.

Celem odparcia lotników nieprzyjacielskich, zniżających się i ostrzeliwających ogniem karabinów maszynowych, powinny być wydzielone dyżurujące plutony ciężkich karabinów maszynowych, które posuwają się w pełnej gotowości bojowej i przy zniżaniu się lotników szybko poczynają ostrzeliwać tych ostatnich wprost ze swych wózków.

Zatrzymywania się na długie i cogodzinne odpoczynki powinny (na cogodzinne według możności) przypadać w pobliżu takich przedmiotów terenu, przy których możnaby skrycie rozmieścić wszystkie oddziały pułku. Dla odpoczynku wszystko schodzi z drogi.

182. Długość średniego przemarszu piechoty na dobę wynosi 25 kilometrów, szybkość posuwania się około 4 kilometrów na godzinę, licząc 50 minut marszu zwykłym krokiem i 10 minut cogodzinnego odpoczynku.

UWAGA. a) Długość przemarszu piechoty na dobę zmienia się zależnie od pogody, pory dnia lub nocy i stanu dróg;
b) w razie korzystania z podwód lub środków mechanicznych, szybkość posuwania się, a wobec tego i długość przemarszu na dobę zwiększa się;
c) zwiększanie szybkości posuwania się piechoty na godzinę doprowadza do zmęczenia jej.

183. Środkiem dającym rękojmię bezpieczeństwa marszu jest ubezpieczenie marszowe. Do pełnienia tej służby wysuwa się ze składu kolumny w kierunku przeciwnika, na flanki i wtył oddziały ubezpieczające.

184. Prócz zabezpieczenia posuwającego się oddziału od zaskoczenia, obowiązkiem ubezpieczenia marszowego jest:

a) przy starciu się z przedniemi ubezpieczającemi i rozpoznającemi oddziałami przeciwnika — rozbijać i przeć je, dążąc do zajęcia przedmiotów terenu najbardziej zabezpieczających rozwijanie się do walki oddziałów ubezpieczanych;
b) w razie starcia się z silniejszemi nacierającemi oddziałami przeciwnika — zająć korzystne dla prowadzenia ognia i obserwacji stanowiska i przedmioty terenu i utrzymać je do chwili nadejścia rozwiniętych ubezpieczanych oddziałów;
c) po nadejściu rozwiniętych ubezpieczanych oddziałów, prowadzić dalej walkę wspólnie z niemi.

185. Działania oddziałów ubezpieczających powinny być stanowcze i czynne oraz skierowane ku szybkiemu paraliżowaniu przeciwnika celem:

wprowadzenia go w błąd co do siły oddziałów, rozpoczynających z niemi walkę i

zmuszania go bądź do przejścia do obrony, bądź też do rozwinięcia wszystkich swoich sił, przyjęcia i przystąpienia do przedwczesnego wprowadzenia w życie wcześniej powziętej decyzji.

186. Siła i skład oddziałów ubezpieczających jest zależną od:

a) oddalenia od przeciwnika;
b) charakteru miejscowości,
c) celu dokonywanego ruchu,
d) obecności własnych oddziałów na przodzie.

W razie oddalenia od przeciwnika więcej niż o dwa przemarsze lub obecności na przodzie silnych oddziałów własnej piechoty, można się zadowolnić wysłaniem: z pułku i z bataljonu — plutonów ubezpieczających, z kompanji zaś — sekcyj.

W razie niewielkiego oddalenia od przeciwnika (mniej niż dwa przemarsze), nieobecności na przodzie silnych oddziałów własnej piechoty, ubezpieczenie powinno być silne, stanowić do 1/3 całego składu kolumny.

Oddziały wysłane celem ubezpieczenia nazywają się: przedni, prawy, lewy i tylny.

W marszu czołowym wysyła się oddziały najsilniejsze wprzód, słabsze — na boki i wtył.

W marszu bocznym silniejszy oddział idzie na flankę zwróconą w stronę przeciwnika, słabsze wysyła się na czoło, wtył i na flankę od strony własnych oddziałów.

W marszu odwrotowym silniejszy oddział wysyła się na tyły, słabszy — na czoło i flanki.

187. Oddziały strzelców wyznaczone na ubezpieczenia, wzmacnia się, przydzielając:

a) ciężkie karabiny maszynowe do oddziałów niemniejszych od plutonu, działka piechoty do oddziałów niemniejszych od kompanji;
b) działa artylerji dywizyjnej i samochody pancerne do oddziałów niemniejszych od batalionu;
c) pułkowych instruktorów technicznych maskowania z pewną ilością sprzętu saperskiego wożonego; zadanie — zwiady dróg, naprawa mostów i t. d.;
d) pułkowych obserwatorów przeciwchemicznych, posuwających się w czołowych pododdziałach oddziałów ubezpieczających;
e) wydzielone z pułkowej kompanji łączności środki łączności: konnych gońców, kolarzy, pieszych gońców i t. d.

188. Czołowy (boczny lub tylny) batalion wydziela z siebie w kierunku przeciwnika czołowe i boczne plutony ubezpieczające, do których zależnie od okoliczności przydziela się ciężkie karabiny maszynowe.

Sekcjami wydzielonemi z plutonów ubezpieczających ma być przesłonięta cała strefa marszu i działań pułku.

189. Oddalenie bataljonu ubezpieczającego od pozostałej kolumny pułku ma być takie, by zapewniało:
a) czas do rozwinięcia się całego pułku,
b) poparcie bataljonu ubezpieczającego przez ogień lekkiej artylerji, idącej w składzie kolumny pułku.

UWAGA. Zazwyczaj 3 — 5 kilometrów.

190. Pułk ubezpiecza się na flankach plutonami, wydzielonemi na prawo przez bataljon pierwszy, na lewo zaś przez bataljon drugi, kroczące w kolumnie głównych sił pułku.

191. Boczne plutony ubezpieczające posuwają się na wysokości oddziałów-bataljonów, z których są wy-

dzielone, w odległości zabezpieczającej te bataljony od dalekiego ognia nieprzyjacielskich karabinów maszynowych (1 — 2 kilometrów).

192. Każdy ubezpieczający pluton (czołowy, boczny i tylny) wydziela z siebie w kierunku przeciwnika i flanków sekcje (strzelców) ubezpieczające, których ilość zależną jest od okoliczności i charakteru terenu, w którym posuwają się plutony ubezpieczające.

193. Sekcje ubezpieczające posuwają się w takiej odległości od oddziałów (plutonów), z których są wydzielone, by zabezpieczyć te ostatnie od nagłego ostrzelania skutecznym ogniem karabinów maszynowych i dalekim ogniem karabinów piechoty — do 800 metrów.

194. Celem oględzin terenu, sekcje ubezpieczające wysyłają od siebie patrole po dwóch ludzi, którzy przeglądając starannie cały przebywany teren oraz utrzymując między sobą łączność wzrokową, posuwają się w oddaleniu 200 — 300 metrów od sekcji, z której są wydzieleni.

195. Prócz ubezpieczenia marszowego, przy oddaleniu od nieprzyjaciela nie przekraczającem dwóch przemarszów, zwiadowcy wysłani na rozkaz dowódcy pułku, posuwają się przed pułkiem i każdym oddziałem w odległości połowy przemarszu, 12 — 15 kilometrów.

UBEZPIECZENIA PODCZAS WALKI I OBSERWACJA.

(Przeciwchemiczna i przeciwlotnicza).

196. Ubezpieczenie oraz obserwacja przeciwchemiczna i przeciwlotnicza mają trwać ciągle zarówno w okresie przeprowadzania walki, jak i podczas przerw w tejże.

197. Ubezpieczenie podczas walki polega na bezustannej obserwacji nieprzyjaciela, ubezpieczeniu flanków i nieprzerwalnej pracy pułkowej stacji wojskowo-chemicznej (obserwacja meteorologiczna nieba).

198. Obserwację przeprowadzają zarówno wszyscy dowódcy i szeregowi oddziałów walczących i ugrupowania bojowego, jak i specjalnie wyznaczeni i wydzielani ludzie.

199. W chwilach przerw w walce mają być niezwłocznie wysunięte w kierunku przeciwnika oddziały ubezpieczające i patrole.

200. Ubezpieczenie flanków ma być przeprowadzone przez specjalnie w tym celu wydzielone oddziały, których siła, oddalenie i skład będą zależne od siły, składu i zadania oddziału ubezpieczanego. Najlepszym środkiem ubezpieczenia flanki jest bezustanne prowadzenie w tym kierunku rozpoznania, zasilonego przez przydział środków technicznych (ciężkie i ręczne karabiny maszynowe, oraz samochody i pociągi pancerne).

201. Ubezpieczenie, obserwacja przeciwlotnicza oraz obserwowanie nieprzyjaciela w walce są prowadzone w ten sposób, jak przedstawiono w rozdziałach niniejszej instrukcji „Natarcie i obrona". Pułkowa stacja chemiczna we wszystkich wypadkach prowadzi bezustanną meteorologiczną i przeciwlotniczą obserwację, wystawiając od siebie posterunki (nie mniej niż dwa) na odcinkach działania bataljonów. Z posterunkami stacji chemicznej i samą stacją nawiązują bezustanną łączność wszystkie oddziały pułku, zarówno zapomocą środków technicznych, jak i sygnalizacji.

MASKOWANIE.

202. Maskowanie jest skutecznym środkiem zabezpieczenia piechoty przed zbytecznemi stratami oraz przed naziemną i powietrzną obserwacją ze strony przeciwnika i wprowadza go w błąd co do celów naszych działań i siły oddziałów.

203 Zastosowanie środków i sposobów maskowania możliwem jest przy uprzedniem wyrobieniu znajo-

mości i przyzwyczajenia we wszystkich, poczynając od szeregowców, kończąc na dowódcach oraz przy bezwzględnem zachowywaniu przez wszystkie oddziały przepisów karności przeciwlotniczej i przeciwchemicznej.

204. Maskowanie dzieli się na:

a) maskowanie naturalne, gdy zastosowuje się i wykorzystuje celowo ochronne właściwości terenu, przedmioty w terenie, uszykowanie maskujące oddziałów na postoju i w marszu;

b) sztuczne, gdy zastosuwuje się i wykorzystuje: podręczny materjał (wiązki trawy, snopy zboża, gałęzie) maskującą odzież, jak płaszcze, płachty, brezentowe pokrowce, zasłony dymne, ochronne zabarwianie, (sztuczne lub terenowe), sporządza się urządzenia maskujące (sztuczne wzgórza, pagórki, cmentarze i t. d. oraz pozorowane cele dla przeciwnika) pozorowane baterje, gniazda karabinów maszynowych, rowy strzeleckie.

205. Wykorzystanie różnych systemów i sposobów maskowania zależy od:

a) maskowanego przedmiotu (rów strzelecki, punkt obserwacyjny, wóz, karabin maszynowy, strzelec i t. d.);

b) stanu przedmiotu maskowanego (czy stoi lub jest w ruchu);

c) odległości od nieprzyjaciela i charakteru przypuszczalnych działań;

d) czasu, jaki można poświęcić na czynności maskowania;

e) terenu, na którym wypadnie maskować się lub zamaskować inne oddziały.

206. Sposoby stosowania maskowania, zarówno w walce, jak i poza walką, w marszu i podczas postojów, są omawiane w odpowiednich przepisach i instrukcjach.

SPOTKANIE ODDZIAŁÓW UBEZPIECZAJĄCYCH.

207. Oddziały zwiadowcze i ubezpieczenia marszowe, pełniąc służbę ubezpieczenia własnych maszerujących oddziałów, mogą się spotkać:

a) z maszerującemi naprzeciw zwiadowczemi i ubezpieczającemi oddziałami przeciwnika (ubezpieczeniem ruchomem);

b) ze zwiadowczemi i ubezpieczającemi oddziałami przeciwnika, rozmieszczonego na odpoczynku lub do obrony (ubezpieczeniem nieruchomem).

208. Zwiadowcy w razie spotkania się z maszerującym przeciwnikiem:

a) usiłują przeniknąć do oddziałów, ubezpieczających przeciwnika, poznać ich siłę i kierunek marszu;

b) obchodzą oddziały ubezpieczające przeciwnika i przenikają przez nie, dążąc do zajęcia stanowisk na ich flankach;

c) w razie konieczności prowadzą walkę, z szerokiem zastosowaniem manewru, wyławiając pojedyńczych zwiadowców nieprzyjacielskich oraz całe ich partje i usiłując je zwalczyć (działania czynne i śmiałe do zuchwalstwa).

209. Podczas spotkania z oddziałami przeciwnika rozmieszczonego do obrony:

a) starają się przeniknąć w głąb rozmieszczenia nieprzyjacielskiego i poznać rozmieszczenie jego czat;

b) zajmują w terenie ogniowe i obserwacyjne punkty (stanowiska), prowadząc bezustanną obserwację przeciwnika;

c) poznawszy i ujawniwszy flanki przeciwnika, obchodzą je szybko.

210. Sekcje ubezpieczające podczas spotkania się z przedniemi oddziałami przeciwnika powinny:

a) znosząc małe grupy przeciwnika, posuwać się dalej, starając się zająć korzystne dla obserwacji stanowiska w terenie i utrzymać je;

b) w żadnym razie nie przepuszczać poza własną linję zwiadowczych i ubepieczających oddziałów przeciwnika;

c) przerwać się naprzód tylko w tym wypadku, gdy dalsze posuwanie jest zupełnie niemożliwe;

d) gdy samodzielne posuwanie się naprzód jest zupełnie niemożliwe, zatrzymać się, utrzymując zajęte stanowiska aż do chwili wyjścia na ich linję oddziałów ubezpieczających, a następnie wspólnie z nimi posuwać się dalej w stronę przeciwnika.

211. Plutony ubezpieczające podczas spotkania się z oddziałami przedniemi przeciwnika maszerującego, bądź też rozmieszczonego w terenie do obrony, powinny:

a) czołowe plutony ubezpieczające szybko wysunąć się na linję sekcyj powstrzymanych i wspólnie z niemi przyjąwszy ugrupowanie bojowe, starać się zwalczyć nacierające bądź też zatrzymujące się oddziały przeciwnika;

b) karabiny maszynowe, wyszedłszy na wskazane im stanowiska, rozpoczynają zbiorowy i morderczy ogień do nacierającego lub broniącego się przeciwnika, starając się związać i obezwładnić go;

c) pod osłoną ognia ciężkich karabinów maszynowych i zatrzymujących się plutonów rozwija się czołowy bataljon, mając zawsze na celu zadanie nieprzyjacielowi druzgoczącego uderzenia, wykorzystując ciężkie karabiny maszynowe na stanowiskach jako oś dla manewrującej i zadającej przeciwnikowi uderzenia piechoty z kompanij i plutonów strzeleckich;

d) do obrony przechodzi czołowy bataljon tylko w tym wypadku, gdy widoczna jest niemożliwość zwalczenia i odrzucenia przeciwnika.

212. W następstwie działania piechoty powinny być takie same, jak podczas działań zaczepnych lub obronnych.

213. Przydzielone do piechoty środki techniczne (artylerja, broń pancerna i t. d.) powinny wydatnie z nią współdziałać w szybkiem uchwyceniu inicjatywy w swe ręce i, rozwinąwszy w najkrótszym okresie czasu natężony ogień do nieprzyjaciela i do jego środków ogniowych, zabezpieczyć sobie przewagę ogniową, a tem samem wstrząsnąć moralnie przeciwnikiem i stłumić jego zapał zaczepny.

214. Zwiady i ubezpieczenie flanków, umiejętne uzgodnienie obrony czołowej i uderzenia na flanki przeciwnika, powinny być często i szeroko stosowane podczas spotkania się z nieprzyjacielem.

DZIAŁANIA ZACZEPNE PIECHOTY.

215. Działania zaczepne piechoty polegają na przygotowaniu natarcia i przeprowadzeniu go aż do chwili zupełnego rozprzężenia i unicestwienia przeciwnika.

216. Przygotowanie natarcia składa się z okresu zbliżania się, to znaczy działań piechoty w oddaleniu od przeciwnika, wykluczającem możność użycia środków technicznych, w które piechota jest uzbrojona dla torowania sobie drogi oraz z okresu natarcia, czyli tego okresu, kiedy piechota wykorzystując swe środki techniczne (uzbrojenie) toruje sobie niemi drogę do broniącego się nieprzyjaciela.

217. Szturm — jest to zadanie przeciwnikowi uderzenia siłą żywą i szybkie włamanie się w jego ugrupowanie drogą kolejnego opanowywania punktów rozmieszczenia obronego, zarówno w głąb, jak i wszerz.

218. Pościg i utrwalenie osiągniętego powodzenia — jest to rozwinięcie wyników udanego szturmu celem zupełnego unicestwienia przeciwnika i trwałego utrzymania osiągniętego położenia.

ZBLIŻANIE.

219. W okresie zbliżania się w strefie nieprzyjacielskiego ognia artylerji, piechota nacierająca powinna zdążać do zasadniczego *celu*—starannie przystosowując się

do terenu, z najmniejszemi stratami podejść do przeciwnika na odległość zezwalającą na rozpoczęcie walki bronią piechoty.

220. Dalekonośność współczesnej artylerii polowej i udoskonalone metody prowadzenia ognia zezwalają przy pomocy korygowania przez lotników, razić nacierającego ogniem na dalekie odległości (od 12 — 10 kilometrów) co zmusza nacierającą piechotę do rozwinięcia się wcześniej, niż to miało miejsce dawniej; dlatego rozpoczęcie zbliżania się będzie oznaczało ten moment, w którym dalsze posuwania się piechoty nacierającego będzie lub może (zależnie od terenu) odbywać się pod ogniem artylerji nieprzyjacielskiej.

221. Podejście do pola walki będzie się odbywało najczęściej w kolumnach pułkowych i bataljonowych, które z rozpoczęciem okresu zbliżania się rozwijają się bataljonami i kompanjami.

ZBLIŻANIE PUŁKU.

(Schemat Nr. 1).

222. Celem rozwinięcia pułku, jego dowódca, uwzględniając ogólny cel działań, dane pułkowi zadanie, nakreślony plan działań, na podstawie wiadomości otrzymanych od dywizyjnej i pułkowej służby rozpoznania:

a) powiadamia dowódców bataljonów, dowódcę działek piechoty, lekarza pułkowego i dowódcę taboru bojowego o wiadomościach o nieprzyjacielu, położeniu bojowem, ogólnym celu działań i daje poszczególne zadania bataljonom;

b) wyznacza podług mapy, sprawdzając o ile możności w terenie, strefy działań bataljonów, w których mają się posuwać, wskazuje, kto zabezpiecza styki i skrzydła;

c) wysyła zwiady uzupełniające, dając im konkretne zadania i wskazując stanowiska, jakie mają osiągnąć;
d) rozdziela działka piechoty pomiędzy bataljony stosownie do ważności ich odcinków;
e) daje zadanie artylerji oddanej do rozporządzenia pułku, wskazując jej obszar rozmieszczenia na pozycjach;
f) jeżeli okoliczności tego wymagają, daje specjalne zadanie dowódcy oddziału saperskiego instruktorów maskowania;
g) daje wskazówki dowódcy stacji chemicznej co do zorganizowania obserwacji przeciwchemicznej na odcinku pułku;
h) wskazuje drogę dalszego posuwania się taboru bojowego i pułkowego oddziału sanitarnego lub też miejsca ich postoju;
i) wskazuje miejsce swego przebywania i czas wysyłania meldunków;
j) daje wytyczne dowódcy kompanji łączności co do nawiązania łączności z bataljonami i oddziałami sąsiedniemi (od strony prawej do lewej);
k) wyznacza swych zastępców;
l) melduje dowódcy dywizji o rozwinięciu się pułku.

223. Miejsce swego przebywania w czasie całego natarcia dowódca pułku ustanawia zależnie od dogodności dowodzenia, starając się naocznie widzieć większą lub też najważniejszą część obszaru posuwania się pułku.

224. Dowodzenie bataljonami dowódca pułku sprawuje zapomocą konnych gońców lub telefonów, którą to łączność ustanawia się od wybranych stanowisk dowództw.

225. Lekarz pułkowy z chwilą zatrzymania się na miejscu oddziału sanitarnego organizuje ewakuację rannych.

226. Zarządzający bronią pułku z chwilą zatrzymania się taboru bojowego organizuje zaopatrzenie oddziałów pułku w amunicję i sprzęt ogniowy, utrzymując ścisłą łączność z bataljonami.

227. Rozwijanie się pułku bataljonami w normalnych warunkach uskutecznia się przez rozejście się bataljonów na odstęp (zwykle do 1 km), zapewniający bataljonom swobodę menewrowania podczas dalszego ich rozwijania się.

228. Odwód pułkowy zależnie od okoliczności i planu działań postępuje za środkiem lub też schodami na flance ugrupowania bojowego w oddaleniu od oddziałów walczących, zabezpieczającem przed rażeniem skutecznego ognia artylerji nieprzyjacielskiej, skierowanego na bataljony walczące.

229. W warunkach wojny ruchowej działania piechoty będą często przeprowadzane na szerokim froncie skutkiem czego wielkość wyznaczanych odcinków bojowych będzie wielce różną; jednakże szerokość i głębokość ugrupowania bojowego nie może być z uszczerbkiem dla dowodzenia oddziałami, ich współdziałania i wprowadzenia w swoim czasie do walki.

230. Niezbędnem jest wyznaczenie bataljonom odcinków w zależności od ich zadania: w kierunku głównym — węższe, w drugorzędnych kierunkach — szersze.

W ten sposób osiąga się: w pierwszym wypadku, głębokość ugrupowania i pewność uderzenia, natomiast w drugim wypadku — związanie przeciwnika na szerokim froncie.

231. Posuwanie się bataljonów w okresie zbliżania się osłania się ogniem artylerji dywizyjnej, która w tym okresie rozpoczyna walkę z artylerją nieprzyjacielską, starając się jednocześnie zająć pozycje najkorzystniejsze dla jej dalszej pracy podczas natarcia i szturmu.

232. Dowódca pułku nie powinien krępować działalności oddanej do rozporządzenia pułku artylerji polowej wskazywaniem pozycji i rodzaju ognia. Powinien nato-

miast utrzymywać najściślejszą łączność z dowódcą artylerji, orjentując go w położeniu i wskazując cele przeszkadzające posuwaniu się.

233. W razie ostrzelania bataljonów pociskami gazowemi, zwiadowcy oddziału chemicznego określają ich szkodliwość, a gdy odkryją gazy utrzymujące się długo na miejscu, uprzedzają o tem odwody, przechodzące przez zagazowaną strefę terenu.

234. Z chwilą ukazania się lotników nieprzyjaciela, należy zejść z części terenu silnie zdradzających się z góry, swem jasnem tłem. Wskazanem będzie, by oddziały zatrzymywały się co pewien czas, przyjmując nieregularne szyki, o kierunku zmienionym w stosunku do kierunku natarcia, a także, by niezwłocznie zastosowały środki, celem ukrycia taborów i artylerji, ustawiając je w zacienionych miejscach, zaroślach, lub też pokrywając wozy, działa i konie płachtami maskującemi (brezentowemi).

235. Po rozwinięciu się pułku, jego dowódca:

1) dba o zachowanie przez bataljony wytkniętych kierunków i wprowadza niezbędne zmiany i uzupełnienia do wyznaczonych pierwej zadań, wypływające z położenia bojowego;
2) obserwuje działanie, pozostawionej do jego rozporządzenia artylerji polowej;
3) obeznaje dowódców bataljonów z wiadomościami, otrzymanemi od służby wywiadowczej i orjentuje ich w położeniu bojowem.

ZBLIŻANIE SIĘ BATALJONU.

(Schemat Nr. 2).

236. Dowódca bataljonu walczącego, z chwilą wyprowadzenia swego bataljonu z kolumny pułkowej:

a) zaznajamia dowódców kompanij z położeniem bojowem i wskazuje ogólny cel działań i zadanie bataljonu;

b) dba o ubezpieczenie bataljonu podczas posuwania się, przez wysłanie z kompanij sekcyj ubezpieczających;

c) ustanawia obserwację przeciwlotniczą i przeciwchemiczną;

d) ustanawia kolejność posuwania się kompanij strzeleckich, ciężkich karabinów maszynowych, przydzielonych działek piechoty i taboru;

e) poczem, wybierając drogi ukryte i postępując na czole, prowadzi osobiście bataljon we wskazanym kierunku.

237. Sekcje ubezpieczające, oglądając starannie teren, posuwają się w przodzie i na flankach bataljonu w odległości, zabezpieczającej bataljon przed nieoczekiwanym napadem ogniowym przeciwnika (zazwyczaj 500—600 metrów). W skład sekcyj ubezpieczających wchodzą zwiadowcy kompanijni i strzeleckie sekcje kompanji.

Wydzielając sekcje ubezpieczające, należy wyznaczać je z tych kompanij i w tych kierunkach, w których te kompanje będą posuwały się po rozwinięciu się bataljonu kompanjami.

238. Wraz z sekcjami ubezpieczającemi, na ich wysokości, postępują kompanijni obserwatorzy przeciwchemiczni.

239. Ciężkie karabiny maszynowe należy posuwać na czole kolumny bataljonu.

240. Przydzielone działka piechoty w kolumnie bataljonowej posuwają się na jej tyle.

241. Wyznaczeni obserwatorzy przeciwlotniczy z chwilą ukazania się lotników nieprzyjacielskich, niezwłocznie uprzedzają swój oddział, celem zastosowania odpowiednich środków maskowania i walki z niemi.

242. Każdy z bataljonów posuwa się w jednej ogólnej kolumnie dotąd, dopóki przeciwnik nie odkryje posuwania się bataljonu, lub też dopóki teren nie stanie się na tyle otwarty, że dalsze posuwanie się będzie nara-

żone na niebezpieczeństwo nieoczekiwanego ostrzelania skutecznym ogniem nieprzyjacielskiej artylerji.

243. Celem rozwinięcia bataljonu „kompanjami" dowódca jego wydaje osobiście zarządzenia:

a) obznajamia dowódców kompanij i dowódców działonów działek piechoty (o ile są przydzielone) z położeniem bojowem; wskazuje ogólny cel działań i daje szczególne zadania kompanjom;

b) wyznacza kompanje do walki i do odwodu i wskazuje im na mapie lub w terenie kierunek i strefy posuwania się;

c) daje zadanie kompanji karabinów maszynowych, wskazując cel działań i rodzaj posuwania się;

d) wyznacza strefę posuwania się przydzielonym działkom piechoty;

e) nakazuje porządek posuwania się wózków amunicyjnych i sanitarnych lub też miejsce ich postoju;

f) daje wskazówki na wypadek ostrzelania pociskami gazowemi;

g) ustanawia łączność z kompanjami i działkami piechoty zapomocą gońców i sygnalizacji;

h) melduje dowódcy pułku o rozwinięciu się bataljonu.

244. Stanowisko swe dowódca bataljonu obiera, mając na względzie dogodność dowodzenia *na wysokości kompanij walczących*, zatrzymując przy sobie drużynę dowódcy.

245. Rozwijanie się bataljonu w normalnych warunkach uskutecznia się drogą rozsunięcia się kompanij walczących na odstęp (zazwyczaj na 500 metrów), zapewniający kompanjom swobodę manewrowania podczas ich dalszego rozwijania się.

246. Odwód bataljonu posuwa się w sposób niewidoczny od jednego ukrycia do drugiego, za środkiem

oddziałów walczących lub na flance schodami, zależnie od przyjętego planu działań i okoliczności.

247. Kompanjom działającym w głównym kierunku należy dawać odcinki węższe, co zezwoli w następstwie na głębsze ugrupowanie.

248. Ciężkie karabiny maszynowe rozwinąwszy się plutonami, posuwają się na przodzie nacierających kompanij (przenosi się je na wózkach lub w rękach, zależnie od terenu i ognia przeciwnika), gotowe w każdej chwili osłonić swym ogniem rozwijanie się kompanij i podtrzymać sekcje ubezpieczające.

249. Działka piechoty, wybierając zamaskowane i ukryte drogi, są kierowane przez swych dowódców w miejsca, strefy i kierunki, wskazane przez dowódcę bataljonu.

250. Podczas posuwania się bataljonu w okresie zbliżania się, dowódca bataljonu:

a) dba o zachowanie właściwego kierunku przez kompanje i wprowadza niezbędne zmiany i uzupełnienia, wypływające z położenia bojowego;

b) od czasu do czasu orjentuje dowódców kompanij w położeniu bojowem i obeznaje ich z wiadomościami otrzymanemi od oddziałów rozpoznających;

c) utrzymuje łączność z obserwatorami artylerji towarzyszącymi bataljonowi.

ZBLIŻANIE SIĘ KOMPANJI.

(Schemat Nr. 3).

251. Z chwilą wyprowadzenia kompanji z kolumny bataljonowej, dowódca kompanji;

a) ustala ogólny plan działań na okres zbliżania się;

b) wyznacza drogę posuwania się kompanji;

c) utrzymuje łączność z posuwającemi się w przodzie sekcjami ubezpieczającemi, zasiliwszy je, o ile jest to niezbędne, przez wysyłanie na ich wysokość jednej lub kilku sekcyj strzeleckich, ze składu kompanji a nawet lekkich karabinów maszynowych;
d) wskazuje porządek posuwania się plutonów i wózków amunicyjnych;
e) znajduje się na czele kompanji i osobiście kieruje jej poruszeniami.

252. Sekcje ubezpieczające, posuwają się w przodzie swych kompanij, starają się możliwie prędko wyjść na wysokość znajdujących się w przodzie ubezpieczających oddziałów pułku i zbliżyć się do przeciwnika. Prąc patrole zwiadowcze i grupy przeciwnika i zetknąwszy się z jego oddziałami, rozmieszczonemi w strefie ubezpieczeń, sekcje ubezpieczające nie zatrzymują się, a starają drogą walki włamać się w ugrupowanie przeciwnika i odrzucić go w strefę głównego oporu.

253. Działania sekcyj ubezpieczających powinny być szybkie i czynne oraz mieć na celu możliwie prędkie przeniknięcie w strefę głównego oporu przeciwnika.

254. Sekcje ubezpieczające posuwając się na przedzie w oddaleniu zabezpieczającem nacierające kompanje przed nieoczekiwanym ogniem nieprzyjacielskich karabinów maszynowych, mają zachowywać wzajemną ogniową i wzrokową łączność, gotowe pomóc sąsiednim sekcjom zarówno swym ogniem, jak i działaniem bezpośredniem.

255. Zwiadowcy przeciwchemiczni posuwając się na wysokości sekcyj ubezpieczających, prowadzą rozpoznanie przeciwchemiczne w terenie i na drogach podejścia, określając miejsca zatrute gazami i uprzedzając o nich swe kompanje.

256. Ciężkie karabiny maszynowe, przydzielone do strzeleckich kompanij, posuwają się na ich czole, działka piechoty zaś w miejscach wskazanych przez dowódców.

257. Wózki amunicyjne posuwają się bezpośrednio za kompanją.

258. Podczas ostrzeliwania pociskami gazowemi strefy, w której posuwa się kompanja, celem przebycia zagazowanych odcinków, niezbędne jest nałożenie masek.

259. O chwili rozwijania się kompanji plutonami rozstrzyga ogień i teren, gdy dalsze posuwanie się we wspólnej kolumnie kompanijnej będzie powodowało straty od ognia artylerji przeciwnika.

260. Przed rozwinięciem kompanji, jej dowódca:

a) wskazuje ogólny cel działań dowódcom plutonów i wyjaśnia istotę zadania kompanji;
b) daje zadanie każdemu plutonowi, oraz przydzielonym ciężkim karabinom maszynowym i działkom piechoty;
c) wskazuje w terenie strefy natarcia plutonów i wyznacza pluton kierunkowy;
d) daje zadanie i wskazuje rodzaj i miejsce posuwania się odwodu kompanji;
e) wskazuje miejsce dla kompanijnego składu amunicji i punktu opatrunkowego;
f) wskazuje miejsce swego przebywania podczas posuwania się;
g) utrzymuje łączność z obserwatorami artylerji posuwającymi się w pobliżu, lub też na odcinku kompanji.

261. Kompanja rozwijając się plutonami, posuwa się dalej od ukrycia do ukrycia, starając się przy najmniejszych stratach i z największem zachowaniem sił dojść na odległość działania swych środków ogniowych.

262. Kompanja rozwijając się plutonami w okresie zbliżania się, może zajmować zasadniczo front od 300 do 500 metrów, a w głąb do 800 metrów.

263. Odwód kompanji zależnie od nakreślonego planu działań i warunków terenu przesuwa się za środkiem lub na flance schodami, w oddaleniu zabezpieczającem

od rażenia ogniem artylerji, skierowanym na oddziały walczące.

264. W miarę posuwania się naprzód i wzmagania się ognia nieprzyjacielskiego, plutony rozwijają się kolejno drużynami i sekcjami.

265. Drużyny karabinów maszynowych podczas rozwijania się plutonów drużynami, posuwają się wprzodzie.

266. Wózki amunicyjne posuwają się wprzód dotąd, dopóki zezwala na to ogień przeciwnika, poczem zatrzymują się w miejscu skrytem, wyznaczonem przez dowódcę kompanji.

267. W okresie posuwania się kompanji plutonami, dowódca kompanji sprawuje dowodzenie plutonami zapomocą rozkazów (słownie i pisemnie — za pośrednictwem gońców i sygnalizacji).

268. Z chwilą rozwinięcia się plutonów drużynami, dowódcy plutonów:

a) wyznaczają drużyny do walki i do odwodu plutonu i wskazują drużynę kierunkową;

b) dbają o właściwe wykorzystanie wszelkich fałd terenu w strefie swego posuwania się i o właściwe zastosowanie ugrupowania bojowego;

c) sprawują dowodzenie drużynami głosem, umówionemi znakami i zapomocą łączników.

269. W ugrupowaniu drużynami, drużyny walczące i odwody plutonu będą zajmowały wszerz i w głąb zasadniczo 150 — 200 metrów (schemat Nr. 4).

270. Dowódca drużyny w okresie zbliżania się:

a) prowadzi drużynę osobiście we wskazanym kierunku;

b) dba o właściwe zastosowanie ugrupowania i wykorzystanie warunków terenu;

c) w razie rażenia przez ogień artylerji nieprzyjacielskiej, rozwija swą drużynę sekcjami, wyznaczając jedną jako kierunkową i posuwając się przy niej.

271. Z chwilą przejścia drużyny do ugrupowania bojowego „sekcjami", sekcje rozsuwają się na odstęp, zabezpieczający je od jednoczesnego rażenia tym samym szrapnelem (20 do 30 metrów) i dający sekcjom możność rozwinięcia się (schemat Nr. 5).

272. Okres zbliżania kończy się wówczas, gdy piechota wchodzi w strefę możności działania przy pomocy swej broni, oraz, gdy przy trwałem współdziałaniu artylerji polowej, sama piechota będzie w stanie torować sobie drogę swym ogniem.

273. Przystępując do zapoczątkowania działań w okresie natarcia, dowódca pułku, bataljonu i kompanji powinien ostatecznie powziąć plan działania i właściwie skierować oddziały, by podczas dalszego posuwania się nie było zbytecznych przegrupowań, powodujących niepotrzebną stratę czasu, środków i sił.

Do tej chwili tyły oddziałów piechoty powinny powziąć określony plan zaopatrywania w amunicję i ewakuacji rannych, a z oddziałami do kompanji włącznie, powinna być nawiązana łączność telefoniczna.

NATARCIE.

274. Początek okresu natarcia każdego posuwającego się oddziału zaznacza się rozpoczęciem działania środków ogniowych, stanowiących jego uzbrojenie.

275. W okresie natarcia każdy dowódca musi starać się doprowadzić swój oddział do przeciwnika na odległość szturmu z najmniejszemi stratami, przy największem zaoszczędzeniu sił.

276. Należy stale pamiętać, że powolne i chwiejne prowadzenie natarcia, przedłużając okres przebywania piechoty pod niszczącym ogniem przeciwnika prowadzi jedynie do fizycznego i duchowego wyczerpania piechoty, paraliżuje poryw zaczepnego ducha, zwiększa

straty i okupuje się często zbytecznemi i dodatkowemi wysiłkami.

277. Szerokość strefy działania piechoty w okresie natarcia zależna jest od celu działań i wynosi zasadniczo około:

pułku	2 kilometry,
bataljonu	1 kilometr,
kompanji	500 metrów,
plutonu . . .	150-200 metrów.

Odwody i posiłki plutonowe w okresie natarcia powinny się znajdować od walczących oddziałów nie dalej, jak te ostatnie od przeciwnika.

278. Według skuteczności ognia środków ogniowych piechoty, cały okres natarcia można podzielić na działania w trzech ogniowych strefach:

a) strefa dalekiego ognia ciężkich karabinów maszynowych (zasadniczo od 2-ch kilometrów);
b) strefa skutecznego ognia lekkich karabinów maszynowych (od 800 metrów);
c) strefa blizkiego ognia wszystkich ogniowych środków piechoty (od 400 metrów).

279. Dowódca pułku w okresie natarcia ma:

a) obserwować rozwój walki i położenia bojowego;
b) ostatecznie wyznaczyć kierunek działania odwodu pułku i wyznaczyć mu zadanie;
c) obserwować działanie artylerji polowej wskazując jej, na którym odcinku niezbędne jest ześrodkowanie ognia;
d) gdy okoliczności tego wymagają, wzmocnić bataljonowe odcinki ciężkiemi karabinami maszynowemi z odwodu;
e) w razie otoczenia przez przeciwnika jednej z flank pułku, zastosować środki przeciwdziałające, wysyłając na flankę otaczającego oddziału nieprzyjacielskiego część lub cały odwód pułkowy lub też poszczególne odwody bataljonowe.

280. Dowodzenie bataljonami i artylerją oddaną do rozporządzenia pułku, dowódca pułku sprawuje zapomocą telefonów i łączników konnych.

281. Dowódcy bataljonów, w okresie natarcia, oprócz obowiązków, wskazanych dla dowódcy pułku, rozdzielają między bojowe odcinki kompanij przydzielone działka piechoty i część ciężkich karabinów maszynowych, o ile bezpośrednie dowodzenie nimi sprawia trudność w warunkach, na które złożyły się położenie bojowe i teren; kierują działaniem pozostałych ciężkich karabinów maszynowych za pośrednictwem dowódcy kompanji karabinów maszynowych.

282. Wstępując w strefę dalekiego ognia karabinów maszynowych, dowódca kompanji, na podstawie osobistych zwiadów i danych rozpoznania:

a) pobiera decyzję i zestawia plan działań oraz wskazuje punkt głównego uderzenia;
b) kieruje posuwaniem się plutonów strzeleckich;
c) dba o właściwe przesuwanie ciężkich karabinów maszynowych (o ile są przydzielone), dając im zadania ogniowe;
d) drogą bezustannej obserwacji pola walki i przeciwnika poznaje jego rozmieszczenie i wprowadza pewne uzupełnienia i zmiany do zadań, wyznaczonych plutonom wcześniej;
e) ustanawia plan zaopatrzenia w amunicję;
f) organizuje obserwację pola walki i daje wskazówki w razie ostrzelania przez przeciwnika pociskami gazowemi;
g) sprawuje dowodzenie plutonami zapomocą sygnałów i telefonów kompanijnych.

283. Natarcie kompanji w strefie dalekiego ognia karabinów maszynowych jest osłonięte działaniem artylerji polowej i ciężkich karabinów maszynowych, które mogą razić przeciwnika i niszczyć cele, przeszkadzające natarciu, z dalekich odległości.

284. Ogień lekkich karabinów maszynowych i masowy ogień karabinowy na te odległości jest mało skuteczny i nie rażąc przeciwnika poważnie, prowadzi tylko do bezcelowej straty amunicji i zmniejszenia szybkości w tempie natarcia.

Doprowadzając kompanje i plutony do średnich odległości, ciężkie karabiny maszynowe spotkają się ze wzmożonym ogniem przeciwnika i walka ich o uzyskanie przewagi ogniowej będzie trudna, wobec czego: do walki ogniowej wprowadza się lekkie karabiny maszynowe, które rozpoczną osłonę dalszego natarcia plutonów, postępując na ich czele do chwili podejścia na odległość ognia bliskiego.

285. Poczynając od średnich odległości, ciężkie karabiny maszynowe zajmują najkorzystniejsze stanowiska i strzelają przez odstępy pomiędzy nacierającymi, a w miarę możności i ponad głowami własnych oddziałów, zapewniając w ten sposób ciągłość ognia. Na nowe stanowiska przechodzą ciężkie karabiny maszynowe chyłkiem, wybrawszy i przygotowawszy je zawczasu.

Lekkie karabiny maszynowe wchodząc w strefę ognia bliskiego starają się zająć stanowisko flankujące punkty (odcinki) wyznaczone do uderzenia plutonów i nie pozostając w tyle, a przeciwnie, posuwając się na czele sekcyj strzeleckich, wspierają swym ogniem ich posuwanie się.

286. Wszystkie środki ogniowe kompanji wraz z karabinem piechoty, powinny być w miarę potrzeby wprowadzone do walki ogniowej, w strefie ognia bliskiego.

287. Kierując ogniem należy przyjąć za zasadę ostrzeliwanie przedewszystkiem tych celów, które przeszkadzają posuwaniu się. Celami temi będą głównie ciężkie, lekkie i ręczne karabiny maszynowe i wszelkie wysunięte punkty obserwacyjne.

WOJSK. 5 SZPIT. OKR.

288. Trudności zaopatrzenia w amunicję podczas walki, wymagają surowej karności ognia wszystkich środków ogniowych kompanji.

289. Podczas walki, nieprzyjacielskie karabiny maszynowe ustawione na sąsiednich odcinkach, będą niejednokrotnie przeszkadzały posuwaniu się. W tym wypadku oddziały pozostające w tyle, względnie karabiny maszynowe przenoszą niezwłocznie z wszystkich punktów ogień na cele wskazane.

290. Gdy jakikolwiek oddział, grupa lub karabin maszynowy, posuwając się łatwo wprzód, spostrzega zapóźnionego sąsiada, powinien niezwłocznie swym ogniem poprzeć jego posuwanie się.

291. Przydzielone działka piechoty należy wprowadzić do walki przed chwilą dojrzewania położenia do szturmu. Do tej chwili działka, podsuwają się do punktu najkorzystniejszego do prowadzenia ognia maskując się w terenie. Najkorzystniejszemi stanowiskami dla działek piechoty będą stanowiska flankujące odcinki nieprzyjacielskie, wyznaczone do ostrzelania.

292. Celem dla działek piechoty są przedewszystkiem karabiny maszynowe i działka piechoty przeciwnika, których zniszczenie zapomocą środków kompanji niezawsze jest możliwe.

293. Wcześniejsze rozpoczęcie ognia działek piechoty może być wywołane nieoczekiwanem ukazaniem się na odcinku kompanji lub bataljonu nieprzyjacielskich samochodów pancernych lub czołgów.

294. Wielkość celu, jaki przedstawiają działka piechoty wymaga szczególnie uważnego wybrania dla nich ukryć w pobliżu korzystnych lecz odkrytych pozycyj, na które wytacza się działa do ognia.

295. Natarcie sekcyj strzeleckich w strefie ognia dalekiego i skutecznego ognia karabinów maszynowych przy pomocy stopniowego ich przenikania do miejsc

ukrytych i dróg podejścia w terenie, w strefie natarcia plutonu i kompanji.

296. Każda sekcja dotarłszy do ukrytego miejsca w terenie nie zatrzymuje się długo na niem i energicznie posuwa się dalej do następnego ukrycia, starając się jak najszybciej zbliżyć się do nieprzyjaciela i rozpocząć walkę wręcz.

297. Przenikanie do ukrycia w terenie (fałdy terenu, leje, przedmioty terenu) uskutecznia się skokami i przepełzaniem sekcyj, drużyn i poszczególnych żołnierzy, zależnie od ognia i warunków terenu.

Długość każdego skoku zależy od skuteczności ognia nieprzyjacielskiego i sił własnych żołnierzy.

298. Skoki należy wykonywać od ukrycia do ukrycia, zatrzymując się jak najmniej na przestrzeni otwartej pomiędzy niemi, czem oszczędzi się siłę żywą, wzmoże szybkość natarcia i prędzej zdemoralizuje przeciwnika, patrzącego na niepowstrzymane posuwanie się wprzód nacierających.

299. Na otwartych i silnie ostrzeliwanych odcinkach terenu skoki wykonywa się pojedyńczo lub małemi grupami w sekcjach, względnie przepełzając.

300. W miarę posuwania się, głębokość ugrupowania bojowego przenosi się wprzód:

a) ciężkie i lekkie karabiny maszynowe oraz działka piechoty, zajmują punkty w terenie najkorzystniejsze zarówno do ostrzeliwania odcinka pozycji nieprzyjacielskiej, wyznaczonego do natarcia (stanowiska flankujące), jak i do ostrzeliwania odcinków nieatakowanych (ogień czołowy);

b) plutonowe odwody podciąga się do sekcyj walczących i wprowadza w ich linje, w chwili poprzedzającej szturm;

c) odwód kompanji, podciąga się do linji oddziałów walczących w kierunku głównego uderzenia kompanji.

301. W okresie bezpośrednio poprzedzającym szturm wprowadza się do walki środki bliskiego działania piechoty (granaty karabinowe, garłacze i działka piechoty).

302. Podczas całego okresu natarcia uwaga wszystkich dowódców w kompanji i strzelców powinna być zwrócona na staranne zamaskowanie się przed przeciwnikiem na ziemi i w powietrzu, do czego konieczne jest:

a) wykorzystanie w całej pełni ochronnych właściwości terenu: odcinków pokrytych zaroślami, wąwozów, rowów, przedmiotów terenu, lejów powstałych od pocisków i innych;

b) szybkie przebieganie pojedyńczo i sekcjami otwartych przestrzeni silnie rażonych ogniem przeciwnika, a także w razie posiadania granatów dymnych, wytwarzanie zapomocą nich przed sobą chwilowych zasłon;

c) właściwe zastosowywanie sztucznego maskowania strzelców, ręcznych i innych karabinów oraz działek piechoty w postaci odzieży odpowiedniej do terenu.

Konieczne jest częste używanie łopatki.

303. Podczas ostrzeliwania pociskami gazowemi, żołnierze w strefie ich wybuchów powinni niezwłocznie nakładać maski, a gdy niebezpieczeństwo minie zdejmować je.

304. Nałożenie masek nie powinno powstrzymywać strzelania, które należy prowadzić i w maskach.

305. Ujawniwszy zagazowaną strefę terenu, przechodzi się ją bezwzględnie w maskach, uprzedzając idące ztyłu odwody i posiłki.

306. *Całe natarcie plutonów strzeleckich powinno mieć charakter bezustannego przenikania do punktu (odcinka) głównego uderzenia w atakowanem miejscu: sekcje walczące i odwody powinny posuwać się w jego kierunku, przenikając do stanowiska wypadowego, sekcje lekkich karabinów maszynowych, ciężkie karabiny maszynowe i działka piechoty posuwają się*

w kierunku odstępów pomiędzy punktami uderzenia plutonów i kompanij, paraliżując swym ogniem, ogień przeciwnika zarówno z atakowanych, jak i nieatakowanych odcinków.

OBOWIĄZKI DOWÓDCÓW I SZEREGOWCÓW W OKRESIE NATARCIA.

307. Obowiązki dowódcy plutonu:

a) dać zadanie drużynom;
b) wskazać zadania ogniowe dla lekkich karabinów maszynowych;
c) drogą osobistego rozpoznania wyznaczyć punkt głównego uderzenia dla plutonu;
d) wyznaczyć posiłki plutonu i dać im właściwy kierunek;
e) wyznaczyć stanowisko wypadowe, do którego przenikają drużyny przed szturmem;
f) kierować posuwaniem się drużyn;
g) organizować i dbać o zaopatrzenie w amunicję;
h) kierować zapomocą łączników, sygnałów i znaków umówionych.

308 Obowiązki dowódcy drużyny:

a) kierować posuwaniem się sekcyj;
b) dbać o właściwe wykorzystanie przedmiotów terenu, zasłon i maskowania;
c) kierować ogniem sekcyj i ręcznych karabinów maszynowych;
d) dbać o regularne zaopatrzenie sekcyj w amunicję;
e) dowodzenie zapomocą głosu, sygnałów i znaków umówionych.

309. Obowiązki dowódcy sekcji w strefie ognia dalekiego:

a) dbać o właściwe wykorzystanie ukryć w terenie, by przy pomocy maskowania i łopatki, zmniejszyć straty;

b) na czele sekcji szybko przebiegać silnie rażone odcinki;
c) wspierać posuwanie się sąsiednich sekcyj, śmiało i szybko posuwając się naprzód;
d) ściśle utrzymywać wskazany przez dowódcę drużyny kierunek;
dowodzenie — zapomocą głosu i znaków.

310. W strefie skutecznego ognia karabinów piechoty i karabinów maszynowych dowódca sekcji powinien:
a) samodzielnie prowadzić ogień, walcząc o przewagę tegoż;
b) kierować ogniem swego ręcznego karabina maszynowego i strzelców;
c) podawać celownik;
d) popierać swym ogniem posuwanie się sąsiednich sekcyj;
e) w razie konieczności prowadzić ogień wszystkich strzelców;
f) wykorzystując najmniejsze fałdy terenu, starać się szybko osiągnąć drogą przenikania wskazane przez dowódcę drużyny stanowisko wypadowe;
g) dbać o regularne i szybkie zaopatrzenie w amunicję, normując jej spotrzebowanie;
h) dowodzić — zapomocą głosu i znaków.

311. Obowiązki strzelca podczas walki:
a) każdy strzelec powinien rozumieć zadanie bojowe swej sekcji, drużyny, plutonu i kompanji;
b) być zdecydowanym na zbliżenie się do przeciwnika, celem szturmowania jego stanowiska i celem walki na bagnety, pociągając swych towarzyszów przykładem do szybkiego posuwania się naprzód;
c) posuwać się i umieszczać tak, by widzieć i słyszeć zarówno swego dowódcę sekcji jak i sąsiednich kolegów;

d) zawsze pomagać sąsiadowi ogniem, bagnetem, łopatką i bezpośredniem współdziałaniem;
e) rozpoczynać ogień na rozkaz dowódcy sekcji i strzelać celnie;
f) wybierać do strzelania wygodne miejsce i w tym celu, pozostając na odcinku swej sekcji przesuwać się wprzód, w prawo i w lewo, nie przeszkadzając czynnościom sąsiadów;
g) na najbliższej odległości strzału obowiązany strzelać samodzielnie, wybierając sobie sam cel, punkt celowania i celownik;
h) uważać na zużycie amunicji, meldując dowódcy sekcji o zużyciu połowy ustalonego zapasu i uzupełniając go zebraną u zabitych, rannych i u nosicieli amunicji;
i) nigdy nie odłączać się samowolnie od swej sekcji, a w razie wybicia wszystkich ludzi w sekcji dołączyć do sąsiedniej i razem z nią prowadzić dalej natarcie;
j) gdy zostanie lekko raniony, oddaje amunicję koledze i za zezwoleniem dowódcy plutonu odchodzi do punktu opatrunkowego, zabierając z sobą karabin; w razie ciężkiego zranienia przepełza w zakryte miejsce i oczekuje tam przybycia sanitarjuszy;
k) w razie wyjścia z linji dowódcy sekcji, karabinowego ręcznego karabina maszynowego lub sąsiada z obsługi karabina maszynowego niezwłocznie ich zastąpić i wypełniać rozpoczęte zadanie do końca;
l) w ogniu pocisków gazowych lub przechodząc zagazowane odcinki terenu, szybko nakładać maskę, strzelając w niej wciąż do celów przeszkadzających natarciu;
m) rzucając się do szturmu, szybko łączyć w biegu ku swemu dowódcy sekcji i rażąc bagnetem,

kolbą, granatem ręcznym i ogniem zblizka, niszczyć na swej drodze karabiny maszynowe różnych rodzai oraz pozostałych jeszcze strzelców nieprzyjacielskich.

312. Obowiązki karabinowego ciężkiego i lekkiego karabina maszynowego:

a) oszczędnie zużywać amunicję, strzelając celnie, krótkiemi serjami do celów przeszkadzających posuwaniu się strzelców piechoty swego plutonu i kompanji. Gdy cel jest zniszczony lub ukrył się, szybko przenieść ogień na inne cele przeszkadzające posuwaniu się sąsiednich oddziałów;

b) podczas ruchu, skoków i strzelania umiejętnie maskować karabin maszynowy i obsługę w terenie, wykorzystując jego fałdy, przedmioty i leje od pocisków;

c) w chwilach poprzedzających szturm, starać się dla prowadzenia ognia zająć takie miejsca, które dawałyby możność strzelania ogniem bocznym lub skośnym na atakowane odcinki przeciwnika, celem podtrzymania swym ogniem szturmujących, zarówno w chwili poprzedzającej szturm, jak i podczas samego szturmu;

d) w razie udałego szturmu niezwłocznie przechodzić na zajęte punkty ugrupowania przeciwnika, dopomagając swym ogniem do dalszego posuwania się sekcyj strzeleckich;

e) w razie nieudanego szturmu, ogniem swego karabina maszynowego osłaniać odwrót strzelców, będąc gotowym do poświęcenia się.

313. Obowiązki obserwatora pola walki:

a) wybierać dla obserwacji korzystne, skryte miejsca z szerokiem polem widzenia;

b) obserwować starannie pole walki, meldując swemu dowódcy o pojawiających się celach i przegrupowaniu się przeciwnika;

c) umieć oceniać na oko i zapomocą przyrządów odległości do celów przeciwnika, meldując je swemu dowódcy;
d) podczas strzelania obserwować padanie pocisków i zawiadamiać własne oddziały o niedokładnościach.

314. Obowiązki dowódcy pocztu:
a) prawidłowo zorganizować zaopatrzenie w amunicję;
b) dbać o regularne podwożenie amunicji i odwożenie rannych;
c) dbać o dostarczenie żywności ludziom.

315. Obowiązki dowódcy łączności w kompanji:
a) ustanowić łączność i szybkie przekazywanie rozkazów dowódcy kompanji dowódcom plutonów;
b) dbać o sprawność łączności z tyłem i artylerją.

SZTURM.

316. Szturm jest celem działań zaczepnych piechoty. Rozpoczęty szturm powinien za wszelką cenę być doprowadzony z powodzeniem do końca.

317. Okres szturmu obejmuje działania piechoty, związane z opanowaniem stanowisk przeciwnika, broniącego się w strefie głównego oporu i zniszczeniem jego siły żywej oraz z opanowaniem środków walki.

Szturm składa się z szeregu następujących po sobie starć piechoty celem zawładnięcia strefą oporu przeciwnika.

318. Chwila rozprzężenia i domoralizacji sił przeciwnika określa początek szturmu.

Słabnący, nieregularny i niecelny ogień przeciwnika ujawnia nacierającym załamanie się jego sił, jako chwilę odpowiednią do szturmu.

319. W tych wypadkach gdy przeciwnik nie poddaje się rozprzężeniu wskutek ognia nacierającego, tego ostatniego nie powinna powstrzymywać myśl — szturmować, czy nie szturmować, lecz zbliżywszy się na właściwą odległość do przeciwnika, rzucić się do szturmu, wykorzystując o ile możności granaty ręczne i karabinowe.

Nieuniknione wielkie straty, związane z takim szturmem będą nagrodzone osiągnięciem wytkniętego celu.

320. W chwili bezpośrednio poprzedzającej szturm, każda drużyna, a nawet sekcja stara się samodzielnie dać inicjatywę do szturmu nie oczekując rozkazu swego starszego dowódcy.

321. Szturm wykonywa każdy pluton samodzielnie, nawprost przed siebie, w tym stanie, w jakim doszedł do stanowiska wyjściowego drogą przenikania przed szturmem.

322. Obawa walki wręcz demoralizuje przeciwnika. Tylko niektóre punkty oporu i ośrodki oporu, niedostatecznie ostrzelane ogniem nacierającego okażą niezawodnie opór, jednak wobec ogólnego powodzenia szturmującego, będą zniesione.

W tym wypadku najbardziej zbliżeni do nich strzelcy nacierają na nie zapomocą granatów ręcznych.

323. W czasie starcia dowódcy, a nawet szeregowi będą często dowodzili tą gromadką ludzi, która w okresie szturmu zgrupowała się dookoła nich, jako najbardziej energicznych.

Dlatego też, tylko energja i inicjatywa wszystkich dowódców kompanji wytworzy najlepsze warunki zachowania dowodzenia podczas starcia.

324. W chwili przejścia do szturmu ciężkie i lekkie karabiny maszynowe oraz działka piechoty przenoszą i ześrodkowują ogień na oddziały, karabiny maszynowe i działka przeciwnika, ugrupowane w głębi strefy obronnej i na odcinkach nieatakowanych.

325. Artylerja polowa przenosi ogień w głąb ugrupowania nieprzyjacielskiego — na odwody, posiłki i artylerję przeciwnika, a także, ogniem ześrodkowanym ostrzeliwuje i paraliżuje odcinki nieatakowane.

326. Zapomocą specjalnie wyznaczonych ludzi i rakiet sygnalizacyjnych utrzymuje się łączność z własną artylerją polową, której w miarę posuwania się w głąb nieprzyjacielskiego ugrupowania wskazuje się osiągnięte stanowiska.

327. Po zajęciu jakiegokolwiek punktu ugrupowania przeciwnika, lekkie i najbliższe ciężkie karabiny maszynowe niezwłocznie przesuwają się na te punkty. Pozostałe ciężkie karabiny maszynowe i działka piechoty, ześrodkowując ogień na nieatakowane punkty ugrupowania przeciwnika, stopniowo, w miarę rozwinięcia powodzenia i przeniesienia się szturmu w głąb strefy głównego oporu przeciwnika, przechodzą na zajęte stanowiska i stąd swym ogniem popierają dalsze posuwanie się strzelców.

OBOWIĄZKI DOWÓDCÓW W KOMPANJI PODCZAS SZTURMU.

328. Obowiązki dowódcy kompanji:

a) zapomocą wprowadzenia do walki odwodu kompanji i wszystkich rozporządzalnych sił i środków (włącznie do własnej osoby i swych łączników) wpływać na losy szturmu;

b) znajdując się w punkcie głównego uderzenia osobiście prowadzić do szturmu odwód, obserwując rozwijanie się szturmu;

c) podtrzymywać łączność z tyłem i własną artylerją.

329. Obowiązki dowódcy plutonu:

a) celem wzmocnienia szturmu, wskazywać najkorzystniejsze miejsca lekkim karabinom maszynowym;

b) nie oczekując wskazówek dowódcy kompanji, o ile to nie sprzeciwia się ogólnemu zadaniu, doprowadziwszy posiłki do stanowiska wyjściowego zdecydowanie szturmować przeciwnika, starając się przeniknąć o ile możności głębiej w jego ugrupowanie.

330. Obowiązki dowódcy drużyny:

a) przechodząc do szturmu — wskazać zadanie ręcznym karabinom maszynowym;

b) z pozostałymi ludźmi swej drużyny, nie oczekując specjalnych wskazówek dowódcy plutonu, zdecydowanie szturmować najbliższe punkty ugrupowania przeciwnika, nie dając mu możności opamiętać się i starając się złamać na swej drodze wszelki opór i zdobyć karabiny maszynowe przeciwnika.

ROZWINIĘCIE POWODZENIA, POŚCIG I UTRWALENIE ZDOBYTYCH STANOWISK.

331. Rozpoczęty z powodzeniem szturm i opanowanie czołowych ośrodków oporu przeciwnika, powinien być zakończony śmiałym, energicznym i wytrwałym włamywaniem się w ugrupowanie przeciwnika aż do zupełnego opanowania całej strefy jego oporu.

332. Każdy pluton rozwija powodzenie, włamując się w ugrupowanie przeciwnika samodzielnie i nie oglądając się na swych sąsiadów. Powodzenie osiąga się drogą ogólnego parcia naprzód. Ubezpieczenie działań włamujących się plutonów jest zadaniem idących z tyłu posiłków i odwodów, jak również ciężkich karabinów maszynowych i działek piechoty.

333. Jeżeli nawet włamujące się oddziały spotykają na swej drodze nowe ośrodki i gniazda oporu przeciwnika, to rozszerzają włamanie w kierunku najbardziej czułych jego miejsc, unikając natarć czołowych, jako

najbardziej opóźniających włamanie się, szturmując niezniesione ośrodki oporu przeciwnika z boku i z tyłu, jak najbardziej używając ręcznych i karabinowych granatów. Z tyłu posuwające się oddziały szeroko wykorzystują lekkie karabiny maszynowe celem zniesienia poszczególnych ośrodków przeciwnika.

334. Odwody podprowadza się spiesznie na zajęte stanowiska, skąd rozwijają powodzenie w bok. Z chwilą opanowania strefy oporu przeciwnika, dalszy pościg zostaje organizowany na podstawie rozkazów starszych dowódców — począwszy od dowódcy bataljonu i pułku.

335. Posuwaniu włamujących się czołowych oddziałów piechoty może przeszkadzać silny ogień przeciwnika z boku i z głębi jego ugrupowania. W tym wypadku powodzenie będzie zależało od pomocy własnej artylerji, udzielonej we właściwym czasie, której dowódcy piechoty mają wskazać cele. Szybkość współdziałania artylerji będzie zapewniona przez obecność obserwatorów artyleryjskich przy oddziałach szturmujących.

336. Nie tracący styczności, energiczny i wytrwały pościg doprowadza do zupełnego rozgromienia przeciwnika. W tym celu powinny być szeroko wykorzystane niezużyte odwody wyższych związków (dywizyjne).

337. Szturmujący, gdy nie osiągnął powodzenia, powinien być stale przygotowany na przeciwuderzenie a nawet przeciwnatarcie przeciwnika. W tym wypadku wysunięte na zajęte w terenie punkty ciężkie karabiny maszynowe dają możność, przy oparciu się o nie, rozwinąć powodzenie lub też odeprzeć przeciwuderzenie.

OBOWIĄZKI DOWÓDCÓW W OKRESIE ROZWINIĘCIA POWODZENIA.

338. Dowódca pułku w okresie rozwijania powodzenia jest obowiązany:

a) z rozpoczęciem szturmu kierować działaniami odwodu pułkowego, wykorzystując go dla ro-

zwinięcia uderzenia w najkorzystniejszym kierunku, dając mu konkretne zadanie i wskazując mu stanowiska, jakie ma osiągnąć;

b) obserwować działania artylerji polowej, oddanej do rozporządzenia pułku, dając jej zadania, a niekiedy wskazując cele;

c) utrzymywać łączność z artylerją ogólnego działania i sąsiedniemi pułkami;

d) organizować pościg za nieprzyjacielem, używając w tym celu wszystkich będących pod ręką, niezużytych wcześniej sił i środków—zwiadowców, samochodów pancernych i t. d.;

e) szybko nawiązywać łączność ze swemi oddziałami, przeprowadzającemi szturm, na nowych stanowiskach zapomocą świeżych środków;

f) wpłynąć na uporządkowanie oddziałów, które dokonały szturmu.

339. Dowódca bataljonu jest obowiązany:

a) wprowadzając do walki (o ile to nie było zrobione wcześniej) odwód bataljonu i kierując jego działaniami osobiście, rozwijać powodzenie w bok i w kierunku głównego uderzenia;

b) zająwszy strefę głównego oporu przeciwnika, organizować pościg, używając do tego celu mniej zdezorganizowanych szturmem oddziałów;

c) kierować działaniem swych ciężkich karabinów maszynowych i przydzielonych działek piechoty;

d) cały czas utrzymywać łączność z obserwatorami artylerji czynnymi w strefie bataljonu, stawiając im zadania dla ognia artylerji;

e) szybko uporządkować zdezorganizowane szturmem kompanje;

f) obserwować działania sąsiednich bataljonów, zawsze będąc gotowym do udzielenia im pomocy nietylko swym ogniem, lecz również

i uderzeniem na flankę broniącego się na sąsiednim odcinku przeciwnika.

340. Dowódca kompanji w okresie rozwinięcia powodzenia, pościgu i utrwalenia zdobytych stanowisk, powinien:

a) nie wstrzymywać rozwijania powodzenia i pościgu aż do opanowania całej strefy oporu przeciwnika;

b) przy pierwszej sposobność starać się uporządkować kompanję, kierując ludzi do swych oddziałów;

c) celem utrwalenia stanowiska rozmieścić ciężkie karabiny maszynowe w dogodnych punktach terenu;

d) zorganizować uzupełnienie amunicji i odsyłanie rannych.

341. Dowódca plutonu ma te same obowiązki, co i dowódca kompanji.

ZARZĄDZENIA W RAZIE NIEUDANEGO SZTURMU.

342. W razie nieudanego szturmu nie powinien mieć miejsca odwrót; oddziały powinny zatrzymać się na stanowiskach, zajmowanych przed szturmem i szybko utrwalić ich posiadanie. By dać możność kompanjom strzeleckim zyskania czasu do uporządkowania się i przygotowania do nowego szturmu, ciężkie karabiny maszynowe, gotowe do poświęcenia się, ostrzeliwują nadal przeciwnika.

343. Dowódcy pułków, bataljonów, kompanij i plutonów powinni zatroszczyć się o niezwłoczne utworzenie nowej grupy uderzeniowej, by szturmować nią znowu przeciwnika w bardziej sprzyjających warunkach.

344. Jeżeli kompanjom nie uda się zatrzymać na stanowiskach wyjściowych, wówczas odwrót powinien się

dokonywać drogą stopniowego cofania strzeleckich plutonów i karabinów maszynowych na stanowiska, znajdujące się w tyle, podtrzymując bezustanny ogień, powstrzymujący napierającego przeciwnika.

345. Działka piechoty podczas odwrotu powinny być wykorzystane do ostrzelania karabinów maszynowych lub pościgowych samochodów pancernych, poświęcając się, o ile to będzie potrzebne, celem ratowania własnych oddziałów.

OBOWIĄZKI DOWÓDCÓW PODCZAS NIEUDANEGO SZTURMU.

346. Dowódca pułku w razie nieudanego szturmu obowiązany jest:

a) drogą będących w jego rozporządzeniu sił i środków szybko przywrócić położenie, organizując nowe grupy uderzeniowe celem sparaliżowania przeciwuderzeń przeciwnika, oraz celem przeprowadzenia ponownego szturmu;

b) dając zadania artylerji, oddanej do rozporządzenia pułku, jak również zapotrzebowując poparcie ogniowe od artylerji dywizyjnej, utworzyć zasłonę ogniową przed swemi oddziałami, które doznały niepowodzenia;

c) w razie widocznej konieczności odwrotu, wskazać stanowiska lub strefę terenu, na które powinny odejść kompanje;

d) wykonywując odwrót, przedewszystkiem szybko i skrycie cofnąć tyły pułku i bataljonów, wskazując im nowe miejsca ugrupowania.

347. Dowódca bataljonu jest obowiązany:

a) wprowadziwszy do walki odwód bataljonu zorganizować zapomocą niego ponowny szturm;

b) kierować działaniami kompanji karabinów maszynowych i przydzielonych działek piechoty;
c) uporządkować kompanje, dając im nowe zadania a niekiedy i odcinki;
d) w razie konieczności zorganizować odwrót, wskazując porządek i stanowiska, na które ma się go dokonać.

348. Dowódca kompanji podczas nieudanego szturmu jest obowiązany:
a) wskazać plutonom stanowiska, które mają być utrzymane i dać zadania dla ciężkich karabinów maszynowych;
b) starać się utworzyć grupę uderzeniową, by przy pierwszej sposobności przejść z nią znowu do szturmu;
c) starać się wszelkiemi sposobami utrzymać w kompanji porządek.

349. Dowódca plutonu jest obowiązany:
a) zatrzymać cofających się ludzi swego plutonu;
b) utrwalić posiadanie stanowiska najbliższego do nieprzyjaciela i przygotować się do odparcia jego przeciwuderzenia, ustawiając w punktach korzystnych lekkie i pozostałe ręczne karabiny maszynowe;
c) cofać się tylko po otrzymaniu odpowiedniego rozkazu dowódcy kompanji.

350. Dowódca drużyny jest obowiązany:
a) pozostawać na osiągniętem stanowisku i starać się ogniem ręcznych karabinów maszynowych, grenadjerów i pozostałych strzelców ściągnąć na siebie ogień niezdezorganizowanego przeciwnika i tem samem dać możność sąsiadom, posiłkom i odwodom podsunąć się na jego linję, a następnie razem z ostatniemi ponownie szturmować przeciwnika;
b) nie cofać się bez rozkazu dowódcy plutonu.

MASKOWANIE PODCZAS WALKI ZACZEPNEJ.

351. Poziom współczesnych środków obserwacji i zwiększona siła środków zniszczenia, które będą wszechstronnie wykorzystane przez broniącego się przeciwnika, wymagają ciągłego i systematycznego stosowania maskowania przez oddziały działające zaczepnie i poszczególnych żołnierzy w czasie wszystkich okresów walki.

352. W okresie zbliżania się obserwacja przeciwnika jest możliwa zazwyczaj z balonów na uwięzi, płatowców, z wysokich punktów terenu i przy pomocy tem podobnych środków. Tylko w ostatnim okresie zbliżania się nabiera szczególniejszej wagi obserwacja naziemna

353. Maskowanie oddziałów w ugrupowaniu bojowem osiąga się przez posuwanie ich terenem zakrytym (fałdy i zagłębienia w terenie, jak również przedmioty terenu — lasy, zarośla, domostwa, płoty i t. d.) wyznaczonym zarówno wcześniej według mapy, jak i dzięki meldunkom technicznych instruktorów maskowania, posuwających się ze zwiadami.

354. Należy posuwać się w cieniu i po gruncie najbardziej zbliżonym do barwy mundurów żołnierzy; rozdrobnienie na możliwie małe pododdziałki ułatwia staranne wykorzystanie drobnych zasłon w terenie i obronnych właściwości terenu.

355. Z chwilą ukazania się lotników nieprzyjacielskich należy zapaść w cieniu i nie wykonywać żadnych poruszeń.

356. Podczas przebywania poszczególnych odcinków zupełnie odsłoniętych dla obserwacji nieprzyjacielskiej można zastosować zasłonę dymową, wykonaną przez artylerję lub przez wysuniętych wprzód zwiadowców zapomocą dymowych petard lub też przez zapalanie stogów siana, kup chróstu i t. p.

357. Wysunięte wprzód celem ochrony rozpoznania i zwiadów sekcje strzeleckie i pojedyńczy strzelcy maskują

się tak samo starannie, wykorzystując najmniejsze fałdy i przedmioty terenu, oraz cień i tło terenu. Zależnie od pory roku i terenu powinny być w jak najszerszym zakresie wykorzystane maskująca odzież, ścięte gałęzie, snopy zboża i wiązki trawy.

358. W okresie natarcia, w miarę przybliżania się do przeciwnika w strefie dalekiego, a szczególnie w strefie skutecznego ognia karabinów piechoty i maszynowych, drużyny i sekcje dostosowują się do terenu, w jak najszerszym zakresie wykorzystując warunki terenu i najmniejsze jego zasłony; przesuwają się ku nowym zasłonom i dogodnym pod względem maskowania przedmiotom terenu i skrawkom roli szybkiemi skokami.

359. W tym okresie powinny znaleźć szerokie zastosowanie zasłony dymowe dokonywane w przodzie zarówno przez wysuniętych pojedyńczych strzelców, jak i przez zwiadowców i sąsiadów.

360. W strefie bliskiego i najbardziej morderczego ognia karabinów piechoty i karabinów maszynowych nieprzyjacielskich przenikanie na stanowiska wyjściowe do szturmu powinno być dokonywane małemi grupkami lub przez pojedyńczych żołnierzy, przy wykorzystaniu w jak najszerszym zakresie:

a) sztucznych środków maskowania (zapomocą materjału podręcznego) jak gałęzie, wiązki trawy, słoma i t. p.;

b) maskujących ruchów (szybkie skoki, nachylając się ku ziemi i trzymając karabin poziomo, przepełzanie na czworakach i na brzuchu);

c) najmniejszych zasłon i obronnych właściwości terenu;

d) maskujących póz;

e) chwil, gdy intensywny ogień własnych ciężkich i lekkich karabinów maszynowych zmusi broniącego się przeciwnika do zaprzestania ognia

i ukrycia się, a tem samem stracenia z obserwacji własnych oddziałów.

361. W tym ostatnim okresie niezbędne jest szczególnie staranne maskowanie i karność, gdyż najmniejsze nieudane lub nieostrożne poruszenie może ujawnić wobec przeciwnika zamaskowanego strzelca.

362. Zasłona dymowa, wytworzona na szerokim froncie oślepia obserwatorów nieprzyjacielskich, sprzyja nagłemu przejściu do szturmu w obranym kierunku i na obrany punkt, oraz zezwala małym grupom, drogą wzmocnionego (szybszego) ognia, pozorować działania w nieatakowanych kierunkach.

363. We wszystkich wypadkach, posługując się zasłoną dymową, należy przedtem wziąć pod uwagę kierunek wiatru.

364. Okopując się, konieczne jest staranne zamaskowanie usypanego przedpiersia, pokrywając go szybko zerwaną trawą lub gałęźmi; otrzymaną przy okopywaniu się darninę układa się stroną porośniętą do nieprzyjaciela.

365. Lekkie i ciężkie karabiny maszynowe maskuje się podczas natarcia drogą wykorzystania tych samych obronnych właściwości terenu, jak przy maskowaniu strzelców.

366. Przednią stronę karabinów maszynowych należy zamazywać ziemią lub gliną, względnie owiązać trawą lub słomą.

367. Na stanowisku należy starannie ukrywać karabin maszynowy do czasu rozpoczęcia ognia, kryjąc go za przedmioty terenu, maskując słomą, gałęźmi, płachtami maskującemi i t. p. Obsługa powinna maskować się i ukrywać dookoła karabina maszynowego szczególnie starannie, gdyż skupienie ludzi wokół karabina maszynowego zdradza go przed rozpoczęciem ognia.

368. Podczas strzelania z karabina maszynowego, umieszczają się obok niego otwarcie tylko ci, którzy strzelają, pozostała obsługa nie pokazuje się i leży w ukryciu.

369. Podczas przeciągania lub przenoszenia lekkiego lub ręcznego karabina maszynowego, niosący powinien go silnie przyciskać ku sobie i czemkolwiek nakryć.

370. Przesunięcie ciężkich karabinów maszynowych na nowe stanowiska należy dokonywać ukrytemi drogami podejścia, wykorzystując chwile nieuwagi przeciwnika.

371. Nowe stanowisko dla ciężkiego karabina maszynowego powinno być obrane zawczasu i przed przejściem na nie karabina maszynowego, możliwie zawczasu, zamaskowane przez obsługę wysuniętą na to stanowisko wcześniej.

372. Obserwatorzy, łącznicy, nosiciele amunicji i sanitarjusze, stosują wszystkie wyżej wspomniane sposoby, zależnie od chwili walki, swych czynności i poleconych im zadań.

ORGANIZACJA TYŁÓW PODCZAS WALKI.

373. Na pracę tyłów składają się:

a) prawidłowa organizacja zaopatrzenia w amunicję oddziałów i formacyj walczących;

b) szybkie i we właściwym czasie zaopatrzenie oddziałów pierwszej linji w sprzęt saperski i do maskowania;

c) uregulowanie pracy w udzielaniu pomocy sanitarnej walczącym i ewakuacji rannych;

d) uregulowanie spraw zaprowiantowania i oporządzenia.

374. Oddziały walczące zaopatrują się we wszystko co jest niezbędne do walki ze swych taborów (pułków, kompanij, oddziałów i t. d.).

375. Cały tabor pułku dzieli się na dwie części: część pierwsza, tabor bojowy pułku, posuwa się zawsze z pułkiem w bezpośredniej bliskości, a podczas marszu razem z oddziałami bojowemi. W skład taborów bojowych wchodzą: bataljonowe wózki amunicyjne, wozy żywnościowe i tabor (wozy) saperskiego oddziału masko-

wania, wojskowej stacji chemicznej i sztabu pułku. Cały tabor bojowy dzieli się na dwa oddziały: 1. oddział — tabor bojowy bataljonów strzeleckich (kuchnie, wózki amunicyjne i t. d.), przyczem tabor każdego bataljonu składa się z jednej sekcji; 2 oddział — tabor pułkowy i oddziałów pułkowych, który również składa się z sekcyj odpowiadających poszczególnym oddziałom przy pułku.

376. W taborze bagażowym — przechowuje się zapas broni, oporządzenia i żywności dla całego pułku. Z taboru bagażowego otrzymuje się uzupełnienie zużytych zapasów dla taboru bojowego.

377. Tabor bagażowy tylko na wielkich (powyżej dwóch przemarszów) odległościach od nieprzyjaciela posuwa się razem z pułkiem, wchodząc w skład ogólnej kolumny, natomiast w miarę zbliżania się do nieprzyjaciela, zostaje wydzielony ze składu ogólnej kolumny i posuwa się samodzielnie w odległości na pół przemarszu od pułku, a także rozmieszcza się w takiem samem oddaleniu.

378. Tabor kompanij (strzeleckich, łączności, zwiadowców, karabinów maszynowych) zawsze posuwa się wraz z niemi, rozmieszcza się przy nich i wykonywa zadanie pośrednych i łączących ogniw pomiędzy taborem bojowym i kompanjami (kuchnie i wozy żywnościowe nie wchodzą w skład taboru kompanijnego); podczas walki tabor kompanijny rozmieszcza się w pobliżu kompanji, w tych miejscach, poza które nie można się posunąć ze względu na ogień przeciwnika i warunki terenu,

ZAOPATRZENIE W AMUNICJĘ PODCZAS WALKI.

(Schemat Nr 11).

379. Źródła uzupełniania amunicji stanowią:

1) zapas noszony przez żołnierzy;

2) zapas wożony na wózkach kompanijnych;

3) zapasy taborów bataljonowego i pułkowego;
4) amunicja po zabitych i rannych;
5) w razach wyjątkowych, część amunicji odwodów i posiłków, przekazana oddziałom walczącym.

380. W okresie walki porządek zaopatrzenia w amunicję jest następujący:

a) wozy pułkowego taboru podwożą zapas amunicji w miarę potrzeby do bataljonowych dwukonnych wózków i oddawszy ją, odchodzą po nowe uzupełnienie;
b) kompanijne wózki amunicyjne, opróżnione na kompanijnym punkcie amunicyjnym, odchodzą do wozów bataljonowych, gdzie pobrawszy amunicję, znów powracają na swe miejsca;
c) uzupełnianie amunicji w kompanji jest obowiązkiem nosicieli, stanowiących drużynę plutonu dowódcy i amunicyjnych, będących w składzie drużyn strzeleckich i karabinów maszynowych;
d) w okresie natarcia nosiciele z drużyny plutonu dowódcy kompanji są rozsyłani na punkty amunicyjne plutonów, kompanijny czołowy punkt i do wózków amunicyjnych, zasadniczo według następującego wzoru.

L.p.	Nazwa punktu	Ilość nosicieli	Z którego plutonu	Kto odpowiada za zaopatrzenie
1	Kompanijny przy wózkach	3	Pluton dowódcy	Dowódca plutonu dowódcy
2	Kompanijny czołowy	3—5	Pluton dowódcy	Dowódca drużyny nosicieli
3	Punkty plutonowe według liczby plutonów walczących	po 2	Pluton dowódcy	Starszy z nich

UWAGA. Wszyscy nosiciele są zaopatrzeni w karabiny i specjalne przybory do noszenia amunicji.

381. Porządek przeprowadzania zaopatrzenia w amunicję kompanji jest następujący:

a) z chwilą rozpoczęcia działań kompanji w okresie natarcia i po zatrzymaniu wózków amunicyjnych dowódca plutonu dowódcy rozdziela szeregowych drużyny nosicieli między punkty plutonowe według liczby plutonów walczących, zatrzymując pozostałych na kompanijnym punkcie czołowym i przy wózkach kompanijnych;

b) nosiciele wyznaczeni na punkty plutonowe, wziąwszy niezbędną ilość amunicji, idą do swych plutonów i karabinów maszynowych i posuwają się za niemi na linji posiłków plutonowych lub też w pobliżu nich, utrzymując łączność wzrokową z kompanijnym punktem czołowym;

c) kompanijny punkt czołowy stosując się do posuwania się plutonów walczących i odległości wózków amunicyjnych, posuwa się skrycie naprzód, wysyłając amunicję na pierwsze żądanie nosicieli;

d) nosiciele pozostający przy wózkach amunicyjnych, na żądanie donoszą lub podwożą na ręcznych wózkach lub sankach amunicję do kompanijnego punktu czołowego.

382. Zaopatrzenie w amunicję w kompanji, odbywa się z góry w dół do punktów plutonowych włącznie, z których szeregowi noszący amunicję, a będący w składzie drużyny strzeleckiej i karabinów maszynowych, zabierają amunicję, magazynki i taśmy powracając na swe miejsca — do swych sekcyj.

383. Gdy nosiciele z punktów plutonowych ubędą z linji wskutek ran, zastępuje się ich nosicielami z kompanijnego czołowego punktu, a w razach wyjątkowych z oddziałów walczących.

384. Pomiędzy punktami amunicyjnemi powinno się utrzymywać łączność wzrokową w głąb.

Podawanie amunicji rozpoczyna się na umówione znaki nosicieli.

Wszyscy nosiciele i szeregowi niosący amunicję powinni umieć ładować taśmy i magazynki karabinów maszynowych.

385. Dowóz amunicji dla kompanij karabinów maszynowych uskutecznia się w ten sam sposób, tylko z tą różnicą, że każdy pluton we własnym zakresie wysyła po amunicję nosicieli, którzy pobierają ją na punkcie amunicyjnym, zostawiając tam wystrzelone taśmy, gdzie się je niezwłocznie nabija.

386. Na kompanijnych punktach amunicyjnych znajdują się kompanijni instruktorowie broni, którzy na miejscu uskuteczniają naprawę względnie zamianę uszkodzonych części w niedziałających karabinach maszynowych i samoczynnych.

387. Każdy ranny odchodząc za zezwoleniem swego dowódcy na punkt opatrunkowy, powinien wziąć swój karabin, a wszystką swą amunicję oddać swym sąsiadom.

ZAOPATRZENIE W SPRZĘT SAPERSKI I DO MASKOWANIA

388. Zaopatrzenie w sprzęt saperski i do maskowania uskutecznia się na zarządzenie oraz przy pomocy środków będących w rozporządzeniu dowódcy saperskiego oddziału maskującego pułku. Dowódca tego oddziału odpowiada za:

a) zaopatrzenie we właściwym czasie we wszystko, co jest niezbędne dla kompanij i oddziałów walczących, oraz

b) kontrolę dostosowania się do zasad maskowania przez wszystkie oddziały pułku.

389. Celem technicznego kierownictwa robotami kompanij przydziela się do wykonywujących robotę, instruktorów maskowania z niezbędnym sprzętem (sprzęt saperski wożony i do maskowania), który po ukończeniu roboty i gdy nie jest już potrzebny zwraca się do saperskiego oddziału maskowania.

390. Na saperskim oddziale maskującym spoczywa obowiązek:

a) nieustannej troski o udoskonalenie środków i sposobów maskowania, stosowanych przez wszystkie pododdziały pułku (maskowanie taborów, sztabów, punktów obserwacyjnych i t. p.);

b) przygotowania we właściwym czasie niezbędnych środków, zarówno zaopatrzenia saperskiego, jak i do maskowania, drogą wszechstronnego wykorzystania materjału podręcznego;

UWAGA. Do przygotowania materjału mogą być użyte zarówno odwody, jak i oddziały i kompanje pomocnicze (kompanja sztabowa, łączności i t. d.).

c) rozpoznanie w przodzie leżącego terenu, zarówno celem przygotowania zawczasu środków do maskowania, jak i naprawy mostów i przepraw.

UWAGA. Na zapotrzebowanie dowódcy saperskiego oddziału maskującego powinni być wysyłani, w wypadkach niezbędnej potrzeby, saperzy dywizyjni.

POMOC SANITARNA I EWAKUACJA.

391. W okresie działań zaczepnych powinna być utworzona szybka i wzorowa organizacja pomocy lekarskiej rannym i zatrutym gazami oraz ich ewakuacja do najbliższych tyłowych sanitarno-ewakuacyjnych zakładów.

392. Uskutecznienie powyższego jest obowiązkiem sanitarnych organów pułku, na które składa się pułkowy oddział opatrunkowy i kompanijne sekcje sanitarne.

393. Pułkowy oddział opatrunkowy zakłada punkt opatrunkowy, który umieszcza się niedaleko w tyle, poza strefą karabinowego i dalekiego ognia karabinów maszynowych, zamaskowany na węźle dróg wiodących na tyły, na drodze właściwego odpływu rannych.

394. Celem przybliżenia, w razie potrzeby, pomocy lekarskiej, zależnie od charakteru terenu, wielkości i ożywienia odcinka walki, kierunku dróg odpływowych i odległości do pułkowego punktu opatrunkowego, wystawia się na zarządzenie lekarza pułkowego i według wskazówek dowódcy pułku, czołowe (bataljonowe) punkty opatrunkowe, w ilości i składzie wywołanym koniecznością. Czołowe punkty opatrunkowe, w razie oddania ich bataljonom walczącym w okresie rozwijania się pułku postępują za nimi i podlegają kierownictwu i rozkazom dowódcy bataljonu.

395. Szeregowi wydzieleni do bataljonowego punktu opatrunkowego posuwają się w czasie marszu za bataljonem. Z chwilą rozpoczęcia okresu natarcia, urządzają czołowy (bataljonowy) punkt opatrunkowy, w miejscu dostatecznie zabezpieczonem przed ewentualnością powtórnego zranienia i wskazanem przez dowódcę bataljonu. Miejsce punktu opatrunkowego powinni znać wszyscy kompanijni sanitarjusze, a również o ile możności i wszyscy żołnierze w bataljonie.

396. Z czołowego punktu opatrunkowego (bataljonowego) rannych i zatrutych gazami, przybyłych z kompanij, odsyła się do pułkowego punktu opatrunkowego.

397. Każda nacierająca kompanja strzelecka powinna urządzić kompanijny punkt opatrunkowy, który powinien znajdować się w pobliżu nacierającej kompanji, w zagłębieniu terenu, o ile możności w pobliżu kompanijnego punktu amunicyjnego. Miejsce kompanijnego punktu opatrunkowego powinni znać wszyscy dowódcy i szeregowcy w kompanji. Na kompanijnym punkcie opatrunkowym powinien znajdować się pomoc-

nik lekarza i jeden z sanitarjuszy kompanijnych, którzy udzielają pierwszej pomocy przybyłym rannym i zatrutym gazami, nakładają i poprawiają opatrunki, a następnie ewakuują lub skierowywują ich do czołowego punktu opatrunkowego (bataljonowego) używając do tego celu oprócz noszy i wózków sanitarnych, również i odchodzących do tyłu wózków amunicyjnych, wózków karabinów maszynowych, kuchennych i t. d.

398. Organizacja udzielania pierwszej pomocy żołnierzom kompanji w okresie natarcia, szturmu i rozwinięcia powodzenia powinna polegać na następującem:

a) sanitarjusze kompanijni, z wyjątkiem wydzielonych do urządzenia kompanijnego punktu opatrunkowego, rozdzielają się po dwóch na każdy pluton strzelecki i idą razem z nimi, według wskazówek dowódców plutonów;

b) sanitarjusze przepełzając od jednego rannego do drugiego i odciągając ich za zasłonę w terenie, wskazują miejsce kompanijnego punktu opatrunkowego;

c) lekko ranni i będący w stanie poruszać się samodzielnie przepełzają do kompanijnego punktu opatrunkowego, posuwając się od jednej zasłony do drugiej; ciężko ranni pozostają w ukryciu;

d) zbieranie rannych i zatrutych gazami i odsyłanie ich na czołowy (bataljonowy) punkt opatrunkowy uskutecznia się z chwilą zapadnięcia ciemności lub też z chwilą dalszego posunięcia się oddziałów walczących, gdy wynoszenie rannych nie będzie połączone z możliwością powtórnego ich ranienia względnie rażenia niosących;

e) do zbierania rannych i zatrutych gazami i ewakuowania ich powołuje się nosicieli amunicji i szeregowych z odwodów, a z chwilą przeniesienia się walki w głąb nieprzyjacielskiego

ugrupowania, również i oddziały kompanji sztabowej (orkiestra, pluton dowódcy). Wydzielone w tym celu oddziały podlegają rozkazom dowódców odcinków bojowych i w pracy kierują się wskazówkami odpowiedniego starszego personelu sanitarnego. W razie potrzeby celem wzmocnienia wydziela się sanitarjuszy z odwodu oddziału opatrunkowego dywizji.

399. Każdy szeregowiec i dowódca powinien posiadać osobisty opatrunek i potrafić sam go nałożyć zarówno sobie, jak i swemu sąsiadowi.

ZAOPATRZENIE W ŻYWNOŚĆ PODCZAS WALKI.

400. Dostarczanie we właściwym czasie żywności walczącym oddziałom jest niemniej ważne, jak zaopatrzenie w amunicję i powinno być równie dobrze uregulowane i prawidłowo zorganizowane.

401. Troska o dostarczenie we właściwym czasie żywności i o jej wartość powinna być obowiązkiem całego dowództwa danego oddziału, poczynając od dowódcy pułku.

402. Cały ciężar organizacji nieustannego zaopatrywania w żywność spoczywa na dziale gospodarczym pułku, którego organem wykonywującym to zadanie jest oddział gospodarczy.

403. Aparatem zaopatrującym kompanje i oddziały w żywność jest tabor bojowy, gdzie mają być ześrodkowane wszystkie kuchnie i wozy żywnościowe oraz obsługa.

404. Pod nadzorem pomocnika dowódcy oddziału gospodarczego (dowódcy taboru bojowego) ma się przygotować posiłek w kuchniach kompanijnych, przyczem co i w jakich kuchniach przygotować, ma być uzgodnione z dowódcą pułku i dowódcami bataljonów.

405. Przygotowany posiłek (kuchnie) i inne produkty (cukier, chleb i t. d.) mają być dostarczane w miejscu i w czasie, wskazanem przez dowódców bataljonów lub kompanij. Po wydaniu posiłku, kuchnie i wózki żywnościowe powinny znów powrócić do taboru bojowego.

406. W razie wydzielenia jakiegokolwiek bataljonu do spełnienia samodzielnego zadania razem z nim ma być wydzielona jego sekcja z taboru bojowego. W tym wypadku odpowiedzialnym za przygotowanie posiłku we właściwym czasie jest (wyznaczony) dowódca tej sekcji.

407. Prócz tego wszyscy żołnierze kompanij i oddziałów powinni mieć przy sobie zapas chleba na dobę (suchary i t. d.), który zużywają tylko za specjalnem zezwoleniem dowódcy kompanji.

408. Miejsce taboru bojowego określa się specjalnym rozkazem dowódcy pułku i nawiązuje się z nim nieprzerwaną łączność, o ile możności zapomocą środków technicznych.

409. Podczas postoju tabor bojowy powinien starannie się zamaskować. Powinien przedewszystkiem umieszczać się poza miejscowościami zaludnionemi, które mogłyby być łatwo ostrzelane przez nieprzyjaciela, jednak w pobliżu wody, rzek, studzien, w zagłębieniach lub pośród przedmiotów terenu.

410. Obserwacja przeciwlotnicza i przeciwchemiczna powinna być utrzymana bez przerwy, w tym celu powinna być nawiązana łączność z pułkową stacją chemiczną, oraz powinni być wyznaczeni specjalni obserwatorzy.

DZIAŁANIA OBRONNE PIECHOTY.

(Schemat Nr. 12).

ZASADY OGÓLNE.

411. Obrona powinna być stosowana jako sposób powstrzymania i związania, w drodze możliwie celowego wykorzystania warunków terenu i własnych ogniowych i technicznych środków, oraz jako środek rozprzężenia silniejszego przeciwnika, aby, gdy jest to możliwe, ponownie przejść do natarcia, zadając odwodami uderzenia w najczulsze miejsca.

412. Na działania obronne piechoty składają się:

a) odparcie natarcia i szturmów przeciwnika ogniem i

b) wykonanie przeciwnatarcia i przeciwuderzeń siłą żywą (posiłkami i odwodami) oraz ogniem.

413. Dla działań obronnych, piechota rozmieszcza się, zależnie od wielkości jednostki oraz wyznaczonego jej odcinka i właściwości terenu, podobnie, jak podczas działań zaczepnych — ugrupowana w głąb i wszerz.

414. Niezbędne jest uciec się do obrony, gdy:

a) oddziały nie są gotowe do natarcia i koniecznem jest uzyskać czas do zupełnego przygotowania się;

b) wskutek wynikłego położenia operacyjnego korzystne jest w pewnych kierunkach prze-

ciwstawić się silnemu przeciwnikowi i związać go liczebnie małemi oddziałami, w innych znowu kierunkach utworzyć silną grupę uderzeniową, celem zadania druzgocącego uderzenia w miejscu nieoczekiwanem przez rozwijającego działania zaczepne przeciwnika;

c) niezbędne jest trwałe utrzymanie jakiegokolwiek stanowiska, mającego doniosłe taktyczne znaczenie;

d) walkę staczają oddziały ubezpieczające, które otrzymały zadanie utrzymania zajętego wcześniej (ubezpieczenia nieruchome — czaty) lub też zajmowanego w danej chwili (ubezpieczenia ruchome) korzystnego stanowiska w terenie, celem rozwinięcia i rozpoczęcia walki przez oddziały ubezpieczane — siły główne.

415. Oddziały przeznaczone do obrony, zajmują strefę terenu, która:

a) obejmuje najkorzystniejsze stanowiska i punkty obserwacyjne w terenie;

b) daje możność zorganizowania w niej wydajnego ognia wszystkich środków ogniowych broniącego się;

c) zapewnia naziemną obserwację leżącego w przodzie terenu i dostateczny jego ostrzał;

d) daje możność zorganizowania i przeprowadzenia działań obronnych na drogach podejścia do zajmowanej strefy, wewnątrz niej i przeprowadzenia przeciwnatarcia odwodami;

e) posiada na najbliższych tyłach wygodne dla artylerji stanowiska.

f) Teren znajdujący się w tyle powinien być dogodny dla organizowania tyłów wojska, grupującego się do obrony.

416. Ugrupowanie wojska w wybranej strefie terenu powinno odpowiadać warunkom następującym.

Pomiędzy wszystkiemi poszczególnemi grupami i środkami ogniowemi powinna być zapewniona łączność ogniowa wszerz i w głąb.

Obrona powinna być giętka i zapewniać trwałe utrzymanie zajętego terenu — strefy i paraliżowanie zaczepnych porywów przeciwnika nietylko na drogach podejścia do strefy — przed nią, ale również i wewnątrz niej.

Oddziały powinny rozmieszczać się w terenie rozczłonkowane wszerz i w głąb, niewielkiemi grupami, czem zapewnia się rozdrobnienie napadu ogniowego przeciwnika oraz najlepsze zamaskowanie ugrupowania żołnierzy i środków ogniowych, a zatem utrudnia się obserwację zarówno naziemną jak i lotniczą, wreszcie prawidłową organizację ognia i rozproszkowanie środków i sił nacierającego.

417. Każdy oddział (jednostka) piechoty, rozmieszczając się w terenie do obrony, tworzy:

a) swemi wysuniętemi wprzód ubezpieczającemi oddziałami — strefę ubezpieczeń;

b) oddziałami przeznaczonemi do stawienia głównego oporu przeciwnikowi — strefę głównego oporu;

c) odwodami i posiłkami — strefę odwodów.

418. Przeznaczeniem oddziałów rozmieszczanych w strefie ubezpieczeń, jest:

a) zapewnić broniącemu się możliwie głęboką i trwałą obserwację leżącego w przodzie terenu;

b) ubezpieczyć broniące się oddziały w strefie głównego oporu od nagłego napadu przeciwnika;

c) przeciwdziałać zwiadowczym i przednim oddziałom ubezpieczającym nacierającego przeciwnika w przenikaniu do strefy głównego oporu i tem samem szybkiemu rozpoznaniu ugrupowania w niej jednostek, t. zn. zabezpieczyć ją możliwie trwale przed naziemną obserwacją przeciwnika;

d) nie dopuścić do szybkiego zajęcia stanowisk obserwacyjnych i przedmiotów terenu leżących w przodzie strefy głównego oporu, t. zn. tem samem odebrać przeciwnikowi możność szybkiego i odpowiedniego wykorzystania swych technicznych środków, głównie artylerji, do rażenia ogniem wszystkich broniących się oddziałów;

e) zmusić przeciwnika do przedwczesnego rozwinięcia się i przyjęcia kierunku uderzenia, dzięki czemu można określić jego siłę, zamiar i flanki.

419. Odległość oddziałów ubezpieczających od strefy głównego oporu określa się odległością leżących w przodzie od tej strefy stanowisk ogniowych i obserwacyjnych, oraz przedmiotów w terenie; drogi podejścia do tych ostatnich powinny być pod ogniem artylerji broniącego się.

420. Zadaniem oddziałów głównego oporu jest rozbić i przygnieść duchowo nacierającego przeciwnika na drogach podejścia do strefy oporu lub też w razie przeniknięcia niektórych jego oddziałów wewnątrz tej strefy — zniszczyć je.

421. Teren strefy głównego oporu, gdy wybór jest możliwy, powinien odpowiadać wszystkim warunkom wymienionym w p. 415.

422. Podstawową część oddziałów głównego oporu stanowią środki ogniowe (ciężkie i lekkie karabiny maszynowe, działka piechoty), które rozmieszcza się w punktach dogodnych do ostrzeliwania zarówno dróg podejścia do strefy jak i terenu wewnątrz niej.

423. Drogi podejścia do strefy głównego oporu, zarówno jak i cała strefa powinny w razie konieczności znajdować się pod dokładnym, celnym ogniem artylerji obrońcy.

424. Przeznaczenie odwodów:

a) drogą zorganizowania i przeprowadzenia przeciwnatarć rozbić i odrzucić przeciwnika, który włamał się w strefę głównego oporu i o ile możliwe, zniszczyć go zupełnie;

b) utworzyć w razie przerwania strefy głównego oporu nową strefę oporu przed rozwijającym swe powodzenie przeciwnikiem.

425. Oddalenie odwodów od strefy głównego oporu powinno być takie, by zabezpieczało:

a) przed rażeniem ognia artylerji skierowanym na strefę głównego oporu;

b) dokonanie szybkiego i we właściwym czasie przeciwnatarcia na przeciwnika, który włamał się wewnątrz strefy głównego oporu i rozwija swe powodzenie.

UGRUPOWANIE PUŁKU DO DZIAŁAŃ OBRONNYCH.

426. Pułk strzelców uszykowuje się do obrony na odcinku, którego szerokość zależna jest od okoliczności, przeciętnie jednak szerokość odcinka zajmowanego przez pułk może wynosić do 4 kilometrów.

427. Z chwilą otrzymania rozkazu operacyjnego o przejściu do działań obronnych i wskazania stanowisk, na których pułk ma się urządzić, dowódca pułku, oprócz zwykłych wskazówek co do przeciwnika, sąsiednich oddziałów, zadania całej jednostki i pułku, powinien:

a) wyznaczyć i wskazać strefy głównego oporu, ubezpieczeń i miejsce odwodów;

b) na mapie (o ile czas nie zezwala uczynić tego w terenie) rozdzielić cały odcinek pułku pomiędzy bataljony, wydzielając niezbędną ich ilość do walki i odwodu pułku;

c) zapewnić każdemu bataljonowi (zależnie od ważności odcinka) niezbędne środki ogniowe i techniczne;

d) niezwłocznie zorganizować rozpoznanie terenu i nieprzyjaciela przed bronioną strefą w oddaleniu najmniej pół marszu;

e) wskazać i opracować (o ile możności wspólnie z dowódcami bataljonów) plan obrony odcinka;
f) wskazać miejsca taborom i pułkowemu oddziałowi opatrunkowemu;
g) wskazać miejsce swego punktu obserwacyjnego;
h) porządek zaprowadzenia łączności i terminy nadsyłania meldunków;
i) w razie posiadania oddanej do rozporządzenia pułku artylerji dywizyjnej, samochodów pancernych lub jakichkolwiek innych specjalnych i technicznych oddziałów, wskazać każdemu z nich jego zadanie i zaprowadzić łączność ze starszym dowódcą artylerji celem zapewnienia ogólnego współdziałania.

428. Zwiadowcy pułku, wysunąwszy się na stanowiska wskazane przez dowódcę pułku, prowadzą zwiady, jak powiedziano wyżej w rozdziale o zwiadach.

429. Wielkość odcinków każdego bataljonu jest zależna od okoliczności i decyzji dowódcy pułku.

430. W ważniejszych kierunkach lub też na odcinkach nieodpowiednich do obrony pod względem organizacji ognia lub ze względu na obecność dogodnych dla przeciwnika dróg podejścia powinny być przydzielane odcinki węższe, jednak przeciętnie odcinek bataljonu będzie wynosił 2 — 3 kilometrów.

431. Granicami odcinków nie powinny być przedmioty w terenie lub też drogi podejścia dogodne dla przeciwnika (wąwozy, drogi i t. d.).

432. Odwodowi pułkowemu należy dokładnie wskazać, jakie przedmioty terenu i stanowiska powinny być przystosowane do obrony i jakie jest jego zadanie w tym lub innym wypadku podczas walki.

433. Bataljony rozmieszczają się samodzielnie na wskazanych im odcinkach wychodząc niezwłocznie lub też we wskazanym czasie z dotychczasowego obszaru ugrupowania.

434. Wyznaczonym do walki bataljonom przydziela się:

a) pewną ilość (według uznania dowódcy pułku i zależnie od okoliczności) działek piechoty;
b) wydzielony ze składu pułkowego oddziału opatrunkowego punkt opatrunkowy;
c) wydzielone ze składu kompanji łączności pułku środki łączności, celem organizacji łączności wewnątrz bataljonu (o ile brak w bataljonie własnych środków łączności);
d) saperów instruktorów maskowania z odpowiedniego oddziału pułku z niezbędnym (wożonym) sprzętem saperskim i do maskowania;
e) obserwatorów przeciwchemicznych z pułkowej stacji chemicznej.

435. Oddział opatrunkowy umieszcza się w miejscu wskazanem przez dowódcę pułku i urządza się; lekarz pułkowy wydaje wskazówki co do ewakuacji.

436. Dowódca saperskiego oddziału maskowania, wydaje zarządzenia, według wskazówek dowódcy pułku o zastosowaniu środków i sposobów maskowania, sam natomiast udaje się razem z jednym z bataljonów celem niezwłocznego obznajmienia się w terenie z koniecznością zastosowania tych lub innych środków wzmacniających technicznie stanowiska lub też maskujących, na całym odcinku.

437. Dowódca pułkowej stacji chemicznej niezwłocznie urządza we wskazanym mu punkcie stację obserwacyjną.

438. Tabory rozmieszczają się we wskazanych im punktach, maskując się starannie przed obserwacją lotników nieprzyjacielskich.

439. Oddział łączności pułku nawiązuje łączność telefoniczną ze wszystkiemi pododdziałami pułku i z oddziałem sąsiednim na lewo.

UGRUPOWANIE BATALJONU DO DZIAŁAŃ OBRONNYCH.

440. Bojowy odcinek bataljonu składa się z bojowych odcinków kompanij i odwodu.

441. Dowódca bataljonu, otrzymawszy zadanie od dowódcy pułku i wskazówki co do stref ubezpieczeń i głównego oporu, jest obowiązany:

a) zebrać dowódców kompanij (strzeleckich i karabinów maszynowych) i udzielić im, objaśniając na mapie, wiadomości o nieprzyjacielu, o oddziałach sąsiednich, oddziałach znajdujących się w przodzie, zadaniu dywizji i pułku, zadaniu bataljonu i dokąd zostali wysunięci zwiadowcy pułku;

b) razem z dowódcami kompanij starannie przestudjować na mapie odcinek powierzony jego obronie i opracować plan obrony;

c) cały odcinek bataljonu podzielić między kompanje wyznaczone do walki;

d) zorganizować szybkie wysłanie zwiadowców z kompanij walczących w kierunku odcinków wyznaczonych kompanjom, wskazując im zadanie i punkt lub stanowisko, do którego mają dojść;

e) dać zadanie kompanjom strzeleckim, kompanji karabinów maszynowych oraz przydzielonym do bataljonu oddziałom;

f) wskazać miejsce i dać zadanie wydzielonemu odwodowi;

g) wskazać miejsce bataljonowym punktom amunicyjnym i opatrunkowemu;

h) wskazać miejsce swego punktu obserwacyjnego;

i) opracować sposoby przeciwchemicznej obrony i obserwacji przeciwlotniczej, wskazując miejsce punktu obserwacji przeciwchemicznej;

j) w razie konieczności — przydzielić do pewnej kompanji część ciężkich karabinów maszynowych lub działka piechoty;
k) dać wskazówki co do organizacji łączności;
l) wyznaczyć zastępców i wskazać godzinę i miejsce składania meldunków.

UWAGA. Gdy czas pozwoli, niezbędne jest zawczasu, przed wydaniem rozkazów zaznajomić się w terenie, razem z dowódcami kompanij, z odcinkiem i wówczas opracować plan obrony i podzielić odcinek pomiędzy kompanje.

442. Po wydaniu tych zarządzeń, dowódca bataljonu razem z dowódcami kompanij (strzeleckich i karabinów maszynowych) i dowódcą plutonu działek piechoty (o ile są przydzielone) wyjeżdża na odcinek, gdzie rozpoczyna jego badanie.

UWAGA. Kolejno, objeżdżając nasamprzód strefę ubezpieczeń, a następnie strefę głównego oporu.

443. Kompanje pod dowództwem zastępców dowódców kompanij skierowywują się każda na swój odcinek.

444. Dowódca bataljonu podczas objazdu odcinka organizuje jego ogniową obronę, wyznaczając miejsca dla ciężkich karabinów maszynowych, dając wskazówki co do zorganizowania ognia kompanij, wyznaczając miejsca dla rozmieszczenia działek piechoty i t. d.

445. Granice odcinków kompanij nie powinny pokrywać się z dogodnemi dla przeciwnika drogami podejścia do strefy głównego oporu; szerokość odcinków zależy od zadania i okoliczności, jednak przeciętnie wynosi od 1 do $1^1/_2$ kilometra.

446. Ciężkie karabiny maszynowe grupują się tak, by zarówno drogi podejścia do strefy głównego oporu, jak i cała strefa były ostrzeliwane ogniem bezpośrednim skośnym i o ile możności bocznym ciężkich karabinów maszynowych.

447. Ciężkie karabiny maszynowe powinny być ugrupowane w głębi strefy głównego oporu, jednak ko-

niecznie we wzajemnej łączności ogniowej, w takich punktach terenu, z których dogodnie jest strzelać i na których łatwo można się zamaskować.

448. Część ciężkich karabinów maszynowych ma być przeznaczona do działania z ukrycia w kierunku prawdopodobnych najbliższych dróg podejścia od strony przeciwnika; takie karabiny maszynowe mają rozpocząć ogień tylko wówczas, gdy przeciwnik przejdzie do szturmu, wobec czego rozmieszczając je należy przyjąć za zasadę dążenie do niestwarzania wielkiego ostrzału, a natomiast do strzelania na wprost i w bok skupionego i szturmującego przeciwnika ogniem na małe odległości; wiele uwagi należy poświęcać szybkiemu okopywaniu się i staran nemu zamaskowaniu tych karabinów maszynowych.

449. Każdy ciężki karabin maszynowy (oprócz działających z ukrycia) powinien mieć o ile możności ostrzał nie mniejszy, jak na 180^0 t. zn. półkole, oraz stanowiska zapasowe na wypadek konieczności szybkiej zmiany poprzednio zajmowanych, w razie ostrzelania ich silnym ogniem artylerji i działek piechoty przeciwnika lub zatrucia pociskiem gazowym wybuchającym w bezpośredniej bliskości.

450. Ciężki karabin maszynowy jest podstawą działań obronnych piechoty; celowe zorganizowanie ich ognia, prawidłowe ustawienie na stanowiskach i staranne zamaskowanie jest rękojmią powodzenia obrony.

451. Działka piechoty umieszczają się w miejscach wskazanych przez dowódcę bataljonu; rozmieszczając je należy się starać:

a) ustawiać je na bardziej zagrożonych odcinkach i w kierunkach, skąd możliwy jest szturm przeciwnika;

b) lub ubezpieczać niemi te kierunki, z których dla właściwości terenu, możliwe jest zarówno natarcie samochodów pancernych, jak i czołgów przeciwnika;

c) wobec tego, że strzelają one z odkrytych pozycyj i przy bezpośredniem celowaniu, należy w pobliżu pozycji mieć takie ukrycia, gdzie możnaby umieścić je skrycie do chwili rozpoczęcia ognia;

d) rozmieszczać pojedyńczo, rezerwując dla każdego działka zapasowe pozycje i starannie maskując wszystkie pozycje.

452. Odwód bataljonu powinien rozmieszczać się w sposób ukryły za naturalnemi zasłonami terenu w głębi strefy głównego oporu; naturalne zasłony w terenie powinny być szybko uzupełniane drogą wykonania niezbędnych robót saperskich (schronów, szczelin i t. d.).

453. Dowódca odwodu bataljonu ma starannie zbadać drogi podejścia do bojowych odcinków kompanij na wypadek poprowadzenia przeciwnatarcia.

454. Bataljonowy punkt obserwacyjny wybiera się w tym miejscu, z którego będzie widoczny (o ile możności) cały odcinek bataljonu, chociażby większa i najbardziej zagrożona jego część.

455. Punkty opatrunkowy i amunicyjny zakłada się w takich miejscach ukrytych przed ogniem artylerji nieprzyjacielskiej, skąd najdogodniej będzie zaopatrywać karabiny maszynowe kompanij w amunicję i ewakuować rannych z kompanijnych punktów opatrunkowych.

456. Stanowisko posterunku obserwacji przeciwchemicznej umieszcza się zazwyczaj w tych samych warunkach, jak punkt obserwacyjny dowódcy bataljonu.

457. Starannie opracowywuje się plan obrony przeciwchemicznej i przeciwczołgowej; w tym celu zapomocą przybyłych oddziałów specjalnych buduje się schrony przeciwgazowe, przeszkody przeciwko czołgom i t. d.

458. Zapomocą przydzielonej ze składu kompanji łączności pułku, sekcji łączności nawiązuje się łączność ze wszystkiemi pododdziałami bataljonu (z walczącemi kompanjami, odwodem, posterunkiem obserwacji przeciwche-

micznej i t. d.). Z sąsiednim oddziałem nawiązuje się i utrzymuje łączność na lewo.

Opracowywuje się umówione sygnały zapomocą sprzętu sygnalizacyjnego i podręcznego materjału (skorupy szrapneli, tablice metalowe, dzwony i t. d.).

459. Starannie maskuje się tyły bataljonu i punkty obserwacyjne, zarówno przed obserwacją naziemną jak i lotników.

UGRUPOWANIE KOMPANJI STRZELECKIEJ DO DZIAŁAŃ OBRONNYCH.

460. Kompanja strzelecka grupuje się w strefie głównego oporu, wydzielając ubezpieczenie w sile do 1 plutonu i zazwyczaj 2 plutony do strefy głównego oporu.

461. Odcinek bojowy kompanji składa się z odcinków bojowych plutonów strzeleckich, umieszczonych w strefie głównego oporu i odcinka oddziałów umieszczonych w strefie ubezpieczeń.

462. W wypadkach, gdy kompanja działa oddzielnie lub jest wydzielona z oddziału ubezpieczeń, wówczas odcinek jej składa się z bojowych odcinków plutonów i odwodu kompanji; jako ubezpieczenie wysyła się oddziały lub grupy żołnierzy, wydzielone ze składu plutonów strzeleckich.

463. Rozległość odcinków plutonów wszerz zależy od terenu i powierzonego im zadania, przeciętnie 500 — 750 metrów.

464. Przedewszystkiem umieszczają się oddziały (pluton) wydzielone do ubezpieczeń, a pod ich osłoną zajmują odcinek i fortyfikują się pozostałe plutony.

465. Wszystkie środki ogniowe pułku i bataljonu umieszczone na odcinku kompanji podlegają rozkazom jej dowódcy.

466. Dowódca kompanji strzeleckiej otrzymawszy zadanie i odcinek do obrony, oprócz wiadomości o przeciwniku, oddziałach sąsiednich, zadaniu pułku i bataljonu:

a) zapoznaje dowódców plutonów z otrzymanem zadaniem;

b) wspólnie z nimi bada broniony odcinek, przedewszystkiem teren, w którym umieszcza się ubezpieczenia;

c) wysyła (o ile nie byli wysłani wcześniej) zwiadowców w kierunku wskazanym przez dowódcę bataljonu lub też wytkniętym przez siebie, dając im konkretne zadanie;

d) dzieli, zależnie od terenu i właściwości zadania, cały odcinek kompanji pomiędzy plutony;

e) daje konkretne zadanie każdemu plutonowi;

f) wskazuje i wybiera (o ile nie uczynił tego wcześniej dowódca bataljonu) miejsca dla przydzielonych do kompanji ciężkich karabinów maszynowych i działek piechoty, dając im strefy ostrzału;

g) wspólnie z dowódcami plutonów opracowuje plan obrony odcinka, przewidując środki przeciwdziałania na wypadek gdyby przeciwnik zawładnął pewnym punktem bronionego odcinka lub atakował zapomocą czołgów;

h) organizuje w kompanji obserwację terenu w przodzie i wewnątrz własnego odcinka, jak również obserwację przeciwchemiczną i przeciwlotniczą;

i) daje wskazówki co do organizacji łączności wewnątrz bronionego odcinka, z plutonami rozmieszczonemi w strefie głównego oporu, artylerją i oddziałami sąsiedniemi na lewo;

j) wskazuje miejsca dla kompanijnych punktów— amunicyjnego i opatrunkowego;

k) dba o właściwe zastosowanie maskowania przez oddziały i okopywanie się;

l) wyznacza swych zastępców.

467. Odcinek każdego plutonu strzeleckiego powinien się pokrywać z pewnym określonym przedmiotem w terenie lub miejscem, jednak pomiędzy odcinkami plutonów nie może być przedmiotów lub przestrzeni terenu nieostrzeliwanych przez dwa sąsiednie plutony; wąwóz, szosa, grupa pojedyńczych zabudowań i t. d. nie mogą rozgraniczać odcinków plutonów. Odległość sekcyj flankowych jednego plutonu od sekcyj drugiego, o ile możności nie powinna przekraczać odległości najmniejszego celownika — 200 kroków(170 metrów).

468. Sekcje zwiadowcze wydzielone ze składu kompanji prowadzą zwiady kompanijne w pasie odcinka kompanji.

W razie konieczności, sekcja zwiadowcza może być wzmocniona przez dodanie jej sekcji lekkiego karabina maszynowego.

469. Wysłana sekcja zwiadowcza, doszedłszy do wskazanego jej stanowiska lub przedmiotu w terenie (wieś, folwark, zarośla, przeprawa i t. d) zatrzymuje się na niem, zajmuje dogodny dla obserwacji i ognia punkt terenu i wszystkie ukryte przed własną obserwacją w przodzie leżące przedmioty terenu rozpoznaje i bada zapomocą patroli z dwóch ludzi, wysłanych ze swego składu.

470. Zwiadowcy wszystkich kompanij utrzymują pomiędzy sobą łączność wzrokową lub zapomocą gońców, wzdłuż frontu z prawej strony ku lewej. W tych razach, gdy na przedzie są czynni zwiadowcy pułkowi, zwiadowcy kompanijni również z nimi nawiązują łączność.

471. Punkt obserwacyjny kompanji wybiera się w takiem miejscu, z którego można obserwować cały broniony przez kompanję odcinek.

472. Łączność z plutonami strefy głównego oporu i ubezpieczeń nawiązuje się przeważnie telefonicznie.

473. Punkty kompanijne amunicyjny i opatrunkowy zakłada się w jakiejkolwiek fałdzie terenu, w głębi bronionego odcinka i niezwłocznie zapomocą nosicieli amunicji i sanitarjuszy kompanijnych ulepsza się i poprawia pod względem technicznym.

UGRUPOWANIE PLUTONU STRZELCÓW NA ODCINKACH.

474. Zadaniem plutonu ugrupowanego w terenie do obrony jest bronić odcinka terenu przed próbami owładnięcia nim ze strony przeciwnika, za wszelką cenę i do ostatniego żołnierza.

475. Pluton wysunięty, jako ubezpieczenie, umieszcza się tak, by zapewniona była bezwzględnie obserwacja całego terenu, zarówno przed zajmowaną strefą, jak i wewnątrz niej.

476. Obserwacja całego w przodzie leżącego terenu przeprowadza się zapomocą sekcyj ubezpieczających, rozmieszczonych w punktach terenu dogodnych do obserwacji. O ilości sekcyj ubezpieczających wydzielanych z plutonu strzelców rozstrzyga teren, należy jednak uwzględnić, by w jądrze plutonu nie znajdowała się mniej niż jedna sekcja niezbędna do prowadzenia zwiadów.

477. Sekcje ubezpieczające wysuwają się wprzód przed jądro plutonu i rozmieszczają się jedna od drugiej w odległości nieprzekraczającej strzału na małą odległość (400 — 500 metrów).

478. Jądro plutonu rozmieszcza się na takiem stanowisku lub przedmiocie w terenie, skąd zkolei możnaby dogodnie prowadzić obserwację całego terenu wewnątrz zajętej strefy, a oprócz tego, ogniem. lub bezpośredniem współdziałaniem okazać poparcie znajdującym się na przedzie sekcjom ubezpieczającym ostrzeliwując ogniem lekkich karabinów maszynowych odstępy i o ile możności drogi podejścia do nich.

479. Zarówno sekcje ubezpieczające, jak i jądro plutonu rozmieszcza się w wybranych punktach lub przedmiotach terenu, prowadząc obserwację zapomocą wyznaczonych obserwatorów i wybiera pozycję, której zajęcie będzie niezbędne z chwilą ukazania się przeciwnika. Pozycję tę, o ile czas pozwala, powinno się ufortyfikować i zawsze starannie zamaskować. Powinna być ona dogodna do prowadzenia ognia z karabinów piechoty i maszynowych.

480. Plutonom wysłanym jako ubezpieczenie, mogą być przydzielane (przy wielkiem oddaleniu do 1 kilometra) ciężkie karabiny maszynowe i działka piechoty, które umieszcza się w głębi strefy ubezpieczeń.

481. Do strefy ubezpieczeń wysuwa się zawsze obserwatorów artylerji.

482. Dowódca plutonu wyznaczonego do ubezpieczenia, powinien donieść o przeciwniku, oddziałach sąsiednich, zadaniu kompanji i swego plutonu:

a) wspólnie z dowódcami drużyn starannie zbadać cały teren strefy swego odcinka;
b) wskazać miejsca i niezwłocznie wystawić w nich sekcje ubezpieczające;
c) dać zadanie dla obserwacji i ognia każdej sekcji ubezpieczającej;
d) zależnie od rozmieszczenia sekcyj ubezpieczających wyznaczyć miejsce dla jądra plutonu (pozostałych w plutonie ludzi);
e) wyznaczyć punkty w terenie dla każdej sekcji lekkiego karabina maszynowego dając dowódcom ich drużyn konkretne zadanie ogniowe;
f) z organizować, o ile to nie było uczynione wcześniej zarządzeniem dowódcy kompanji, zwiady przed rozmieszczeniem sekcyj ubezpieczających, wydzielając sekcję zwiadowczą oraz dając jej konkretne zadanie i wskazując granicę, do której powinna dojść;

g) zorganizować łączność sekcyj ubezpieczających z jądrem plutonu, z oddziałem sąsiednim na lewo i punktem obserwacyjnym artylerji;

h) dbać o szybkie okopywanie się żołnierzy plutonu i właściwe stosowanie maskowania;

i) zorganizować obserwację przeciwchemiczną i przeciwlotniczą;

j) wyznaczyć swych zastępców.

483. Pluton strzelców wyznaczony do zajęcia odcinka w strefie głównego oporu zajmuje go, rozczłonkowany wszerz i w głąb na sekcje strzelców i lekkiego karabina maszynowego, rozmieszczonych w dogodnych do strzelania punktach terenu całego odcinka.

484. Ugrupowanie sekcyj powinno być takie, by zapewniało silny i skupiony ogień kilku z nich na jeden punkt terenu w przodzie każdej sekcji i na odstępy pomiędzy niemi.

485. Sekcje należy tak rozmieszczać, by (o ile możności) drogi podejścia do każdej były ostrzeliwane ogniem niemniej niż dwóch sąsiednich, z prawej i z lewej strony, sekcyj; odstępy zaś pomiędzy niemi znajdowały się pod ogniem niemniej niż trzech sekcyj — dwóch sąsiednich leżących wprzodzie i jednej z głębi.

486. Sekcje grupuje się w głąb w szachownicę lub schodami, przyczem sekcje strzeleckie w pierwszej linji punktów terenu zaś sekcje lekkiego karabina maszynowego w drugiej.

487. Sekcje drugiej linji powinny ostrzeliwać swym ogniem cały znajdujący się przed niemi teren, a oprócz tego utrzymywać wzajemną ogniową łączność.

488. Wzajemne oddalenie sekcyj wszerz i w głąb zależy od terenu i szerokości odcinka plutonu, jednak nie powinno nawet pomiędzy sekcjami sąsiednich plutonów, kompanij i bataljonów, przewyższać odległości najmniejszego celownika karabina piechoty — 200 kroków i nie być mniejsze niż 30 metrów.

489. Na wąskich wszerz odcinkach plutonów, sekcje rozmieszczają się w odstępach zmniejszonych, grupami w drużynie, jednak i w tych wypadkach rozmieszczenie sekcyj rzędem, bezpośrednio jedna obok drugiej jest niedopuszczalne, a przeciwnie, odstęp pomiędzy niemi nie może być mniejszy niż 30 metrów (30 — 40 kroków).

490. Wszystkie sekcje umieszczone na dogodnych do strzelania punktach terenu spełniają zadanie środków ogniowych, t. zn. zadaniem ich jest razić ogniem i niszczyć przeciwnika, w ciągu całego czasu trwania działań obronnych: wówczas, gdy naciera, przenika celem wykonania szturmu, a nawet gdy się włamał lub zajął jakikolwiek punkt w strefie głównego oporu, zajmowany przedtem przez sąsiednią własną sekcję.

491. Dla przeprowadzenia przeciwuderzenia, każdy pluton powinien mieć swoje posiłki plutonowe, składające się z sekcyj strzeleckich, nierozmieszczonych w punktach ogniowych strefy głównego oporu.

492. Posiłki plutonu grupują się w głębi strefy odcinka zajmowanego przez pluton, w tem miejscu, skąd dogodniej będzie przeprowadzić przeciwuderzenie na przeciwnika włamującego się w odcinek plutonu—gdzie dogodniej będzie umieścić się w ukryciu przed ogniem artylerji przeciwnika. W pobliżu swego ukrycia posiłki plutonu powinny mieć stanowiska, z których dobrze byłoby razić swym ogniem włamującego się przeciwnika.

493. Dowódca plutonu strzelców, wyznaczonego do zajęcia odcinka w strefie głównego oporu kompanji, obowiązany jest udzielić wiadomości o nieprzyjacielu, oddziałach sąsiednich i zadaniu kompanji oraz własnego plutonu:

a) starannie zbadać wspólnie ze swymi dowódcami drużyn własny odcinek;
b) wyznaczyć stanowiska sekcyj strzeleckich i karabinów maszynowych;
c) wskazać każdemu zadanie i strefę ostrzału;

d) wydzielić posiłki plutonu, wskazać im miejsce i dać zadanie;
e) wspólnie z dowódcami drużyn ułożyć plan obrony odcinka;
f) zorganizować plutonowy punkt opatrunkowy i amunicyjny;
g) zorganizować zarówno obserwację odcinków leżącego przed nim terenu, jak i przeciwchemiczną i przeciwlotniczą;
h) zorganizować łączność na odcinku i z oddziałem sąsiednim w lewo;
i) wyznaczyć swych zastępców;
j) dbać o odpowiednie i szybkie okopywanie się i maskowanie zarówno przed obserwacją naziemną, jak i lotników przeciwnika.

UGRUPOWANIE DRUŻYNY I SEKCJI DO DZIAŁAŃ OBRONNYCH.

494. Sekcja każdej drużyny umieszcza się do obrony w punktach terenu, wskazanych i wyznaczonych przez dowódcę plutonu.

495. Otrzymawszy zadanie sekcje szybko okopują się. Przedewszystkiem okopuje się ręczny karabin maszynowy, następnie w prawo i lewo od niego umieszczają się pozostali strzelcy sekcji.

496. Rów strzelecki sekcji powinien dawać możność strzelania na trzy strony, t zn. stanowić półkole. W utworzonym przez rów strzelecki kącie umieszcza się ręczny karabin maszynowy.

497. Jednocześnie z okopywaniem się powinno się uskutecznić zamaskowanie przy szerokiem wykorzystaniu podręcznego materjału (skoszona trawa, gałęzie), a gdy są środki po temu, malowania przedpiersi i tylnych ścian rowu strzeleckiego i t. d.

498. Dowódca drużyny ugrupowanej do obrony powinien:

a) wyjaśnić istotę zadania każdej sekcji;
b) podzielić zadania ogniowe pomiędzy sekcje i dokonać oczyszczenia pola ostrzału;
c) ustalić porządek obserwacji;
d) dbać o prawidłowe maskowanie zarówno przed naziemną, jak i lotniczą obserwacją przeciwnika;
e) opracować zarządzenie i sprawdzić stan środków przeciwchemicznych;
f) umieścić się przy sekcji, której zadanie jest ważniejsze i odpowiedzialniejsze;
g) wyznaczyć swych zastępców.

499. Dowódca posiłków plutonu powinien:
a) rozmieścić odpowiednio sekcje za ukryciem;
b) dać wskazówki co do tych prac, które muszą być wykonane celem polepszenia (wzmocnienia) osłony;
c) przeprowadzić zwiady dróg podejścia do wszystkich odcinków strefy obronnej plutonu;
d) zorganizować obserwację;
e) dbać o maskowanie;
f) wyznaczyć swych zastępców.

500. Dowódca sekcji powinien:
a) podzielić zadania ogniowe pomiędzy ręczny karabin maszynowy i strzelców i wyjaśnić istotę zadania sekcji, drużyny, plutonu i kompanji;
b) określić odległość do leżących przed nim stanowisk i przedmiotów w terenie;
c) dbać o prawidłowe i szybkie, z zastosowaniem maskowania, okopywanie się wszystkich strzelców;
d) utworzyć możliwie wielki zapas amunicji, skontrolować maski i stan broni;
e) ustalić kolejność obserwacji;
f) wyznaczyć swych zastępców;
g) wskazać miejsce kompanijnego punktu opatrunkowego i plutonowego punktu amunicyjnego.

ROBOTY SAPERSKIE ZWIĄZANE Z FORTYFIKOWANIEM BRONIONEGO ODCINKA.

ZASADY OGÓLNE.

501. Roboty saperskie związane z fortyfikowaniem bronionego odcinka mają na celu:

a) poprawienie pola widzenia i ostrzału;

b) ukryte rozmieszczenie w terenie i przed ogniem nieprzyjaciela, broniących się oddziałów i przydzielonych do nich środków ogniowych (rowy strzeleckie, schrony, rowy dobiegowe i t. d.);

c) maskowanie zarówno przed obserwacją naziemną, jak i lotników nieprzyjacielskich (naturalne i sztuczne);

d) wzmocnienie terenu, t. zn. urządzenie przeszkód i przegród, przeszkadzających posuwaniu się przeciwnika (zasieki z drutu, fugasy, minowanie terenu i t. d.).

502. Wszystkie roboty saperskie pułku związane z fortyfikowaniem jego odcinka są wykonywane przez jego oddziały znajdujące się bądź na odcinku, bądź też w odwodzie; nadzór robót i wskazanie gdzie i co ma być zrobione należy do obowiązków dowódców, zaś techniczne kierownictwo i instruowanie — do obowiązków instruktorów saperskiego oddziału maskowania pułku.

503. Celem wykonania złożonych saperskich robót, wymagających znacznego specjalnego przygotowania i wyszkolenia używa się oddziałów saperów, kompanij i bataljonów z dywizji i z korpusu przydzielanych w tym celu do pułków.

FORTYFIKOWANIE STREFY UBEZPIECZEŃ.

504. W strefie ubezpieczeń roboty polegają na:

a) budowie oddzielnych niewielkich rowów strzeleckich dla sekcyj i plutonów czat;

b) urządzeniu gniazd dla karabinów maszynowych zarówno lekkich jak i ciężkich karabinów maszynowych i działek piechoty (o ile są przydzielone);
c) budowie punktów obserwacyjnych;
d) przygotowaniu przedmiotów terenowych do obrony;
e) urządzeniu (o ile czas i środki pozwalają) sztucznych przeszkód.

505. Rowy strzeleckie, gniazda oraz stanowiska karabinów maszynowych i działek fortyfikuje się tak samo, jak w strefie głównego oporu.

506. Gdy czas i środki zezwolą urządza się sztuczne przeszkody, które przedewszystkiem zakłada się w odstępach pomiędzy sekcjami czat; celowem jest wieszać na sztucznych przeszkodach puste blaszanki od konserw i amunicji w tym celu, by przy próbie przeciwnika przejścia ich (nocą) powodowały hałas. Sztuczne przeszkody powinny znajdować się pod ogniem zarówno posterunków, jak i lekkich karabinów maszynowych jądra plutonu ubezpieczeń.

FORTYFIKOWANIE STREFY GŁÓWNEGO OPORU.

507. W strefie głównego oporu dokonywa się następujących robót saperskich:

a) oczyszczanie pola ostrzału i widzenia;
b) budowa punktów obserwacyjnych zarówno dowództwa, jak i artyleryjskich, przeciwlotniczych i przeciwchemicznych;
c) budowa gniazd karabinów maszynowych (dla lekkich i ciężkich karabinów maszynowych);
d) budowa rowów strzeleckich dla sekcyj strzeleckich, rozmieszczonych w punktach ogniowych terenu;
e) stanowiska dla działek piechoty;
f) urządzenie sztucznych przeszkód;
g) schronów dla posiłków, odwodów, punktów opatrunkowych i amunicyjnych;

h) urządzenie rowów dobiegowych;

i) jednocześnie ze wszystkiemi pozostałemi pracami zastosowuje się naturalne i sztuczne maskowanie, jak również urządzenie pozornych rowów strzeleckich, gniazd karabinów maszynowych i t. d.

508. Rów strzelecki każdej sekcji strzeleckiej powinien być półkolisty celem ostrzału zarówno w przodzie leżącego terenu, jak i międzypola. W kącie utworzonym przez rów strzelecki — gniazdo dla ręcznego karabina maszynowego, zaś dla wszystkich pozostałych strzelców wnęki na jednego lub dwóch ludzi na prawo i lewo od karabina ręcznego. Rów strzelecki sekcji powinien być starannie zamaskowany materjałem podręcznym (trawa, darnina, zboże skoszone, gałęzie i t. d.) lub też w braku materjałów podręcznych, środkami sztucznemi (malowanie i t. p.); trawę, zboże i gałęzie powinno się ścinać w tyle lub daleko przed rowami strzeleckiemi, by robotami temi w żadnym razie nie zdradzać prawdziwych miejsc umieszczenia strzelców.

509. Jeżeli teren i grunt pozwalają, powinno się robić rów strzelecki o możliwie głębokim profilu; nasyp robi się również z tyłu (celem zasłonięcia od możliwego rażenia ogniem umieszczonych z tyłu karabinów maszynowych i sekcyj), Przed obserwacją lotników zamaskować należy nietylko przedpiersie lecz również i tylną ścianę, nasypy i dno rowu strzeleckiego.

510. Gniazda karabinów maszynowych powinny być tak wybudowane, by dawały możność ostrzeliwania zarówno dróg podejścia do strefy głównego oporu, jak i całego (o ile możności) terenu wewnątrz strefy. Gniazda powinny być szczególnie starannie zamaskowane. W nieznacznem oddaleniu muszą być koniecznie urządzone zapasowe gniazda, a do tych ostatnich przekopane rowy dobiegowe. Profil rowów strzeleckich i przekopane rowy dobiegowe nie powinny uwidaczniać się w terenie

i utrudniać ostrzału oraz pola widzenia oddziałom i środkom ogniowym, rozmieszczonym w tyle. W rowie strzeleckim karabina maszynowego mają być urządzone nisze na wodę, składy amunicji i innych materjałów.

511. Gniazda dla ukrytych karabinów maszynowych powinny być tak urządzone, by dawały możność ostrzeliwania z boku terenu leżącego w przodzie, powinny być starannie zamaskowane i mogą być rozmieszczone nawet na linji sekcyj strzeleckich.

512. Stanowiska dla działek piechoty powinny odpowiadać właściwościom użycia ich ognia; w pobliżu stanowisk powinno być urządzone ukrycie dla dział, pocisków i obsługi, w którem działo pozostaje do chwili rozpoczęcia ognia. Rów strzelecki działa i schron powinny być starannie zamaskowane przed nieprzyjacielską obserwacją naziemną i lotników. Celowe jest urządzanie stanowisk zapasowych.

513. Punkty obserwacyjne powinny być umieszczone w punktach terenu, zapewniających korzystną obserwację i pole widzenia zarówno terenu leżącego w przodzie strefy głównego oporu, jak i wewnątrz niej oraz dróg podejścia do strefy. Linje telefoniczne w żadnym wypadku nie powinny zdradzać punktów obserwacyjnych. Do punktów obserwacyjnych należy przekopać rowy dobiegowe tak samo starannie zamaskowane.

514. Dla posiłków plutonowych należy wykopać ukrycie przed ogniem artylerji przeciwnika o profilu o ile możności głębokim. Od ukrycia do wybranych stanowisk ogniowych prowadzą zamaskowane rowy dobiegowe.

515. Odwód bataljonu rozmieszcza się w głębi strefy głównego oporu, za zasłonami w terenie (przeciw stok wzgórza, wąwóz, zarośla i t. d.). Zasłony w terenie mają być uzupełnione środkami technicznemi; środkami bataljonu i pod nieodzowną kontrolą technicznych instruktorów maskowania, powinno się kopać schrony i szczeliny obserwacyjne. Każdy schron ma być wybudowany na

nie więcej, jak jeden pluton. Do budowy przeznacza się saperów (o ile są przydzieleni) z dywizji i korpusu. Od schronów do odcinków bojowych kompanij powinny być przekopane lub urządzone starannie zamaskowane rowy dobiegowe, przeznaczeniem których jest służyć jako skryte podejścia, celem uniknięcia strat przez cały lub część odwodu idącego do przeciwnatarcia.

516. Ukrycia dla punktów opatrunkowych i składów amunicyjnych urządza się tak samo, jak i ukrycia dla posiłków i odwodów bataljonowych.

517. Oczyszczania pola ostrzału i widzenia dokonywa się zawsze z uwzględnieniem zasad maskowania: zbyteczne oczyszczenie terenu przynosi zawsze więcej szkody, jak korzyści. Prace te powinny dokonywać się zawsze tylko według wskazówek dowódców, nie niżej dowódcy plutonu i pod kierownictwem instruktorów technicznych oddziałów maskowania.

518. Wszystkie sekcje, drużyny i karabiny maszynowe rozmieszczone oddzielnie w terenie, w strefie głównego oporu, mogą być połączone z tyłami i pomiędzy sobą rowami dobiegowemi. Kopanie rowów dobiegowych i urządzanie ich ma się dokonywać tylko wówczas, gdy rowy strzeleckie każdego oddziału mają już swój profil ukończony. Przedewszystkiem kopie się rowy dobiegowe łączące z tyłami, a następnie łączące wzdłuż frontu. Rowy dobiegowe nie powinny pogarszać warunków terenu pod względem możności ostrzelania wnętrza strefy głównego oporu jak również powinny być starannie zamaskowane przed obserwacją naziemną i lotników nieprzyjacielskich. Ilość wykopanych rowów dobiegowych musi być ściśle ograniczona. Kopania ich dokonywa się według wskazówek i za zezwoleniem dowódcy, nie niżej dowódcy kompanji i pod nadzorem dowódcy technicznego oddziału maskowania w pułku.

519. Przeszkody sztuczne powinny być zakładane przedewszystkiem przed międzypolami odcinków i przed

frontem strefy głównego oporu; przeszkody zdradzające się (druty na kołach, krzyżakach, zasieki, jeże), ma się umieszczać nie bliżej 150—200 metrów od rowów strzeleckich sekcyj, tak, by ogień artylerji skierowany na przeszkody nie raził żołnierzy. Przeszkody nie zdradzające się ma się umieszczać w odległości nieprzekraczającej rzutu granatem ręcznym (35 — 40 metrów). Przeszkody sztuczne powinny się znajdować bezwarunkowo pod ogniem karabinów piechoty i maszynowych.

520. O ile czas i środki zezwolą, przeszkody sztuczne powinny być zakładane i wewnątrz strefy głównego oporu, w postaci odnóg zasieków sprowadzających przeciwnika pod ogień ciężkich i lekkich karabinów maszynowych. Umieszczenie wewnątrz odcinka przeszkód zdradzających swe miejsce jest niedopuszczalne.

PRACE W STREFIE ODWODÓW.

521. O ile czas pozwala, na tyłach strefy oporu wykonywa się następujące roboty saperskie:

a) budowa poszczególnych punktów oporu;
b) budowa stanowisk zapasowych;
c) przystosowanie przedmiotów terenu do obrony;
d) budowa schronów i zasłon dla żołnierzy odwodów;
e) do robót tych mogą być użyte oddziały z odwodów;

522. W odległości, zabezpieczającej od jednoczesnego rażenia ogniem artylerji przeciwnika ostrzeliwującej strefę głównego oporu, fortyfikuje się i dostosowuje do obrony stanowiska i przedmioty terenu. Tworzy się punkty oporu, o które mogą się oprzeć oddziały odchodzące ze strefy głównego oporu, lub o które ma się rozbić przeciwnik włamujący się, względnie zajmujący strefę głównego oporu i próbujący rozwinąć swe powodzenie. Wobec powyższego, celem zorganizowania ostrzału

międzypól pomiędzy punktami oporu, rozmieszczenie rowów, gniazd karabinów maszynowych i stanowisk dla działek piechoty powinno być takie, by można było z dwóch sąsiednich punktów oporu razić zarówno międzypola, jak i strefę głównego oporu.

523. Na międzypolach, pomiędzy punktami oporu, mogą być zakładane stanowiska zapasowe, na które powinni odejść pozostali przy życiu obrońcy strefy głównego oporu.

524. W strefie punktów oporu powinny być urządzone punkty obserwacyjne piechoty i artylerji oraz schrony dla kompanij odwodu.

525. Odwody ze strefą głównego oporu powinny być połączone rowami dobiegowemi, których ilość określa się ilością kierunków ważnych dla prowadzenia przeciwnatarcia.

526. Wszystkie roboty saperskie, tyczące się zarówno urządzenia punktów oporu i stanowisk zapasowych, jak i rowów dobiegowych, powinno się wykonywać ze ścisłem zachowaniem zasad maskowania przed obserwacją naziemną, a przedewszystkiem lotników.

527. Zarówno w strefie głównego oporu, jak i dla odwodów powinno się urządzać schrony przeciwgazowe.

528. W razie możliwości lub też prawdopodobieństwa użycia przez przeciwnika czołgów i samochodów pancernych, przed strefą głównego oporu w domniemanych kierunkach urządza się zapory minowe i zakłada fugasy.

WALKA ODDZIAŁÓW W OBRONIE.

529. Nawiązanie walki rozpoczyna się z chwilą starcia się oddziałów zwiadowczych broniącego się z oddziałami zwiadowczemi i ubezpieczającemi przeciwnika.

530. Zwiadowcy wykorzystując teren i paraliżując próby zwiadowców przeciwnika przeniknięcia w strefę

ubezpieczeń, prowadzą rozpoznanie sił nacierających i kierunku ich posuwania się.

531. Pod naciskiem przeciwnika zwiadowcy walcząc odchodzą do strefy ubezpieczenia, gdzie zwiadowcy pułkowi zbierają się we wskazanym im (w tym celu zawczasu) punkcie lub kierunku, zaś kompanijni dołączają do swych kompanij.

532. Z chwilą odejścia zwiadowców do strefy ubezpieczenia, rozmieszczone w niej oddziały nawiązują walkę. Walka oddziałów ubezpieczających polega na tem, że:

a) sekcje czat ogniem na dalekie i średnie odległości (800—600 metrów) spotykają nacierającego przeciwnika;

b) zwiadowcy i oddziały przednie przeciwnika, starające się przeniknąć do strefy ubezpieczenia, spotyka się ogniem sekcyj ubezpieczających, rażących i niszczących ogniem bocznym i skośnym poszczególne grupy, próbujące przeniknąć na międzypola wśród sekcyj;

c) artylerja dywizyjna paraliżując ogień artylerji przeciwnika i uważnie śledząc tok walki, korzysta z każdej okoliczności, aby zadać jak największe straty żywej sile przeciwnika a zwłaszcza oddziałom, które znalazły się w polu jej obserwacji, w dość zwartych szykach;

d) poszczególne grupy przeciwnika, które włamały się pomiędzy sekcje ubezpieczające, znosi się ogniem lub przeciwuderzeniami jądra plutonu ubezpieczającego;

e) działania oddziałów ubezpieczających są poparte ogniem ciężkich karabinów maszynowych ze strefy głównego oporu;

f) oddziały rozmieszczone w strefie ubezpieczenia starają się możliwie najdłużej powstrzymać nacisk przeciwnika, zmuszając go do wprowa-

dzenia do walki swych głównych sił, ujawnienia ich składu i zamiarów;

g) oddziały ubezpieczające cofają się tylko po otrzymaniu odpowiedniego zezwolenia dowódcy, który je wysłał. Odwrót oddziałów ubezpieczających osłania się ogniem artylerji i ciężkich karabinów maszynowych strefy głównego oporu. Przedewszystkiem cofają się strzelcy, zaś lekkie karabiny maszynowe zatrzymują się na swych stanowiskach i silnie ostrzeliwują napierającego przeciwnika; po cofnięciu się strzelców, cofają się lekkie karabiny maszynowe; kolejność i porządek cofania się ostatnich reguluje dowódca plutonu. Dowódca drużyny lekkich karabinów maszynowych odchodzi z ostatnim lekkim karabinem maszynowym.

h) pod osłoną ognia artylerji i jądra plutonu przedewszystkiem cofają się sekcje czat, opierając się o każdy przedmiot w terenie lub stanowisko ogniowe celem prowadzenia ognia i obserwacji przeciwnika.

533. Oddziały ubezpieczające odchodzą w kierunku zawczasu wskazanym i przechodzą na tyły swych odcinków kompanijnych, gdzie tworzą odwody kompanij.

534. Już w czasie cofania się oddziałów ubezpieczających występują do walki oddziały ugrupowane do obrony w strefie głównego oporu.

535. Artylerja (przydzielona do pułku lub dywizyjna) silnie ostrzeliwuje nacierającego przeciwnika, starając się przedewszystkiem stłumić i zniszczyć jego środki ogniowe (rozwijające się baterje artylerji polowej przeciwnika, samochody pancerne, ciężkie karabiny maszynowe i t. d).

536. Istota walki oddziałów rozmieszczonych w strefie głównego oporu polega na tem, że:

a) ciężkie karabiny maszynowe (oprócz tych, które są przeznaczone do działania z ukrycia) strze-

lają na dalekie odległości serjami, rażąc przesuwające się po ostrzeliwanych odcinkach grupy przeciwnika i jego ciężkie i lekkie karabiny maszynowe. Na ujawniony ciężki karabin maszynowy przeciwnika powinno napaść ogniem odrazu kilka karabinów maszynowych obrońcy. W miarę posuwania się przeciwnika ciężkie karabiny maszynowe obrońcy tworzą ogień zaporowy w strefach, które przeciwnik będzie musiał bezwzględnie przejść, starając się nie przepuścić bezkarnie ani jednego człowieka lub karabina maszynowego.

b) Lekkie karabiny maszynowe ostrzeliwują na dalekie odległości (1200 — 1000 metrów) tylko cele, które ukazują się od czasu do czasu w miejscach, do których uprzednio się wstrzelały; w miarę posuwania się przeciwnika potęgują ogień i ostrzeliwują ukazujące się grupy krótkiemi serjami, zarówno w czasie ich posuwania się, jak w chwili gdy te grupy zatrzymują się i zaczynają się okopywać.

c) W sekcjach strzeleckich strzelają do dalekich celów tylko strzelcy wyborowi, pozostali żołnierze umieszczają się na dnie rowu — ukryci przed ogniem artylerji nieprzyjacielskiej.

d) Z chwilą podejścia przeciwnika na odległość skutecznego ognia karabinów piechoty (600—800 metrów) ciężkie, lekkie i ręczne karabiny maszynowe szybko przenoszą ogień z jednego celu na drugi.

e) Ukryte drogi podejścia, niedosięgalne dla ognia karabinów maszynowych ostrzeliwuje się ogniem artylerji.

f) Strzelcy wyborowi sekcyj ostrzeliwują pojedyńczych żołnierzy przeciwnika posuwających się na przedpolu.

537. Z chwilą podejścia przeciwnika na małą odległość strzału (300—400 metrów) ogień karabinów maszynowych powinien być ześrodkowany przedewszystkiem na lekkich i ciężkich karabinach maszynowych oraz działkach piechoty przeciwnika, jak również na jego nadciągających posiłkach i odwodach. Milczące karabiny maszynowe i działka piechoty obrońcy jeszcze i w tej chwili nie powinny się zdradzać. (Działka piechoty ostrzeliwują w tym okresie tylko czynne działka piechoty i ciężkie karabiny maszynowe przeciwnika, lub jego samochody pancerne i czołgi, natomiast zniszczywszy jakikolwiek cel zmieniają niezwłocznie stanowisko, przechodząc na zapasowe). Poszczególnych żołnierzy-strzelców oddziałów walczących przeciwnika, przenikających krótkiemi skokami i przepełzaniem usuwa się ogniem strzelców wyborowych i ręcznych karabinów maszynowych (pojedyńczym i serjami). Wszyscy inni strzelcy pozostają w ukryciu.

538. *W tej chwili obrońca powinien być przygotowany na szturm przeciwnika; powinien oczekiwać rozpoczęcia natężonego, huraganowego ognia jego artylerji, być przygotowany do spotkania niespodzianek w rodzaju nieoczekiwanego wprowadzenia nowych środków działania, uprzednio przez przeciwnika nieużywanych, maski powinny się znajdować pod ręką, odwody i posiłki przygotowane do walki. Obserwacja wzmożona.*

PRZECIWDZIAŁANIE SZTURMOWI NIEPRZYJACIELA. PRZEPROWADZENIE PRZECIWNATARCIA I ROZWINIĘCIE POWODZENIA.

539. *Obrońca, który ujawni wszystkie swe środki i siły przed szturmem przeciwnika, w większości wypadków skazany jest na pobicie.*

540. Bliskość chwili rozpoczęcia szturmu przez przeciwnika we współczesnych warunkach walki będzie się ujawniała w jak największem użyciu (huraganowem) jego

środków ogniowych i innych technicznych środków walki, jak również w szybkiem wysunięciu się odwodów i posiłków, pod osłoną ognia, na linję skupionych oddziałów czołowych (walczących).

541. Artylerja obrońcy powinna w tej chwili starać się osłabić siłę działania środków technicznych przeciwnika, ześrodkowując swój ogień na nich i na posuwających się odwodach przeciwnika.

542. Szturm przeciwnika powinien spotkać się z huraganowym ogniem (wszystkich rodzajów) obrońcy: jego artylerja powinna utworzyć zaporę pomiędzy oddziałami szturmującemi i odwodami przeciwnika; karabiny maszynowe milczące powinny zbliska, na odległość 150—200 metrów i bliżej, ostrzeliwać szturmującego, zaś odcinki nieatakowane pomóc swym ogniem odcinkom atakowanym.

543. Przeciwnik, który zajął jakiekolwiek stanowisko ogniowe obrońcy, powinien być powstrzymany i zniszczony ogniem zarówno z sąsiednich stanowisk, jak i ze stanowisk ugrupowanych w głąb.

544. Przeciwnik niezniszczony przed strefą głównego oporu, nawet gdyby się włamał do niej, powinien być zniszczony wewnątrz niej ogniem z zajmowanych jeszcze przez obrońcę stanowisk i odcinków oraz przeciwnatarciami odwodów, prowadzonemi z głębi na flanki włamującego się przeciwnika.

545. Szybkie przeciwuderzenie przeprowadzone najmniejszym nawet oddziałem — *posiłkami plutonu* — może zachwiać ducha nacierającego i osiągającego powodzenie przeciwnika, przekreślić wszystkie te ogromne wysiłki, które przeciwnik poczynił, celem rozpoczęcia szturmu, dać przewagę ducha broniącemu się oraz poderwać wiarę w powodzenie u nacierającego i szturmującego.

546. O ile to nie sprzeciwia się planowi walki, wówczas przeciwnatarcie nie powinno ograniczać się do przywrócenia poprzedniego położenia, t. zn. do odebrania

przeciwnikowi poprzednio zajętych przez niego stanowisk w strefie głównego oporu, lecz powinno mieć na celu zniszczenie, wykorzystując sprzyjającą chwilę i odrzucenie wszystkich tych sił przeciwnika, które po nowem przygotowaniu się mogłyby raz po raz szturmować stanowiska obrońcy.

547. Rozwijanie powodzenia przeciwnatarcia powinno być dokonywane odwodami conajmniej bataljonowemi; odwody kompanij (powstałe z wycofanych ze strefy ubezpieczeń plutonów) rozwijają powodzenie w kierunkach i na odcinkach swych kompanij, współdziałając z odwodami bataljonów i pułku.

548. Oddziały, ugrupowane na stanowiskach ogniowych w strefie głównego oporu, biorą udział w rozwinięciu powodzenia przeciwnatarcia jedynie drogą współdziałania ogniowego z odwodami rozwijającemi to powodzenie.

549. Przeciwnatarcie powinno być starannie zorganizowane i przeprowadzone przy najwydatniejszem poparciu ognia artylerji, która tworzy zaporę ogniową, początkowo pomiędzy szturmującemi oddziałami przeciwnika i ich odwodami, a następnie podczas rozwinięcia powodzenia przeciwnatarcia przesuwa ogień zaporowy w głąb ugrupowań nieprzyjacielskich.

550. O ile siły i środki zezwalają i niema odpowiedniego zakazu ze strony starszych dowódców, wykonane z powodzeniem przeciwuderzenie ma być sygnałem do rozpoczęcia przeciwnatarcia.

551. O ile istnieje zakaz, przeciwnatarcie i rozwinięcie jego powodzenia powinny ograniczyć się do odebrania przeciwnikowi strefy ubezpieczeń, w której niezwłocznie po zajęciu powinny być znowu wystawione ubezpieczenia.

552. Przeciwuderzenia odwodów i posiłków plutonów, kompanij i bataljonów dokonywa się pod bezpośredniem kierownictwem ich dowódców.

553. O rozpoczęciu przeciwnatarcia mają być bezwzględnie zawiadomieni: starszy dowódca artylerji i oddziały sąsiednie.

554 Podczas dokonywanego przeciwnatarcia powinny mieć szerokie zastosowanie granaty ręczne.

ODWRÓT.

555. Odwrót może mieć miejsce bądź wskutek rozkazu starszego dowódcy (celem utworzenia korzystniejszego położenia) bądź też pod naciskiem przeciwnika, jednak i w tym ostatnim wypadku odwrót może się rozpoczynać tylko za zezwoleniem starszego dowódcy.

556. W tych wypadkach, gdy odwrót dokonywa się wskutek rozkazu starszego dowódcy, nie pod naciskiem przeciwnika, oraz z celem oderwania się od niego, wydziela się oddział ubezpieczający celem osłony odwrotu.

557. Wszystkie pozostałe oddziały pułku, oprócz taborów odsyłanych zawczasu, zwijają się w kolumnę poza strefą ostrzeliwaną ogniem artylerji przeciwnika i w miejscu zawczasu wskazanem na ten cel.

558. Następnie odwrotu dokonywa się podobnie jak marszu odwrotowego, przyczem oddział ubezpieczający zaczyna odwrót dopiero wówczas, gdy otrzyma odpowiedni dodatkowy rozkaz.

559. Zwiadowcy cofają się ostatni stawiając opór na stanowiskach ogniowych i obserwacyjnych w terenie i powstrzymując oddziały zwiadowcze przeciwnika.

560. Aby odwrót uszedł uwagi przeciwnika, najlepiej rozpoczynać go z zapadnięciem ciemności, w tym celu, by maszerując nocą, oderwać się od przeciwnika. W tym wypadku zwiadowcy powinni osłaniać odwrót utrzymywaniem ciągłej styczności z przeciwnikiem przez całą noc i dopiero o świcie zacząć odwrót na położone w tyle stanowiska.

561. Podczas walki, odwrotu dokonywa się w następujący sposób:

a) oddziały głównego oporu cofają się pod osłoną ognia odwodów; najpierw ze strefy głównego oporu cofają się strzelcy i część środków ogniowych, pozostałe osłaniają ich odwrót, a następnie zaczynają cofać się same;

b) oddziały odwodów cofają się dopiero wówczas, gdy wycofane ze strefy głównego oporu kompanje i bataljony, przeszedłszy przez międzypola, pomiędzy punktami oporu, zajmą nowe stanowiska i rozmieszczą się na nich;

c) artylerja osłania silnym i skutecznym ogniem cofające się oddziały piechoty, zmieniając pozycje plutonami i oddzielnemi baterjami;

d) ciężkie karabiny maszynowe przez cały czas osłaniają odwrót strzelców, przechodząc kolejno od jednego stanowiska ogniowego do drugiego;

e) kompanje cofają się w niewielkich grupach (w sile nie wyżej drużyny) od jednej zasłony do drugiej;

f) dowództwo ujawnia maximum energji, męstwa i przedsiębiorczości celem utrzymania swych żołnierzy w ręku;

g) z chwilą wyjścia na nowe stanowiska oddziały szybko rozmieszczają się na nich, tak jak było nakazane.

DZIAŁANIA NOCNE.

562. We współczesnych warunkach wojny, wykorzystanie nocy, jako skutecznego środka ukrycia działań wojska, celem wykorzystania zasady zaskoczenia, powinno mieć szerokie zastosowanie.

563. Noc powinna być wykorzystana:

a) do ukrytego przeprowadzenia przegrupowań i wykonania marszów wielkich kolumn — wielkich związków wojska;

b) do ukrytego zbliżenia się do przeciwnika lub też zadania mu nagłego uderzenia;

c) do wykonania natarcia niespodziewanego na przedmioty terenu lub też silnie ufortyfikowane odcinki w ugrupowaniu przeciwnika, których opanowanie podczas dnia związane jest z wielkiemi stratami.

MARSZ NOCNY.

564. Marsz nocny wykonywa się w tym celu, by, bądź skrycie podprowadzić oddziały do przeciwnika od strony nieoczekiwanej przez niego, bądź też ukryć tylko siłę jednostki dokonywającej przemarsz.

565. W tych wypadkach, gdy nocny przemarsz wykonywa się celem wyjścia w nowym kierunku, niezbędne jest, by wszystkie oddziały i pododdziały, włącznie do

taborów, przybyły do nowego obszaru rozmieszczenia przed świtem i niezwłocznie zamaskowały się starannie przed obserwacją naziemną i lotników nieprzyjacielskich.

566. W tych wypadkach, gdy chodzi jedynie o ukrycie siły — liczebności jednostki wykonywającej marsz, niezbędne jest, by tylko główna siła jednostki przybyła przed świtem, zaś drobne oddziały i tabory mogą nadciągnąć w dzień.

567. Obliczając długość marszu nocnego, niezbędne jest wzięcie pod uwagę długości nocy, stanu dróg i pogody; wogóle oddziały posuwają się w nocy z mniejszą szybkością — do 3 kilometrów na godzinę.

Jednostka, która ma odbyć marsz nocny, powinna być o tem powiadomiona zawczasu; szczególne znaczenie ma dokładność obliczenia czasu i godziny wyruszenia każdego oddziału i porządku marszu.

568. Marsz nocny powinien być starannie zorganizowany; zawczasu, na mapie, przestudjowane drogi; wzięci zaufani przewodnicy z pośród miejscowej ludności; kierunek marszu ubezpieczony za dnia przez wysłanie silnych oddziałów zwiadowczych; do miejsc nowego zakwaterowania wysłani kwatermistrze, którzy powinni przybyć za dnia do miejsc przeznaczenia każdego oddziału.

569. Zasadniczym warunkiem udania się nocnego marszu jest zachowanie karności marszu. Podczas marszu powinno się bezustannie zwracać uwagę, by kolumna nie rozciągała się. W tym celu, na końcu kolumny, powinien iść którykolwiek z dowódców, wyznaczony przez dowódcę oddziału.

Odległości pomiędzy oddziałami muszą być skrócone; pomiędzy ubezpieczeniem marszowem i kolumnami powinna być ustanowiona łączność zapomocą łańcucha żołnierzy. Nie powinno się dawać długich odpoczynków, zaś podczas krótkich odpoczynków oddziały nie schodzą z drogi i nie siadają. Przy odległości wykluczającej możność natknięcia się na przeciwnika wszystkie wozy —

nawet tabory kompanijne — posuwają się na końcu kolumny. Wszyscy żołnierze powinni mieć rynsztunek ściśle dostosowany, by nic się nie ruszało i nie dzwoniło, bagnety mają być zdjęte z karabinów.

570. W niewielkiej odległości od przeciwnika powinno się starannie zachowywać ciszę podczas marszu; niedopuszczalne jest palenie i głośne podawanie komend lub rozkazów; niekiedy będzie celowe owijanie kopyt końskich oraz kół wozów i dział słomą lub szmatami (workami).

571. W razie oświetlenia przez reflektory przeciwnika (z punktów przewyższających lub z płatowców), niezbędne jest niezwłocznie wstrzymanie marszu, pozostając nieruchomo na miejscu; w żadnym wypadku nie należy rozbiegać się lub też zmieniać szyków.

WALKA NOCNA.
(Zbliżanie się i szturm).

572. Ciężar walki nocnej spoczywa całkowicie na piechocie. Ogień artylerji i ciężkich karabinów maszynowych nie jest skuteczny i zarówno na dalekie, jak i średnie odległości, strzela się z nich tylko mając zawczasu przygotowane dane do prowadzenia ognia, a także w razie strzelania według mapy, jednak wyłącznie prawie do przedmiotów terenu, których ostrzeliwanie (szosy i drogi, wsie, pojedyńcze budynki, zarośla i t. d.) może przynieść rzeczywistą korzyść własnej nacierającej piechocie. Zasadniczo nie strzela się do chwili rozpoczęcia szturmu.

573. Staranne przygotowanie marszu i działań wojska zapewnia powodzenie; odcinki wyznaczone do działań, drogi podejścia, dojścia, któremi ma się dokonać marsz powinny być starannie zbadane; świecące w nocy kompasy powinny koniecznie znaleść zastosowanie; powinny być ustanowione sygnały umówione i wskaźniki

kierunku marszu, najlepiej posterunki w możliwie małych odstępach.

574. Marsz ma być ubezpieczony przez wysłanie do stanowisk wyjściowych do szturmu (o ile możności za dnia) zwiadowców i obserwatorów.

575. Zadanie wyznaczone oddziałom powinno być proste i konkretne, a cel działań dokładnie wskazany; niedopuszczalne są żadne złożone poruszenia. Dowódcy, którzy będą prowadzili swe oddziały do szturmu, powinni osobiście, możliwie za dnia, przeprowadzić rozpoznanie ugrupowania przeciwnika, wyznaczyć miejsca uderzenia i zbadać drogi podejścia do nich.

576. Nacierające oddziały powinny rozwijać się w linje kolumn, liczących każda niemniej niż kompanję, w możliwie małych odstępach jedna od drugiej. W przodzie mają postępować strzelcy danego oddziału; szturmujące kolumny powinny być ugrupowane w głąb zwarcie, z możliwie małemi odległościami i odstępami pomiędzy poszczególnemi oddziałami stanowiącemi kolumnę.

577. Łączność pomiędzy nacierającemi kolumnami utrzymuje się zapomocą łańcucha żołnierzy, wysuniętego przez każdą kolumnę w lewo ze swego składu.

578. Ciężkie karabiny maszynowe i działka piechoty posuwają się przy odwodach bataljonowych.

579. W przodzie nacierających oddziałów idzie ubezpieczenie, składające się z sieci patroli, postępujących w odległości 100—200 metrów, z którymi łączność utrzymuje się zapomocą łańcucha żołnierzy.

580. Kolumny, rozpoczynające natarcie o umówionej godzinie lub też na umówiony znak, posuwają się prosto przed siebie do stanowisk wyjściowych, nie zatrzymując się ani celem strzelania, ani też celem oczekiwania na sąsiadów. W razie oświetlenia reflektorem szybko się kładą i zamierają na miejscu bez ruchu.

581. Natarcie powinno być dokonane szybko i stanowczo. Prostota manewru (marsz przed siebie), szybkość

i zachowanie ciszy będą warunkami powodzenia. Celem utrzymania porządku marszu, na końcu każdego oddziału idzie jeden z dowódców.

582. W razie rozpoczęcia ognia przez przeciwnika, marsz nie powinien być wstrzymany, lecz przeciwnie, powinno się maszerować jeszcze szybciej.

583. Szturm należy rozpoczynać ze stanowiska wyjściowego szybko i niespodziewanie, bez przygotowania ogniowego. Podczas szturmu powinno się używać granatów ręcznych do zasypania niemi schronów, osłoniętych gniazd karabinów maszynowych i działek. Szturmujące oddziały nie zatrzymują się na przednich, zajętych w ugrupowaniu przeciwnika stanowiskach, lecz szybko posuwają się w głąb ugrupowania nieprzyjacielskiego, aż do zupełnego wykonania otrzymanego zadania.

584. Odwody, nie pozostając w tyle, postępują za szturmującemi oddziałami celem utrwalenia powodzenia i przeciwdziałania przeciwnatarciom przeciwnika. Na zajęte pośród nieprzyjacielskiego ugrupowania stanowiska, niezwłocznie wysuwa się własne ciężkie karabiny maszynowe i działka piechoty.

585. W chwili szturmu i rozwinięcia powodzenia utrzymuje się łączność z tyłami i własną artylerją zapomocą sygnalizacji i telefonu.

586. Sąsiednie nieszturmujące oddziały obowiązane są ze wszech miar współdziałać ze szturmującemi oddziałami w wykonywaniu przez te ostatnie otrzymanego zadania, zachowując normalną (zwykłą) ciszę, do chwili rozpoczęcia szturmu. Oddziały rozmieszczone naprzeciw odcinków nieszturmowanych, prowadząc bezustanną obserwację przeciwnika, powinny być gotowe (o ile to nie było wzbronione) z własnej inicjatywy szturmować przeciwnika i na swych odcinkach, a tem samem bardzo często stosunkowo łatwo osiągnąć powodzenie.

587. Zadaniem artylerji szturmującego jest, na umówiony znak szturmujących oddziałów, rozpocząć ostrze-

liwanie najbliższych tyłów szturmowanego odcinka, odcinków nieatakowanych, możliwych dróg podejścia dla odwodów przeciwnika, a następnie w miarę rozwoju szturmu, przenieść ogień w głąb ugrupowania nieprzyjacielskiego.

588. Działania obronne w nocy przeprowadza się na tych samych zasadach, jak i w dzień. Szczególnej wagi nabierają działania w strefie ubezpieczeń, wobec czego oddziały tej strefy wzmacnia się kosztem posiłków i odwodów. Na międzypola odcinków bojowych oraz celem ubezpieczenia styków wysuwa się podsłuchy wzmocnione ręcznemi, a nawet lekkiemi karabinami maszynowemi. Obserwacji wprzodzie leżącego terenu dokonywa się zapomocą bezustannego patrolowania przez zwiadowców i zwykłe patrole. Rozpoznanie wprzodzie leżącego terenu i dróg podejścia ubezpiecza przed nagłym napadem przeciwnika.

589. Celem odparcia szturmów przeciwnika powinno się szeroko stosować przeciwnatarcia, które w walce nocnej mogą unicestwić osiągnięte przez przeciwnika powodzenie i zachwiać ducha szturmującego.

NOCNY SZTURM PRZEDMIOTÓW TERENU LUB SILNIE UFORTYFIKOWANYCH ODCINKÓW PRZECIWNIKA.

590. Możliwe są wypadki, gdy nacierające oddziały spotkają tak silny opór ze strony broniącego się przeciwnika, że wszystkie próby przygotowania i wykonania szturmu w dzień nie dadzą wyników. W tym wypadku walka nie powinna być zaniechana; to, czego nie można było zrobić w dzień należy dokonać w nocy — przeprowadzić szturm celem opanowania silnie bronionych i ufortyfikowanych odcinków.

591. Nie zawsze będzie celowe szturmować w nocy te same odcinki, na które za dnia wykonywano bezskuteczne szturmy i natarcia.

592. Celem osiągnięcia powodzenia powinno być o ile możności za dnia dokonane przygotowanie ogniowe, by zburzyć zasieki z drutu na szturmowanym odcinku i flankujące urządzenia na sąsiednich odcinkach, z których możnaby ogniem bocznym przeszkadzać szturmowi. Celem zapobiegnięcia w odbudowaniu przez przeciwnika zburzonych przeszkód, szturmowany odcinek ostrzeliwuje się z karabinów maszynowych i działek piechoty.

593. Przygotowanie do szturmu powinno się dokonywać skrycie i w ciszy; na stanowiskach wyjściowych znajdujących się bezpośrednio naprzeciw wyznaczonych do szturmu miejsc, powinny się skupić oddziały przeznaczone do szturmu.

594. Na umówiony znak powinien się rozpocząć szturm, który należy przeprowadzić szybko.

595. Cel szturmu powinien być niedaleki i konkretny; działania wszystkich sąsiednich odcinków i artylerji skierowane do współdziałania ze szturmującym, celem szybkiego osiągnięcia powodzenia. Odwody niezwłocznie wprowadza się w utworzony w ugrupowaniu nieprzyjacielskiem wyłom; sąsiednie oddziały przechodzą do szturmu. Prawie zawsze będzie dokonane w nocy to, co w dzień nie zawsze jest możliwe.

DZIAŁANIA PODCZAS MGŁY I ZAMIECI.

596. Gęsta mgła i zamieć jest środkiem pewnym skrytego posuwania się i przygotowania szturmu.

597. W gęstej mgle i w czasie zamieci, działania piechoty są takie same, jak i w nocy, tylko zadania powinny być jeszcze prostsze i krótsze, gdyż nagłe ustanie tych zjawisk przyrody może wpłynąć zgubnie na szturmujące oddziały. Ugrupowanie bojowe powinno być takie, by dawało możność szybkiego przejścia do ugrupowania stosowanego w biały dzień.

598. Sygnalizacja świetlna (rakiety, latarki i t. d.) w tych obu wypadkach może być nieskuteczna (niewidoczna) wobec czego łączność oddziałów szturmujących z tyłem powinna być nawiązana i zapewniona zapomocą innych środków — telefonu, gońców i t. d.

Obrona we mgle lub podczas zamieci wymaga stosowania tych samych środków, jak podczas walki nocnej.

Artylerja powinna być przygotowana, by na wypadek ustania mgły lub zamieci, okazać niezwłocznie poparcie ogniowe oddziałom walczącym.

WALKA W LESIE.

599. Prowadzenie walki w lesie cechują następujące charakterystyczne właściwości:

a) obserwacja naziemna i lotnicza jest utrudniona (lasy liściaste w zimie nie utrudniają obserwacji lotniczej);

b) osłabiona skuteczność ognia, szczególnie przy wysokopiennych drzewach z gęstą koroną i leśnem podszyciem;

c) utrudnione: łączność i dowodzenie;

d) cały ciężar walki spoczywa przeważnie na piechocie, działania kawalerji utrudnione;

e) szczególnego znaczenia nabierają samodzielne działania drobnych oddziałów;

f) utrudnione zachowanie właściwych kierunków i orjentowanie się w terenie;

g) oddział jest szczególnie narażony na zatrucie środkami chemicznemi.

600. Rozpoznanie w rzadkim, małym lesie powinno się przeprowadzać gęstą siecią patroli zwiadowczych; cały las przechodzi się łańcuchem żołnierzy patrolujących, oddalonych jeden od drugiego na odległość wzroku, patrol kierunkowy posuwa się wzdłuż skraju lasu, lub też wzdłuż poręby, której kierunek odpowiada kierunkowi rozpoznania, inne patrole równają do kierunkowego. Wyrównywanie powinno odbywać się podczas przechodzenia polan i poręb przecinających las

wpoprzek kierunku posuwania się zwiadowców. Wychodzący na porębę wcześniej od innych, oczekują na spóźnionych, a następnie posuwają się dalej. Podczas posuwania się zwiadowców powinno się starannie zachowywać ciszę (wydawanie rozkazów głośno lub zapomocą znaków dźwiękowych jest niedopuszczalne).

601. W gęstym i wielkim lesie zwiady rozpoznają tylko główne kierunki jako to: poręby, polany i najbliższe od kierunku posuwania się pagórki.

602. Podczas wykonywania marszów w bardzo zalesionej okolicy niezbędne jest brać zaufanych przewodników z pośród miejscowej ludności. Przy oddziale przednim ubezpieczenia w każdych okolicznościach powinni posuwać się zarówno techniczni instruktorowie maskowania, jak i obserwatorzy przeciwchemiczni. Wskazane jest przydzielać do oddziałów ubezpieczających artylerję, nawet pojedyńcze działa.

603. Działania zaczepne wielkich oddziałów są bardzo utrudnione, oddziały powinny przechodzić las w niewielkich kolumnach rozczłonkowanych wszerz i w głąb i posuwać się w niewielkiem oddaleniu jedna od drugiej. W rzadkim lesie kompanja grupuje się drużynami, w gęstszych lasach — plutonami, a nawet w kolumnie kompanijnej.

604. Oddziały nacierające w okresie zbliżania się i natarcia zatrzymuje się co pewien czas celem wyrównania z oddziałem kierunkowym.

605. Z chwilą rozpoznania ugrupowania przeciwnika, kompanje szybko szturmują go, wprost przed sobą.

606. Część ciężkich karabinów maszynowych przydziela się do czołowych kompanij, pozostałe ciężkie karabiny maszynowe i działa posuwają się przy odwodzie bataljonowym, tak, by w razie ujawnienia poważnie ufortyfikowanego odcinka przeciwnika, blokhauzów lub gniazd karabinów maszynowych niezwłocznie mogły wesprzeć szturmujące oddziały.

607. Osiągnąwszy przeciwległy skraj lasu, oddziały i pododdziały, celem dalszego prowadzenia natarcia w terenie odkrytym, przegrupowują się nie wychodząc z lasu, czekają na oddziały sąsiednie, a następnie nacierają dalej w ugrupowaniu bojowem zastosowanem do terenu, odległości i ognia przeciwnika. Dalsze natarcie powinno być tak prowadzone, jak wskazano w rozdziale „Działania zaczepne".

608. Działania obronne sprowadzają się do obrony wewnątrz lasu lub też na jego skraju.

609. Zajmując stanowiska wewnątrz lasu, ufortyfikowanie strefy głównego oporu sprowadza się do urządzenia gniazd karabinów maszynowych i, o ile czas pozwala, blokhauzów dla karabinów maszynowych; odpowiednio do ich rozmieszczenia oczyszcza się pola ostrzału tak, by o ile możności flankować drogi podejścia; oddziały ubezpieczające wysuwa się na niewielkie odległości, z warunkiem zachowania łączności ogniowej i wzrokowej pomiędzy sobą. Odwody rozmieszcza się na głównych kierunkach, w niewielkiej odległości. Szczególną uwagę zwraca się na obserwację przeciwchemiczną i łączność.

610. Wewnątrz lasu obrona jest ułatwiona przez duże polany, poprzeczne poręby, drogi, potoki, lub wąwozy.

611. Artylerja pozostaje wewnątrz lasu o ile istnieją w nim duże polany; w razie obrony niewielkiego lasu artylerja umieszcza się nazewnątrz niego. Na głównych kierunkach mogą być ustawione pojedyńcze działa do ostrzeliwania poręb, dróg i t. d.; szczególne znaczenie zyskują działka piechoty.

Na tyłach stanowisk, celem ułatwienia manewru odwodom, urządza się drogi wygodne dla marszu, stawia się tablice wskazujące kierunki z zaznaczeniem miejsc rozmieszczenia sztabów i oddziałów.

Podczas obrony skraju lasu, strefę głównego oporu odsuwa się w głąb celem dogodniejszego zamaskowania, jednak pod warunkiem by był dostateczny ostrzał.

WALKA GÓRSKA.

612. Działania piechoty w walce górskiej powinny się wyróżniać szczególną zdolnością manewrowania.

Cała walka składa się z działań niewielkich oddziałów (kompanja, bataljon) celem zawładnięcia, lub też obrony poszczególnych wzniesień lub ich grup.

613. Zarówno podczas natarcia, jak i podczas obrony wielkie znaczenie posiada bezustanne prowadzenie rozpoznania. Rozpoznanie powinno być prowadzone przez partje wyposażone w lekkie karabiny maszynowe (ciężki karabin maszynowy utrudnia czynności zwiadowców).

614. Podczas natarcia powinny być szeroko wykorzystane ukryte drogi podejścia celem obejścia i otoczenia skrzydeł i tyłów przeciwnika.

615. Szturm powinien być podtrzymany ogniem ciężkich karabinów maszynowych, działek piechoty i artylerji dywizyjnej, paraliżujących ogień przeciwnika z nieatakowanych odcinków lub wyniosłości.

616. Podczas obrony strefa głównego oporu będzie przedstawiała szereg oddzielnych odcinków plutonów i kompanij, ugrupowanych na oddzielnych wyniosłościach, zarówno wszerz jak w głąb i o ile możności w szachownicę.

617. Przedpola pomiędzy odcinkami powinny się znajdować pod ogniem bocznym i krzyżowym odcinków leżących wprzodzie i być ostrzeliwane z głębi, przez ugrupowane w tyle plutony i kompanje.

618. Strefę ubezpieczeń wysuwa się na leżące wprzodzie wyniosłości i stanowiska.

619. Szczególną uwagę należy zwrócić na maskowanie i urządzenie pozornych rowów strzeleckich, gniazd karabinów maszynowych i stanowisk działek piechoty.

620. W nocy na przedpola pomiędzy odcinkami (w zarośla, doliny i przełęcze) powinno się wysuwać wzmocnione placówki z przydzielonemi lekkiemi karabinami maszynowemi.

621. Zarówno podczas przeprowadzania natarcia jak i w czasie ugrupowywania się do obrony, teren powinien być starannie zbadany na mapie i osobiście na miejscu przez wszystkich dowódców prowadzących lub też mających zamiar prowadzić walkę.

622. Odwody i posiłki grupują się w ukryciu w niewielkiej odległości od oddziałów walczących.

Powinno się szeroko stosować przeciwnatarcie posiłkami na szturmującego i przenikającego przeciwnika, w jego bok i tyły.

623. Obserwację wprzodzie leżącego terenu (dróg podejścia) i powietrzną powinno się prowadzić bezustannie.

WALKA ULICZNA.

624. Walka o duże miejsca zamieszkałe może odbywać się w dwóch wypadkach:

a) gdy opanowanie miasta, wobec pewnych okoliczności, jest zadaniem dowódcy, oraz gdy oddziały wojska razem z ludnością bronią miasta przed nieprzyjacielem;

b) gdy walkę prowadzi się w samem mieście w warunkach wojny domowej.

W obu wypadkach działania sprowadzają się do walki ulicznej.

625. Walka uliczna przedstawia szereg kolejnych szturmów celem stopniowego opanowania poszczególnych dzielnic miasta i trwałego zajęcia punktów oporu przeciwnika (barykad, oddzielnych domów i t. p.).

626. Właściwości taktyczne walki ulicznej polegają na:

a) utrudnionem polu widzenia i obserwacji przeciwnika;

b) trudności dowodzenia, łączności, orjentacji;

c) giętkość organizacji oddziałów walczących;

d) szczególnem znaczeniu wzajemnego wspierania się;

e) samodzielności młodszych dowódców;

f) przeważającem znaczeniu piechoty i środków technicznych.

627. Podczas walki ulicznej główne uderzenie powinno mieć na celu zniszczenie żywej siły przeciwnika, przyczem niezbędne jest zawładnięcie ośrodkami administracyjnemi, zajmując żywotne i ważne pod względem taktycznym punkty miasta.

628. Celem łatwiejszego osiągnięcia powodzenia niezbędne jest posiadanie w samem mieście zorganizowanych, przychylnych ludzi, którzy mogliby na tyłach przeciwnika wzniecić w mieście powstanie.

629. Na podstawie rozpoznania prowadzonego przez oddziały, lotniczego i wywiadu układa się plan szturmu:

a) całe miasto dzieli się na odcinki i dla opanowania każdego wydziela się osobny oddział;

b) oddziałom szturmującym, udającym się w swych kierunkach, towarzyszy artylerja, samochody pancerne i czołgi.

630. W odcinku atakowanym, na każdą ulicę wyznacza się samodzielne oddziały, składające się z piechoty i środków technicznych (samochody pancerne, artylerja, miotacze bomb), podlegające jednemu wspólnemu dowództwu. W rozporządzeniu dowódcy prowadzącego walkę uliczną powinny być ruchome odwody, o ile możności wyposażone w środki do szybkiego przesuwania się (koleje miejskie, tramwaje, samochody i podwody).

Posuwanie się tych oddziałów powinna wspierać grupa artyleryjska, umieszczona na pozycjach, zapewniających ostrzał możliwie wielkiej części atakowanego odcinka miasta. Organizacja ognia artylerji powinna dawać możność zniszczenia każdego oddzielnego budynku, skąd przeciwnik próbowałby powstrzymać posuwanie się naszych oddziałów i z tego względu ma wielkie znaczenie zarówno zajęcie korzystnych punktów obserwacyjnych (dzwonnice, wysokie budynki) jak i posuwanie się obserwatorów artyleryjskich z oddziałami nacierającemi.

Ubezpieczenie przed nagłem ostrzeliwaniem wzdłuż ulicy powinno posuwać się przed nacierającemi oddziałami; jednocześnie powinno się przeprowadzać staranne zwiady budynków i dziedzińców na ulicach bocznych.

631. Pośrodku ulicy posuwają się tylko wozy. Strzelcy — popod ścianami domów, po obu stronach ulicy, obserwując okna.

632. Pojedyńczy obrońcy stawiający opór w domach nie powinni zatrzymać ogólnego posuwania się naprzód. Dla wybicia ich należy wydzielać określone grupy bojowe, które po owładnięciu domem dołączają do oddziałów nacierających.

633. Podczas szturmu zarówno barykad, jak i oddzielnych ufortyfikowanych budynków, burzy się je ogniem artylerji i miotaczy bomb lub też szturmuje z tyłu i z boków oddziałami, które obeszły je bocznemi ulicami względnie przez sąsiednie domy i podwórza (przechodząc po dachach lub przebijając ściany).

Powodzeniu szturmu w wielkim stopniu będzie sprzyjał ogień z dachów, balkonów i okien sąsiednich budynków, zajętych przez własne oddziały.

634. Natarcie prowadzi się przedewszystkiem w kierunkach ważnych pod względem taktycznym (celem zajęcia punktów obserwacyjnych i oddzielnych budynków, zapewniających obserwację całego miasta).

635. Podczas zajmowania odcinka (dzielnicy) miasta niezbędne jest zorganizowanie ubezpieczenia: wystawić placówki na skrzyżowaniach i w najważniejszych punktach, wysłać silne patrole i przeprowadzić zapomocą specjalnie wyznaczonych strzelców przeszukiwanie budynków, piwnic i podwórz.

636. Podczas obrony należy liczyć się z nastrojem mieszkańców i zastosować środki przeciwko możliwemu wrogiemu wystąpieniu pewnej ich części.

637. Miasto dzieli się na okręgi. Organizuje się ochronę ważniejszych zakładów użyteczności publicznej i budynków.

638. Cała siła obrony polega na maskowaniu, flankowaniu ogniem ulic i zaskoczeniu ogniem. Na krańcach miejscowości urządza się sztuczne przeszkody i punkty oporu. Ulice zamyka się barykadami. Zajmuje się wszystkie obserwacyjne i ważne pod względem taktycznym punkty, zarówno wewnątrz, jak i poza miastem. Na rogach ulic wystawia się placówki z karabinami maszynowemi. Szczególnie silnie fortyfikuje się domy narożne; organizuje się obronę poszczególnych wielkich gmachów z dobrym polem widzenia i ostrzałem; celem unieprzystępnienia ich zajmuje się sąsiednie domy i dachy.

639. Ustanawia się pewną łączność dzielnic ze środkiem miasta, wykorzystywa się tramwaje dla przerzucania oddziałów i dostarczania amunicji. W nocy powinny mieć szerokie zastosowanie reflektory i rakiety oświetlające.

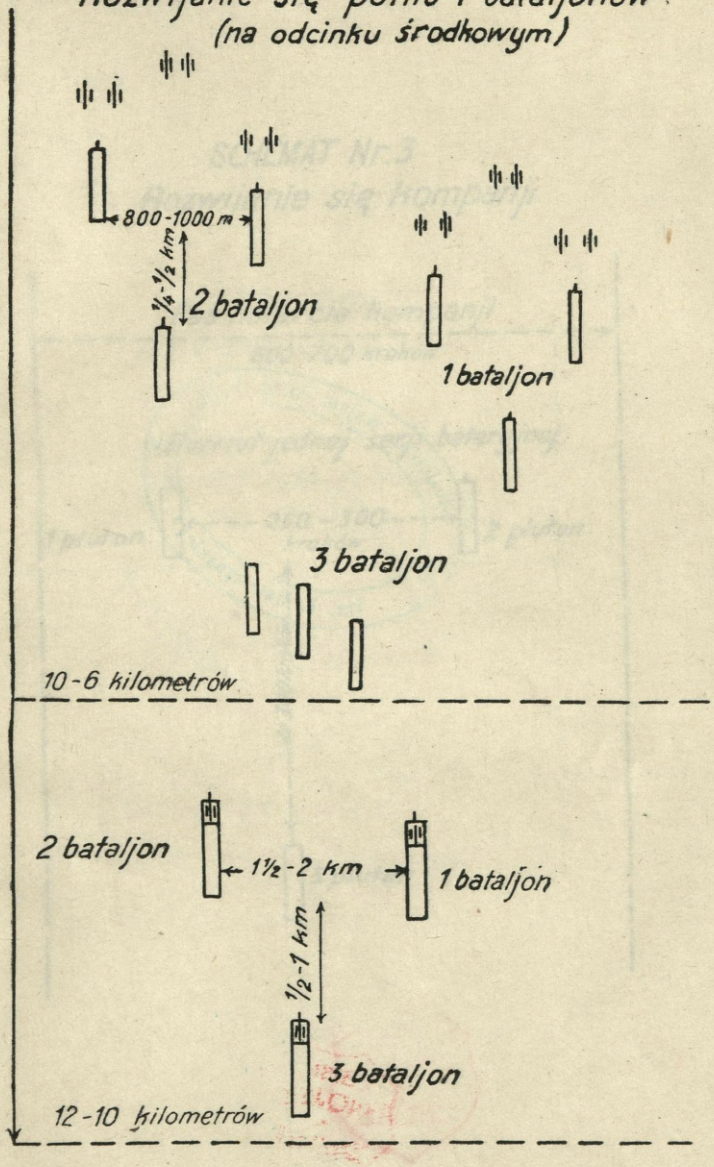
640. Tylko niezwykła zaciętość obrońców poszczególnych budynków może, jeżeli nie powstrzymać zupełnie posuwanie się przeciwnika, to jednak silnie zahamować szybkość jego działań, a tem samem dać możność zyskania na czasie celem niezbędnych przegrupowań i zorganizowania nowych ośrodków walki; dlatego na załogę takich domów wyznacza się najdzielniejszych żołnierzy, gotowych raczej zginąć, niż poddać się.

BIBL. WOJSK. 5 SZPIT. OKR.

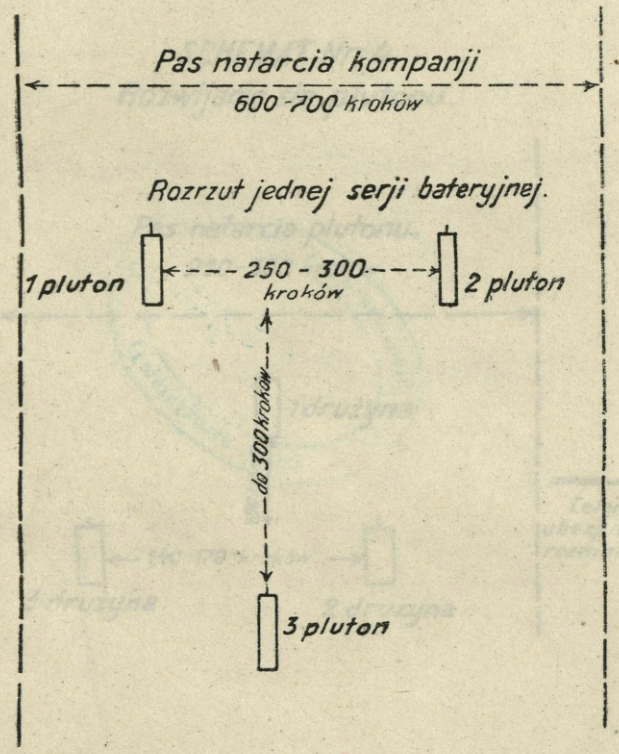
SCHEMAT Nr. 1 i 2

Rozwijanie się pułku i bataljonów

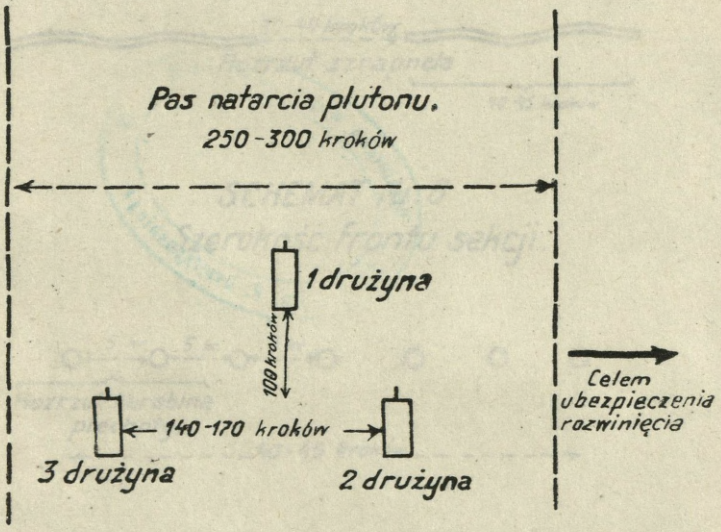
(na odcinku środkowym)



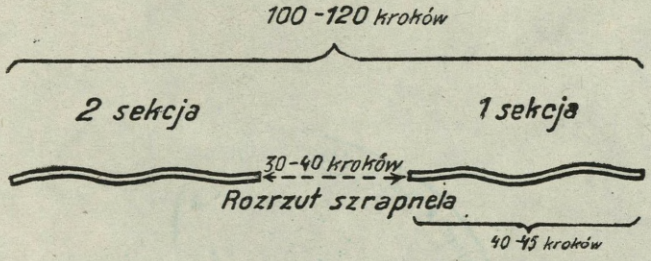
SCHEMAT Nr. 3
Rozwijanie się kompanji



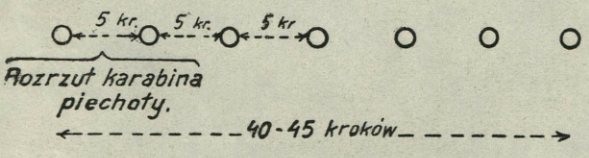
SCHEMAT Nr. 4
Rozwijanie się plutonu.



SCHEMAT Nr. 5
Szerokość frontu rozwinięcia drużyny.

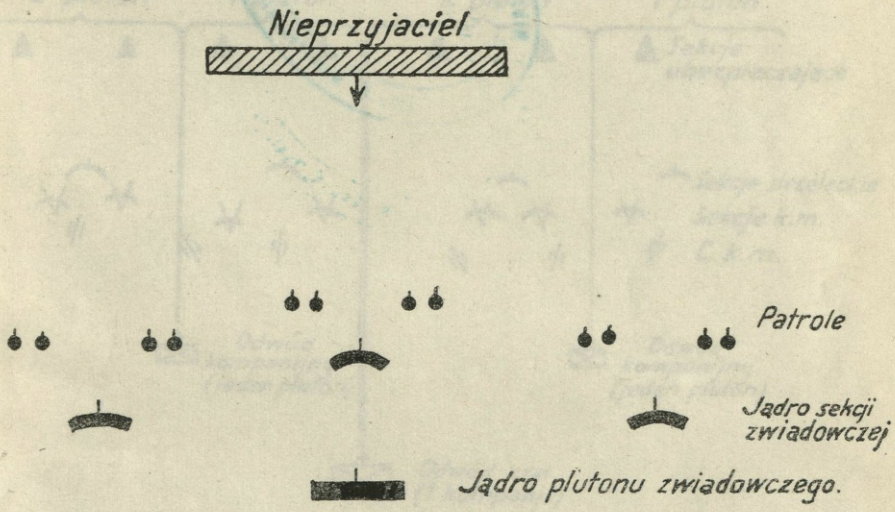


SCHEMAT Nr. 6
Szerokośc frontu sekcji.



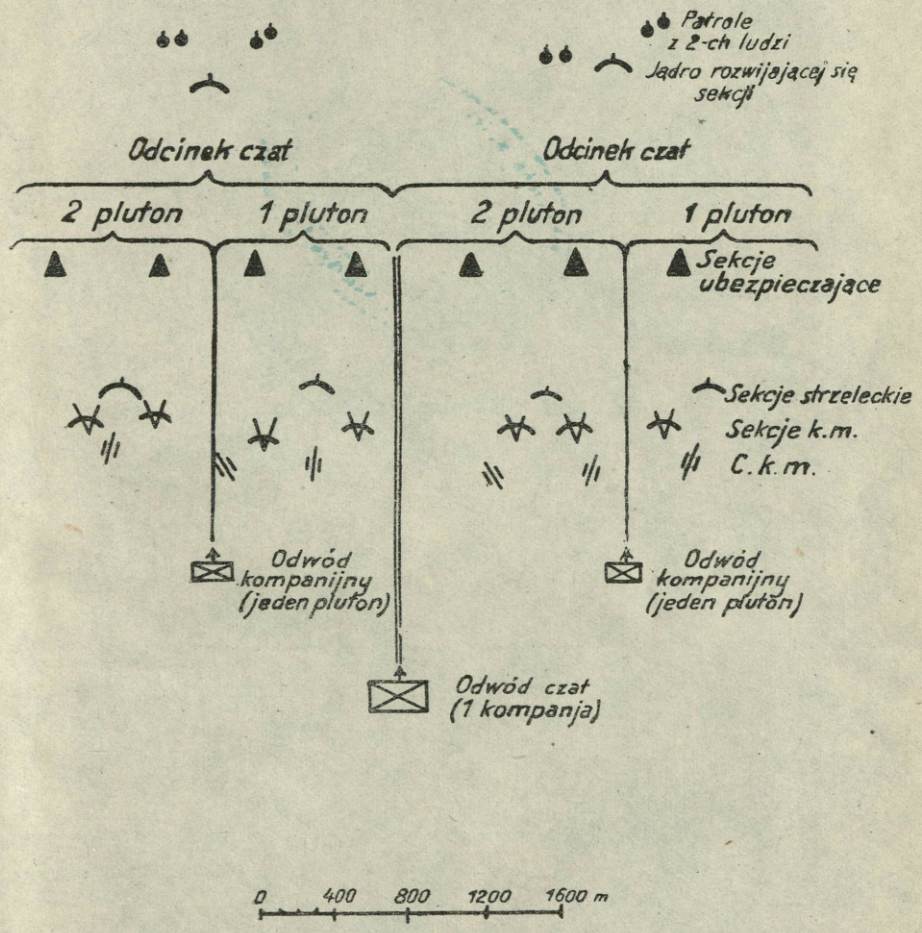
SCHEMAT Nr. 7

Schematyczne rozmieszczenie zwiadowców w terenie (zwiady pułku)

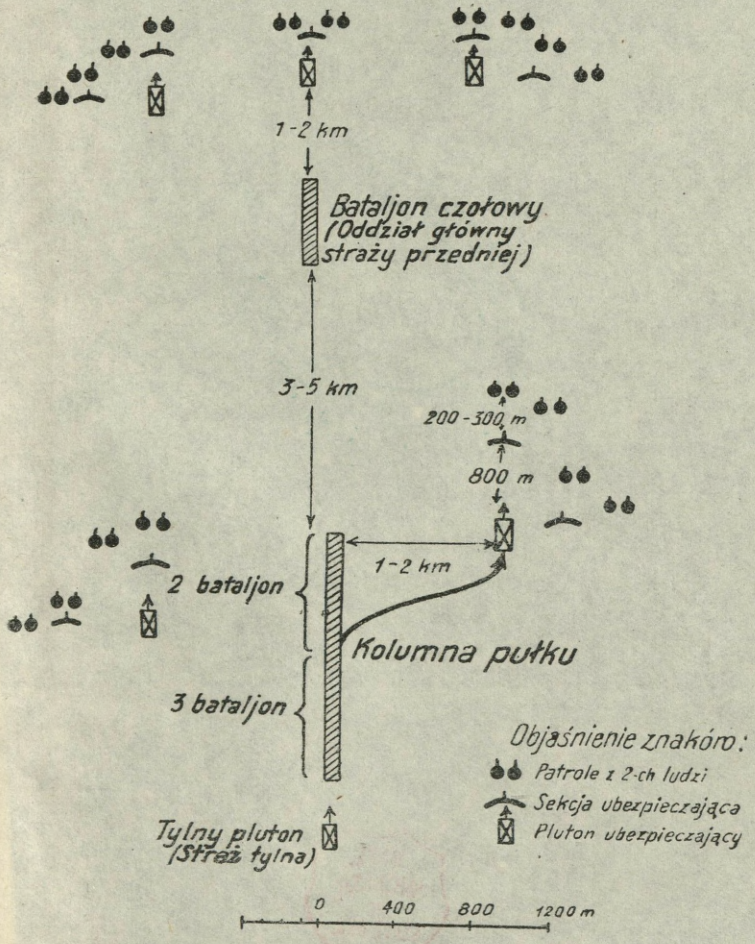


SCHEMAT Nr. 8

Schematyczne rozmieszczenie czat
(bataljon strzelców)



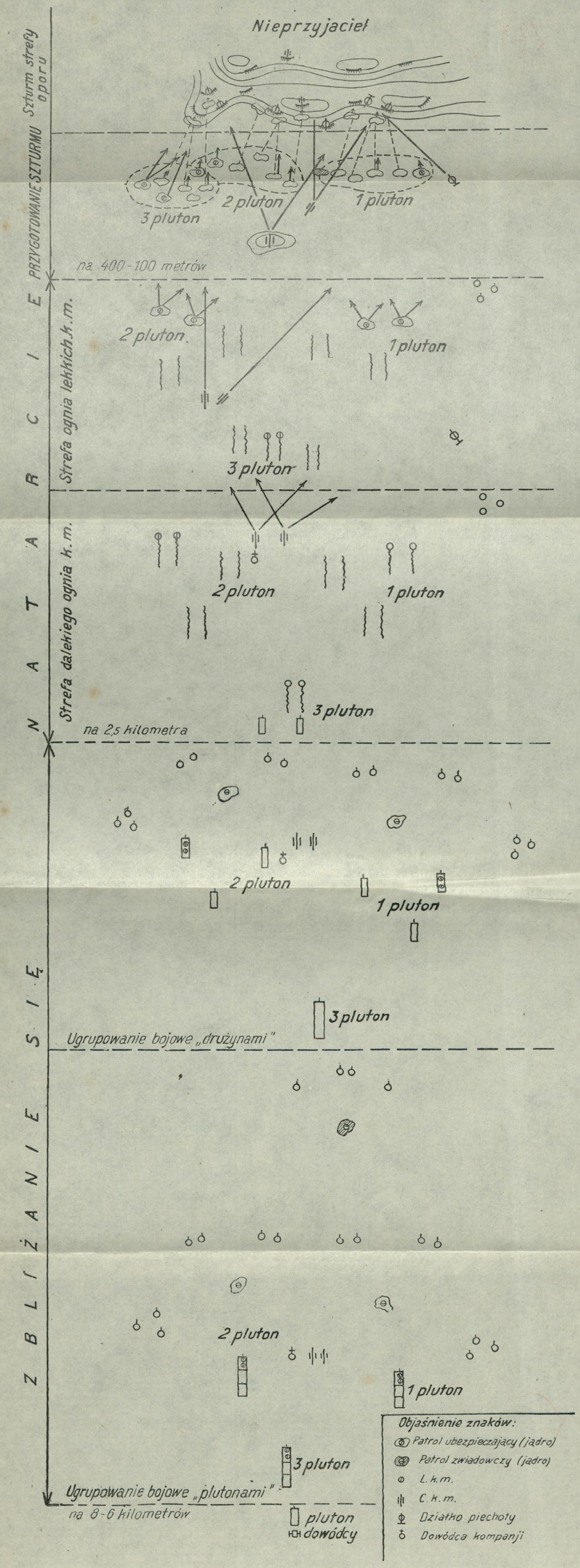
SCHEMAT Nr. 9
Ubezpieczenie marszowe pułku.



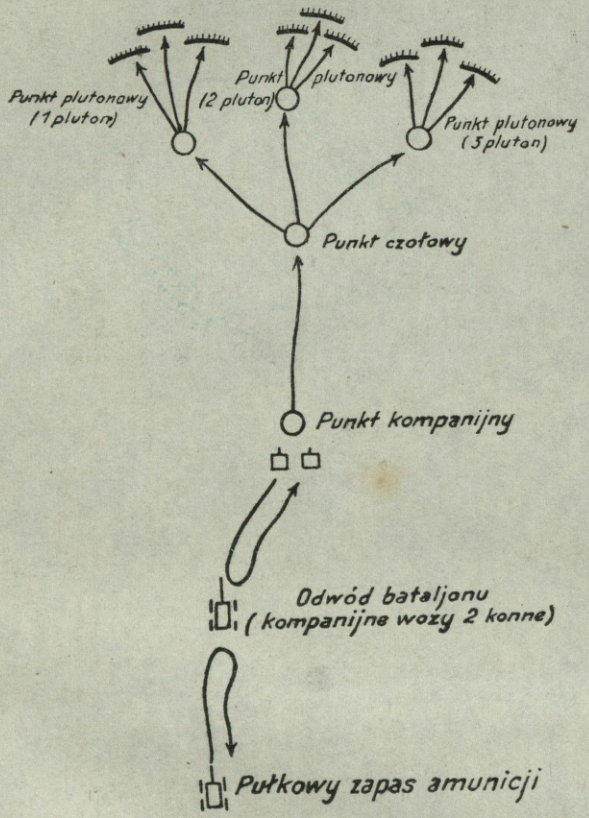
SCHEMAT Nr. 10

Natarcie kompanji w strefie ognia

(na odcinku środkowym)

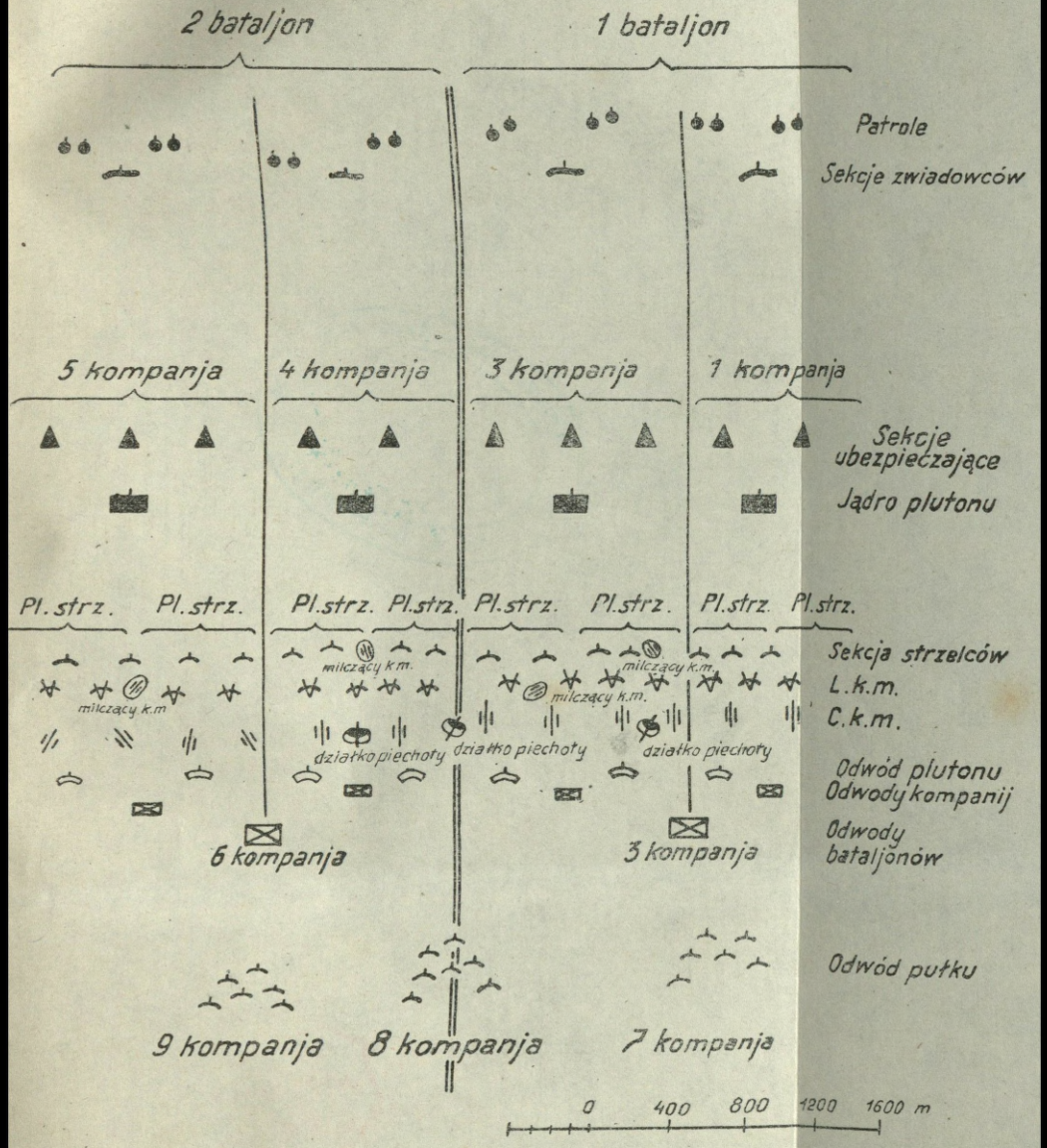


SCHEMAT Nr. 11
Zaopatrzenie w amunicję podczas walki.



SCHEMAT Nr. 12

Schematyczne ugrupowanie pułku do działań obronnych.



BIBLIOTEKA NAUKOWA WAP
21557/1
WOJSK. INSTYTUT NAUK. WYDAWN.
2359